„ŁOWCA“

KALENDARZ MYŚLIWSKI

RYBACKI I LEŚNY

NA ROK

1890.

LWÓW.

NAKŁADEM GALICYJSKIEGO TOW. ŁOWIECKIEGO.

(Cena: 1 złr. — 2 marki — 1 rubel sr.)

Drukiem Pillera i Spółki we Lwowie.

Spis rzeczy.

Dział literacki:

Dział informacyjny:

KALENDARZ ASTRONOMICZNY.

Rok 1890 jest rokiem zwyczajnym, mającym dni 365.

Panującym płanetą jest Mars.

Zaćmienia słońca i księżyca w r. 1890.

W roku 1890 przypadają dwa zaćmienia słońca i jedno zaćmienie księżyca, z których atoli tylko pierwsze zaćmienie słońca w naszych okolicach widzialne będzie.

Pierwsze zaćmienie słońca dnia 17. Czerwca, zaczyna się o godzinie 8 minut 28 rano, a kończy się o godzinie 2 minut 28 po południu. Widzialne będzie w Azyi, z wyjątkiem północno-wschodniej — w Europie i północnej połowie Afryki.

Drugie zaćmienie księżyca dnia 26. Listopada, zaczyna się o godzinie 2 minut 58 po południu, a kończy się o godzinie 3 minut 16. Widzialne będzie na wielkim Oceanie, w Australii i Azyi, z wyjątkiem małej Azyi i Arabii.

Trzecie zaćmienie słońca dnia 12. Grudnia, zaczyna się o godzinie 2 min. 1 rano, a kończy się o godzinie 7 minut 16. Widzialne będzie w Nowej Zelandyi, we większej części południowej Australii, na indyjskim Oceanie i w południowych okolicach podbiegunowych.

Święta ruchome.

Według kalendarza rzymskiego:

Popielec	19.	Lutego
Wielkanoc	6.	Kwietnia
Wniebowstąpienie Pańskie	15.	Maja
Zielone Święta	25.	„
Niedziela św. Trójcy	1.	Czerwca
Boże Ciało	5.	„
Pierwsza Niedziela Adwentu . . .	30.	Listopada

Według kalendarza grecko-kat.:

Nedila miasopustna	4.	Fewruaria
Nedila syropustna	11.	„
Woskresenie Chrysta	1.	Apriłya
Woznesenie Hospoda	10.	Maya
Soszestwie św. Ducha	20.	„

1890 **STYCZEŃ** ma dni 31.

Dnie	Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1 Ś.	**Nowy Rok**	20 Ihnatyja Jep.	Wsch. słońca
2 C.	Makarego	21 Julyanny	1. o godz. 7
3 P.	Daniela i G.	22 Anastazyi	min. 58
4 S.	Tytusa B.	23 10 Mucz. w K.	15. o godz. 7
5 **N.**	**E. po N. R.**	24 **N. Jewhenyi**	min. 52
6 **P.**	**Trzech Króli**	25 **Rożd. Chrysta**	Zachód
7 W.	Walentego	26 **Sobor P. Boh.**	1. o godz. 4
8 S.	Seweryna	27 **Stefana Mucz.**	min. 10
9 C.	Marcyanny	28 2000 Mucz.	15. o godz. 4
10 P.	Pawła Pust.	29 ŚŚ. Mład.	min. 27
11 S.	Higiniusza	30 Anysyi	
12 **N.**	**E. I po 3 Kr.**	31 **N. I po Rożd.**	Pełnia d. 6.
13 P.	Hilarego	1 **Hen. 1890.**	o g. 7 m. 10
14 W.	Feliksa z Nol.	2 Sylwestra	rano.
15 Ś.	Maura Op.	3 Małachia	
16 C.	Marcelego	4 Sob. 70 Ap.	
17 P.	Antoniego	5 Fteopemta	Ostatnia kw.
18 S.	Pryski P.	6 **Boh. Hosp.**	d. 14. o g. 8
19 **N.**	**E. 2 po 3 Kr.**	7 **N. I po Boh.**	m. 6 rano.
20 P.	Fabiana i S.	8 Połyjewkła	
21 W.	Agnieszki	9 Hryhorja	
22 Ś.	Wincentego	10 Fteodozya	Nów d. 21.
23 C.	Zaślub. M. P.	11 Tatyanny	o g. 1 m. 22
24 P.	Tymoteusza	12 Jermyła	rano.
25 S.	Nawr. ś. P.	13 SS. Otec. w S.	
26 **N.**	**E. 3 po 3 Kr.**	14 **N. 2 po Boh.**	Pierwsza kw.
27 P.	Jana Chr.	15 Pawła Ft.	d. 27. o g. 9
28 W.	Karola W.	16 Petra Wer.	m. 50
29 Ś.	Franciszka	17 Antonya	wieczór.
30 C.	Martyna	18 Aftanazya	
31 P.	Piotra Nol.	19 Makarya	

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

2. Stycznia 10. Thebeth 5650. Post. Obléż. Jeroz.
22. „ 1. Szebat.

STYCZEŃ

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **LUTY** ma dni 28.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	S.	Ignacego B.	20	Eufymija
2	**N.**	**E. Star. M. Gr.**	21	**N. o Myt. i F.**
3	P.	Błażeja B.	22	Tymofteja
4	W.	Weroniki	23	Kłymenta
5	Ś.	Agaty	24	Xenyi Prep.
6	C.	Doroty	25	Hryhoria
7	P.	Romualda	26	Ksenofonta
8	S.	Jana z Malty	27	Joana Chr.
9	**N.**	**E. Mięsopust.**	28	**N. o s. obł.**
10	P.	Scholastyki	29	Ihnatya
11	W.	Łucjusza	30	**Trech Świat.**
12	Ś.	Eulalji P. M.	31	Kyra i Joan.
13	C.	Katarzyny	1	**Fewr.** Tryf.
14	P.	Walentego	2	**Stryt. Hosp.**
15	S.	Faustyna	3	Symeona
16	**N.**	**E. Zapust.**	4	**N. Miasop.**
17	P.	Konstancji	5	Ahaftyi
18	W.	Flawjusza	6	Wukoła
19	Ś.	*Popiel.* Kon.	7	Parftenya
20	C.	Nicefora	8	Fteodora
21	P.	Eleonory P.	9	Nykyfora M.
22	S.	Piotra Kat.	10	Charałamp.
23	**N.**	**E. I Wstęp.**	11	**N. Syrop.**
24	P.	Macieja Ap.	12	Mełetya A.
25	W.	Anastazji	13	Martyniana
26	Ś.	Such. Alek. †	14	Awxentyja
27	C.	Leandra	15	Onysyma
28	P.	Romana †	16	Pamfya M.

Wsch. słońca
1. o godz. 7 min. 37
15. o godz. 7 min. 15

Zachód
1. o godz. 4 min. 52
15. o godz. 5 min. 15

Pełnia d. 5. o g. 2 m. 47 rano.

Ostatnia kw. d. 12. o g. 8 m. 22 wiecz.

Nów d. 19. o g. 12 m. 0 rano.

Pierwsza kw. d. 26. o g. 3 m. 40 wiecz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

21. Lutego 1. Adar.

LUTY

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **MARZEC** ma dni 31.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	S.	Albina B.	17	Fteodora T.
2	**N.**	**E. 2 Such.**	18	**N. I Post.**
3	P.	Kunegundy	19	Archyppa
4	W.	Kazimierza	20	Leona Jep.
5	Ś.	Fryderyka	21	Tymofteja P.
6	C.	Kolety P.	22	S. S. Mucz.
7	P.	Tomasza	23	Połykarpa
8	S.	Jana Bożego	24	Obr. hł. św. J.
9	**N.**	**E. 3 Głucha.**	25	**N. 2 Post.**
10	P.	40 Męczen.	26	Porfyria
11	W.	Anieli F.	27	Prokopia
12	Ś.	Grzegorza	28	Wasyła Jep.
13	C.	Rozyny i R.	1	**Mart**. Eudok.
14	P.	Matyldy	2	Fteodata
15	S.	Longina M.	3	Eutropia
16	**N.**	**E. 4 Środop.**	4	**N. 3 Post.**
17	P.	Gertrudy	5	Konona M.
18	W.	Edwarda	6	S. S. 42 Mucz.
19	Ś.	Józefa Obl.	7	Wasyłya M.
20	C.	Eufemii	8	Fteofyłakta
21	P.	Benedykta	9	S. S. 40 Mucz.
22	S.	Oktawiana	10	Kondrata M.
23	**N.**	**E. 5 Czarna.**	11	**N. 4 Post.**
24	P.	Gabryela	12	Fteofana
25	**W.**	**Zwiast. NMP.**	13	Nykyfora
26	Ś.	Emanuela	14	Wenedykta
27	C.	Ruprechta	15	Ahapia M.
28	P.	Sykstusa	16	Sawryna
29	S.	Eustachego	17	Alexija
30	**N.**	**E. 6 Kwiet.**	18	**N. 5 Post.**
31	P.	Balbiny P.	19	Chrysanfta

Wsch. słońca
1. o godz. 6 min. 51
15. o godz. 6 min. 22

Zachód
1. o godz. 5 min. 36
15. o godz. 5 min. 58

Pełnia d. 6. o g. 8 m. 21 wieczór.

Ostatnia kw. d. 17. o g. 5 m. 38 rano.

Nów d. 20. o g. 10 m. 34 wieczór.

Pierwsza kw. d. 28. o g. 11 m. 6 rano.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

5. Marca 13. Adar. Post Estery.
6. „ 14. „ Purim, czyli Haman.
7. „ 15. „ Suszan Purim.
22. „ 1. Nisan.

MARZEC

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **KWIECIEŃ** ma dni 30.

Dnie	Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1 W.	Hugona B.	20 Prep. otec.	Wsch. słońca
2 Ś.	Franciszka	21 Jakowa	1. o godz. 5 min. 46
3 C.	Wieczerza P.	22 Wasyłyja	15. o godz. 5 min. 20
4 P.	Wielki Piąt.	23 Nykona Pr.	Zachód
5 S.	Wielka Sob.	24 Zacharya	1. o godz. 6 min. 23
6 **N.**	**E. Wielkanoc**	25 **N. 6 Post.**	15. o godz. 6 min. 42
7 **P.**	**Pon. Wielk.**	26 Pobor Hawr.	
8 W.	Dyonizego	27 Matrony	Pełnia d. 5. o g. 10 m. 58 rano.
9 Ś.	Maryi E.	28 Iłaryona	
10 C.	Ezechiela	29 Czetw. weł.	Ostatnia kw. d. 12. o g. 0 m. 26 wiecz.
11 P.	Leona I. Pap.	30 **Piatok wełyki**	
12 S.	Juliusza	31 Subota weł.	Nów d. 19. o g. 9 m. 39 rano.
13 **N.**	**E. I Biała.**	1 **Apr. Wosk. H.**	
14 P.	Waleryana	2 **Pon. Woskr.**	Pierwsza kw. d. 27. o g. 6 m. 25 rano.
15 W.	Anastazyi	3 **Wtorok Wosk.**	
16 Ś.	Lamberta	4 Josyfa Pr.	
17 C.	Rudolfa	5 Fteodata	
18 P.	Apoloniusza	6 Ewtychija	
19 S.	Emy wd.	7 Heorhya M.	
20 **N.**	**E. 2 po Wielk.**	8 **N. I Antyp.**	
21 P.	Anzelma	9 Jewpsychia	
22 W.	Sotera i Kaja	10 Terentya	
23 Ś.	Wojciecha	11 Antypy M.	
24 C.	Jerzego M.	12 Wasyłya	
25 P.	Marka Ew.	13 Artemona	
26 S.	Kleta i M.	14 Martyna	
27 **N.**	**E. 3 po Wielk.**	15 **N. 2 Josz.**	
28 P.	Witalisa M.	16 Ahapii	
29 W.	Piotra M.	17 Symeona M.	
30 Ś.	Katarzyny	18 Joana Pr.	

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

5. Kwietnia	15. Nisan.	**Początek Wielkanocy**
6. „	16. „	**Drugie św. Wielkan.**
11. „	21. „	**Siódme „ „**
12. „	22. „	**Koniec Wielkanocy.**
21. „	1. Ijar.	

KWIECIEŃ

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **MAJ** ma dni 31.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	C.	Filipa i Jak.	19	Joana Weł.
2	P.	Zygmunta	20	Fteodora Pr.
3	S.	Znal. ś. Krz.	21	Januaria
4	**N.**	**E. 4 po Wielk.**	22	**N. 3 Rozsł.**
5	P.	Piusa Pap.	23	Heorhya
6	W.	Jana w Oleju	24	Sawwy M.
7	Ś.	Domiceli	25	Marka Ew.
8	C.	Stanisława	26	Wasyłyja
9	P.	Grzegorza	27	Symeona J.
10	S.	Izydora Or.	28	Jasona Ap.
11	**N.**	**E. 5 po Wielk.**	29	**N. 4 Semar.**
12	P.	Pankr. } Dnie krzyżowe	30	Jakowa Pr.
13	W.	Serw. }	1	**Maij.** Jeremyi
14	Ś.	Bonif. }	2	Aftanazya
15	**C.**	**Wnieb. Pańsk.**	3	Tymoftea M.
16	P.	Jana Nep.	4	Pełahyi M.
17	S.	Paschalisa	5	Iryny M.
18	**N.**	**E. 6 po Wielk.**	6	**N. 5 Ślip.**
19	P.	Piotra Cel.	7	Znam. cz. kr.
20	W.	Bernarda	8	Joana Boh.
21	Ś.	Heleny król.	9	Isaji Pr.
22	C.	Julji P. M.	10	**Wozn. Hosp.**
23	P.	Dezyder.	11	Mokija M.
24	S.	Joanny wd.	12	Jepyfanya J.
25	**N.**	**E. Zielone Św.**	13	**N. 6 Ś. Ś.**
26	**P.**	**Pon. Ziel. Św.**	14	Izydora M.
27	W.	Jana Pap.	15	Pachomyja
28	Ś.	Such. Wilh. †	16	Fteodora
29	C.	Maksyma	17	Andronika
30	P.	Feliksa †	18	Fteodota
31	S.	Petroneli †	19	Sub. zadusz.

Wsch. słońca
1. o godz. 4 min. 49
15. o godz. 4 min. 28

Zachód
1. o godz. 7 min. 6
15. o godz. 7 min. 27

Pełnia d. 4. o g. 10 m. 42 wieczór.

Ostatnia kw. d. 11. o g. 5 m. 55 wiecz.

Nów d. 18. o g. 9 m. 52 wieczór.

Pierwsza kw. d. 27. o g. 0 m. 7 rano.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

8. Maja 18. Ijar. Szkolne święto (Lag Beoma).
20. „ 1. Siwan.
25. „ 6. „ **Zielone święta**
26. „ 7. „ **Drugi dzień Ziel. św.**

MAJ

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna pożyteczna	Zwierz. czworonożna szkodliwa	Zwierz. skrzydlata pożyteczna	Zwierz. skrzydlata szkodliwa	Razem

1890 **CZERWIEC** ma dni 30.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	**N.**	**E. I po Św.**	20	**N. Sosz. ś. D.**
2	P.	Erazma B.	21	**Pon. S. ś. D.**
3	W.	Klotyldy	22	Wasyłyja
4	Ś.	Kwiryna	23	Mychaiła Pr.
5	**C.**	**Boże Ciało**	24	Symeona
6	P.	Norberta B.	25	Obr. hł. ś. J.
7	S.	Roberta B.	26	Karpa Ap.
8	**N.**	**E. 2 po Św.**	27	**N. I W. S. S.**
9	P.	Pryma i Fel.	28	Nykyty Pr.
10	W.	Małgorzaty	29	Fteodoryi
11	Ś.	Barnaby Ap.	30	Isaakija
12	C.	Onufrego	31	Jermya
13	P.	Antoniego	1	**Junyi.** Just.
14	S.	Bazylego	2	Nykyfora
15	**N.**	**E. 3 po Św.**	3	**N. 2 Tił. Chr.**
16	P.	Franciszka	4	Mytrofana
17	W.	Adolfa	5	Dorofteja
18	Ś.	Marka i Mar.	6	Wasyriona
19	C.	Gerw. i Prot.	7	Fteodata
20	P.	Reginy P.	8	Fteodora
21	S.	Alojzego	9	Kyryła Arch.
22	**N.**	**E. 4 po Św.**	10	**N. 3 po Sosz.**
23	P.	Zenona B.	11	Warftołom.
24	W.	Jana Chrz.	12	Onufrya Pr.
25	Ś.	Prospera	13	Akiłyny H.
26	C.	Jana i Pawła	14	Etyseja Pr.
27	P.	Władysława	15	Amosa Pr.
28	S.	Leona P. †	16	Tychona
29	**N.**	**E. 5 p. Ś. P. i P.**	17	**N. 4 po Sosz.**
30	P.	Wsp. ś. Paw.	18	Leontyja M.

Wsch. słońca
1. o godz. 4 min. 11
15. o godz. 4 min. 5

Zachód
1. o godz. 7 min. 45
15. o godz. 7 min. 56

Pełnia d. 3. o g. 8 m. 7 rano.

Ostatnia kw. d. 9 o g. 11 m. 23 wiecz.

Nów d. 17. o g. 11 m. 31 rano.

Pierwsza kw. d. 25. o g. 3 m. 27 wiecz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

19. Czerwca 1. Tamuz.

CZERWIEC

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **LIPIEC** ma dni 31.

Dnie	Św. rz.-kat.	grecko-kat.
1 W.	Teobalda	19 Judy
2 Ś.	Naw. NMP.	20 Meftodyja
3 C.	Heliodora	21 Jułyana M.
4 P.	Józefa Kal.	22 Jewsewya
5 S.	Filomeny P.	23 Ahrypiny
6 **N.**	**E. 6 po Św.**	24 **N. 5 po Sosz.**
7 P.	Pulcheryi	25 Fewronyi
8 W.	Elżbiety Kr.	26 Dawyda Ft.
9 Ś.	Cyryla B.	27 Samsona
10 C.	Amalii P.	28 Kyra i Joan.
11 P.	Pelagii M.	29 **Petra i Pawła**
12 S.	Henryka	30 Sobor 12 Ap.
13 **N.**	**E. 7 po Św.**	1 **Jnłyi. N. 6 p.S.**
14 P.	Bonawen.	2 Położ. Ryzy
15 W.	Rozesł. Ap.	3 Jakynfta
16 Ś.	NPM. Szkap.	4 Andreja
17 C.	Aleksego	5 Aftanasia
18 P.	Szymona	6 Syzona Weł.
19 S.	Wincentego	7 Ftomy Prep.
20 **N.**	**E. 8 po Św.**	8 **N. 7 po Sosz.**
21 P.	Praksedy	9 Pankratya
22 W.	Marji Magd.	10 SS. 45 Mucz.
23 Ś.	Apolinarego	11 Jewfymyi
24 C.	Krystyny	12 Prokta M.
25 P.	Jakóba Ap.	13 Sob. ś. Hawr.
26 S.	Anny	14 Akyty A.
27 **N.**	**E. 9 po Św.**	15 **N. 8 po Sosz.**
28 P.	Inocentego	16 Aftynohena
29 W.	Marty P.	17 Maryny M.
30 Ś.	Abdona i S.	18 Jemyłyana
31 C.	Ignacego	19 Makryny Pr.

Wsch. słońca
1. o godz. 4 min. 10
15. o godz. 4 min. 21
Zachód
1. o godz. 7 min. 56
15. o godz. 7 min. 47

Pełnia d. 2. o g. 3 m. 56 wieczór.

Ostatnia kw. d. 9. o g. 6 m. 16 rano.

Nów d. 17. o g. 2 m. 23 rano.

Pierwsza kw. d. 25. o g. 4 m. 17 rano.

Pełnia d. 31. o g. 10 m. 58 wieczór.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

6. Lipca Tamuz, Post. Zdobycie świątyni.
18. „ 1. Abh.
27. „ 10. „ Post. Spalenie świątyni.

LIPIEC

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **SIERPIEŃ** ma dni 31.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	P.	Piotra w Ok.	20	Iłyi Pr.
2	S.	NMP. Aniel.	21	Symeona Pr.
3	**N.**	**E. 10 po Św.**	22	**N. 9 po Sosz.**
4	P.	Dominika	23	Trofyma
5	W.	NMP. Snież.	24	Chrystyny
6	Ś.	Przem. Pań.	25	Uspen. ś. An.
7	C.	Kajetana W.	26	Jermałaja
8	P.	Cyryaka M.	27	Pantałejmon.
9	S.	Romana i S.	28	Prohora
10	**N.**	**E. 11 po Św.**	29	**N. 10 po Sosz.**
11	P.	Zuzanny P.	30	Syły A.
12	W.	Klary P.	31	Jewdokima
13	Ś.	Hipolita M.	1	**Awh.** Pr. ś. †
14	C.	Euzebiusza †	2	Stefana M.
15	**P.**	**Wnieb. NMP.**	3	Izaakija
16	S.	Rocha Wyz.	4	Sedmy Otr.
17	**N.**	**E. 12 po Św.**	5	**N. 11 po Sosz.**
18	P.	Heleny	6	**Preobr. Hosp.**
19	W.	Ludwika	7	Dometya Pr.
20	Ś.	Stefana Kr.	8	Jemyłyana
21	C.	Joanny Fr.	9	Mateja Ap.
22	P.	Filiberta	10	Ławrentya
23	S.	Filipa B.	11	Jewpła
24	**N.**	**E. 13 po Św.**	12	**N. 12 po Sosz.**
25	P.	Ludwika Kr.	13	Maksyma
26	W.	Zefiryny P.	14	Myheja Pr.
27	Ś.	Przen. ś. Kaź.	15	**Uspen. Bohor.**
28	C.	Augustyna	16	Nerukoł obr.
29	P.	Scięcie św. J.	17	Myrona M.
30	S.	Róży z Limy	18	Flora i Ław.
31	**N.**	**E. 14 po Św.**	19	**N. 13 po Sosz.**

Wsch. słońca
1. o godz. 4 min. 41
15. o godz. 5 min. 1

Zachód
1. o godz. 7 min. 29
15. o godz. 7 min. 4

Ostatnia kw. d. 7. o g. 3 m. 52 wiecz.

Nów d. 15. o g. 5 m. 53 wieczór.

Pierwsza kw. d. 23. o g. 2 m. 53 wiecz.

Pełnia d. 30. o g. 6 m. 8 rano.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

17. Sierpnia 1. Elul.

SIERPIEŃ

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **WRZESIEŃ** ma dni 30.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	P.	Idziego Op.	20	Samuiła Pr.
2	W.	Justa B.	21	Ftadeja Ap.
3	Ś.	Izabeli i Br.	22	Ahaftonika
4	C.	Rozalji P.	23	Łuppa M.
5	P.	Wawrzyńca	24	Ewtychia M.
6	S.	Zacharjasza	25	Warftomija
7	**N.**	**E. 15 po Św.**	26	**N. 14 po Sosz.**
8	**P.**	**Narodz. NMP.**	27	Pimena
9	W.	Gorgonjusza	28	Mojseja
10	Ś.	Mikołaja	29	Usik. hł. J.
11	C.	Jacka i Prot.	30	Aleksandra
12	P.	Gwidona	31	Poł. poj. Boh.
13	S.	Aureliusza	1	**Sept.** Sym.
14	**N.**	**E. 16 po Św.**	2	**N. 15 po Sosz.**
15	P.	Nikodema	3	Anftyma
16	W.	Ludmili M.	4	Wawyły
17	Ś.	Such. Lam. †	5	Zacharyi Pr.
18	C.	Tomasza	6	Cz. św. Mych.
19	P.	Januarego †	7	Sozanta
20	S.	Eustachego †	8	**Rożd. Bohor.**
21	**N.**	**E. 17 po Św.**	9	**N. 16 po Sosz.**
22	P.	Maurycego	10	Mynodory
23	W.	Tekli P. M.	11	Fteodory M.
24	Ś.	Gerarda B.	12	Awtenoma
25	C.	Kleofasa M.	13	Kornyła Sot.
26	P.	Cypr. i Just.	14	**Wozd. cz. Kr.**
27	S.	Kosm. i Dam.	15	Nykyty
28	**N.**	**E. 18 po Św.**	16	**N. 17 po Sosz.**
29	**P.**	**Michała Arch.**	17	Sofyi Mucz.
30	W.	Hieronima	18	Jewmenyja

Wsch. słońca
1. o godz. 5 min. 23
15. o godz. 5 min. 44

Zachód
1. o godz. 6 min. 35
15. o godz. 6 min. 6

☾
Ostatnia kw. d. 6. o g. 5 m. 3 rano.

●
Nów d. 14. o g. 9 m. 26 rano.

☽
Pierwsza kw. d. 21. o g. 11 m. 39 wiecz.

○
Pełnia d. 28. o g. 2 m. 33 wieczór.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

15.	Września	1.	Tiszri	**Nowy Rok 5651.**
16.	„	2.	„	**Drugie św. Nowego Roku**
17.	„	3.	„	Post Gedalija
24.	„	10.	„	**Święto pojednania**
29.	„	15.	„	**Pierwsze Św. Kuczek**
30.	„	16.	„	**Drugie św. Kuczek**

WRZESIEŃ

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **PAZDZIERNIK** ma dni 31.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	Ś.	Remigiusza	19	Trofyma M.
2	C.	Aniołów Str.	20	Ewstachia
3	P.	Kandyda M.	21	Kodrata Ap.
4	S.	Franciszka	22	Foky M.
5	**N.**	**E. 19 po Św.**	23	**N. 18 po Sosz.**
6	P.	Brunona	24	Ftekły
7	W.	Justyny	25	Jewrozyni
8	Ś.	Brygidy wd.	26	Joana B.
9	C.	Dyonizego	27	Kałystrata
10	P.	Franciszka	28	Charytona
11	S.	Emilii i Pl.	29	Kyriaka Pr.
12	**N.**	**E. 20 po Św.**	30	**N. 19 po Sosz.**
13	P.	Edwarda	1	**Okt.** Pok. B.
14	W.	Kaliksta	2	Kipryana
15	Ś.	Jadwigi i T.	3	Dyonyza M.
16	C.	Gawła Op.	4	Jeroftija Jep.
17	P.	Florent.	5	Chartyny
18	S.	Łukasza Ew.	6	Ftomy Ap.
19	**N.**	**E. 21 po Św.**	7	**N. 20 po Sosz.**
20	P.	Ireny	8	Pełahyi
21	W.	Urszuli	9	Jakowa Ap.
22	Ś.	Korduli P.	10	Jewłampia
23	C.	Jana Kap.	11	Fyłypa Ap.
24	P.	Rafała Arch.	12	Prowa M.
25	S.	Jana Kant.	13	Karpa M.
26	**N.**	**E. 22 po Św.**	14	**N. 21 po Sosz.**
27	P.	Sabiny	15	Eufymii
28	W.	Szymona i J.	16	Łonhyna S.
29	Ś.	Narcyza B.	17	Osyi Pr.
30	C.	Klaudjusza	18	Łuki Ap.
31	P.	Wolfganga †	19	Joiła Pr.

Wsch. słońca
1. o godz. 6 min. 5
15. o godz. 6 min. 25

Zachód
1. o godz. 5 min. 33
15. o godz. 5 min. 4

☾ Ostatnia kw. d. 5. o g. 9 m. 56 wiecz.

🌑 Nów d. 14. o g. 0 m. 38 wieczór.

☽ Pierwsza kw. d. 21. o g. 7 m. 10 rano.

🌕 Pełnia d. 28. o g. 1 m. 15 rano.

KALENDARZ ZYDOWSKI.

5. Paździer. 21. Tiszri Palmowe Święto
6. „ 22. „ **Zgrom. czyii koniec Kuczek**
7. „ 23. „ **Radość z prawa**
15. „ 1. Marcheswan.

PAŹDZIERNIK

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 **LISTOPAD** ma dni 30.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.		
1	**S.**	**Wszyst. Św.**	20	Artemija	Wsch. słońca
2	**N.**	**E. 23 po Św.**	21	**N. 22 po Sosz.**	1. o godz. 6 min. 52
3	P.	Dzień zad.	22	Awerkyja	
4	W.	Karola Bor.	23	Jakowa	15. o godz. 7 min. 15
5	Ś.	Elżbiety	24	Arefty M.	
6	C.	Leonarda	25	Markyana	Zachód
7	P.	Herkulana	26	Demetrya	1. o godz. 4 min. 35
8	S.	4 Koronatów	27	Nestora M.	
9	**N.**	**E. 24 po Św.**	28	**N. 23 po Sosz.**	15. o godz. 4 min. 15
10	P.	Andrzeja	29	Anastazyi	
11	W.	Marcina B.	30	Zenowia	☾
12	Ś.	Marcina P.	31	Stachya	
13	C.	Eugeniusza	1	**Nojem.** K. i D.	Ostatnia kw. d. 4. o g. 5 m. 46 wiecz.
14	P.	Serafina M.	2	Akindyna	
15	S.	Leopolda W.	3	Akepsyna	
16	**N.**	**E. 25 po Św.**	4	**N. 24 po Sosz.**	🌑
17	P.	Salomei P.	5	Hałaktyona	Nów d. 12. o g. 3 m. 11 wieczór.
18	W.	Ottona Op.	6	Pawła Ar.	
19	Ś.	Elżbiety Kr.	7	Jerona M.	
20	C.	Feliksa	8	**Sob. ś. Mych.**	
21	P.	Ofiar. NMP.	9	Onysifora	☽
22	S.	Cecylji P.	10	Erasta A.	Pierwsza kw. d. 19. o g. 2 m. 18 wiecz.
23	**N.**	**E. 26 po Św.**	11	**N. 25 po Sosz.**	
24	P.	Emilii i Jana	12	Joanna Mył.	
25	W.	Katarzyny	13	Joanna Złot.	
26	Ś.	Konrada M.	14	Fyłypa Ap.	🌕
27	C.	Waler. i W.	15	Hurya M.	Pełnia d. 26. o g. 2 m. 56 wieczór.
28	P.	Krescentego	16	Mafteja Ap.	
29	S.	Saturnina	17	Hryhorya M.	
30	**N.**	**E. I Adw.**	18	**N. 26 po Sosz.**	

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

13. Listopada 1. Kislew.

LISTOPAD

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

1890 GRUDZIEŃ ma dni 31.

Dnie		Św. rz.-kat.	grecko-kat.	
1	P.	Eligiusza B.	19	Awdyja Pr.
2	W.	Bibiany P.	20	Prokła
3	Ś.	Franciszka	21	**Wowed. Boh.**
4	C.	Barbary	22	Fyłymena
5	P.	Sabby Op.	23	Amfyłochia
6	S.	Mikołaja B.	24	Ekateryny
7	**N.**	**E. 2 Adw.**	25	**N. 27 po Sosz.**
8	**P.**	**Niep. Pocz.**	26	Ałyppa Pr.
9	W.	Leokadyi	27	Jakowa M.
10	Ś.	NMP. Loret.	28	Stefana M.
11	C.	Damazego	29	Paramona
12	P.	Aleksandra	30	Andreja Ap.
13	S.	Łucji i Ot.	1	**Dek.** Nauma
14	**N.**	**E. 3 Adw.**	2	**N. 28 po Sosz.**
15	P.	Iremiusza	3	Sofonia Pr.
16	W.	Adelajdy	4	Warwary M.
17	Ś.	Such. Łaz. †	5	Sawwy Os.
18	C.	Gracjana	6	**Nykołaja**
19	P.	Nemezyusz.†	7	Amwrozya
20	S.	Teofila †	8	Pałapia Pr.
21	**N.**	**E. 4 Adw.**	9	**N. 29 po Sosz.**
22	P.	Zenona Z.	10	Myny i Erm.
23	W.	Wiktorji P.	11	Daniła
24	Ś.	Ad. i Ewy †	12	Spyridona
25	**C.**	**Boże Narodz.**	13	Ewstratya
26	**P.**	**Szczepana M.**	14	Ftyrsa M.
27	S.	Jana Ew.	15	Jełewterya
28	**N.**	**E. po B. N.**	16	**N. 30 po Sosz.**
29	P.	Tomasza B.	17	Danyiła
30	W.	Dawida Kr.	18	Sewastyana
31	Ś.	Sylwestra	19	Wonyfatya

Wsch. słońca
1. o godz. 7 min. 35
15. o godz. 7 min. 51

Zachód
1. o godz. 4 min. 2
15. o godz. 3 min. 59

Ostatnia kw. d. 4. o g. 3 m. 0 wieczór.

Nów d. 12. o g. 4 m. 44 rano.

Pierwsza kw. d. 18. o g. 10 m. 9 wieczór.

Pełnia d. 26. o g. 7 m. 30 rano.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

7. Grudnia 25. Kislew: Pośw. Świąt. Chanuka
12. „ 1. Thebeth.

GRUDZIEŃ.

Wykaz miesięczny ubitej zwierzyny.

Data	Rewir	Zwierz. czworonożna		Zwierz. skrzydlata		Razem
		pożyteczna	szkodliwa	pożyteczna	szkodliwa	

Sumaryusz roczny zwierzyny ubitej w r. 1890.

Nazwa zwierzyny	Ubito w miesiącu:												Razem sztuk
	Styczniu	Lutym	Marcu	Kwietniu	Maju	Czerwcu	Lipcu	Sierpniu	Wrześniu	Październ.	Listopadzie	Grudniu	
	A. Zwierzyna pożyteczna												
Jeleni													
Danieli													
Kozłów													
Odyńców . . .													
Loch													
Warchlaków .													
Zajęcy													

Głuszców . . .													
Cietrzewi . . .													
Bażantów . . .													
Jarząbków . .													
Kuropatw . .													
Przepiórek . .													
Słonek													
Kszyków . . .													
Dubeltów . . .													
Chruścieli . .													
Kurek w. . . .													
Dz. kaczek . .													
Dz. gęsi . . .													
Dz. gołębi . .													
									Razem sztuk .				

Sumaryusz roczny zwierzyny ubitej w r. 1890.

Nazwa zwierzyny	Ubito w miesiącu:												Razem sztuk
	Styczniu	Lutym	Marcu	Kwietniu	Maju	Czerwcu	Lipcu	Sierpniu	Wrześniu	Październ.	Listopadzie	Grudniu	
	B. Zwierzyna szkodliwa.												
Niedźwiedzi .													
Rysiów . . .													
Żbików . . .													
Wilków . . .													
Wyder													
Lisów													
Borsuków . .													
Kun kam. . .													
Kun leśn. . .													
Tchórzów . .													

Łasic													
Orłów													
Sępów													
Krogulców . .													
Gołębiarzy . .													
Sów													
Wron													
Srok													
Innych szkodl.													
										Razem sztuk .			

Uwagi do sumaryusza

ubitej zwierzyny za rok 1890.

KALENDARZYK ŁOWIECKO-LEŚNICZY.

STYCZEŃ.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łoś przebywa w gęstych i suchych ale podrosłych lasach; podczas pory wilgotnej i zawieruchy, kryje się w gęstwinach, w czasie zaś pogody i mrozu zostaje w lasach wysokich. Jeleń i sarna wybierają miejsca wyższe, cieplejsze, od strony południowej, w najgęściejszych drzewostanach, lubią także bawić nad zdrojami. Jelenie i sarny skupiają się w stada. Łoś, jeleń i sarna żywią się młodymi pędami i korą drzew, także jałowcem, mchem, wrzosem i t. d. Dzik trzyma się w gęstwinach koło bagien niezamarzłych i zdrojowisk, leży swobodnie w barłogu, a nocą ciągnie na żer. Żywi się w lasach dębowych i bukowych, żołędzia i bukwią, wyszukując je pod liściem opadłym lub śniegiem; w lasach sosnowych wyszukuje rodzaj małej trufli *(tuber suillum)*; w zimie lekkiej, w braku czego innego, żyje korzeniami roślin rozmaitych. Zając siedzi w kotlinie ku południowi; w czasie wichrów i zawieji kryje się w gąszczu. Żywi się młodymi pączkami, korą młodych drzew; podchodzi także do sadów, ogrodów i gumien. Lis za dnia przebywa w zaroślach przy brzegach lasu, lecz w czasie niepogody i wiatru, statecznie trzyma się w norach. Za zdobyczą nieustanne odbywa wędrówki, zbliża się do odosobnionych siedzib ludzkich, a nawet pod-

suwa się aż do wiosek. Napada na zające, ptactwo dzikie i domowe. W i l k i chodzą kupami, podczas cieczki uganiają się nieustannie — następnie obierają sobie gąszcze nieprzystępne na siedlisko. Dręczone głodem — zwłaszcza podczas ostrych mrozów i wysokiego śniegu — dybią na zwierzynę, lub zbliżywszy się do siedzib ludzkich, dobywają się w nocy do chlewów i owczarń; czasem też porywają psy domowe. N i e d ź w i e d ź leży w gawrze, to samo dzieje się z b o r s u k i e m. R y ś, przyczajony na drzewie lub w dziuple, czyha na przechodzącą sarnę, dybie wraz ze ż b i k i e m na zające i ptactwo. K u n a leśna kryje się w drzewach wypróchniałych i gniazdach, — d o m o w a w starych norach lub ustronnych budynkach, zazwyczaj na poddaszu. T c h ó r z przebywa około domów, w stajniach, oborach, w gruzach i kupach kamieni. K u n a l e ś n a żywi się wiewiórkami, ptactwem rozmaitem, wyjada też miód z barci, a w niedostatku tego, je jagody jarzębiowe i inne owoce leśne. K u n a d o m o w a czyni wielkie szkody w ptactwie domowem, szczególnie w gołębiach. T c h ó r z jest jeszcze drapieżniejszym, bo zagryza ptactwo domowe, wysysając mu tylko mózg — wypija jaja. W y d r a kryje się za dnia w jamie przy brzegach rzek i stawów, — zapuszcza się za pożywieniem w nocy. G ł u s z e c przebywa w lasach górskich lub borach głębokich mchem porosłych, karmi się szczególnie liśćmi i pączkami drzew iglastych i innych. C i e t r z e w nie szuka tak wielkich lasów, jak poprzedni, nie lubi samotności, karmi się wszelkiemi jagodami, pączkami i baziami brzozowemi, olszowemi lub leszczynowemi. J a r z ą b e k jest pospolity w lasach większych, najbardziej lubi miejsca suche, w zimie zawalnej i podczas mrozów silnych, przebywa w grubych gęstwinach; karmi się pączkami i baziami drzew, jagodami, poczwarkami, owadami i robakami. K u r o-

patwa przebywa w mniejszych zaroślach, szczególnie w położonych między polami; zimą, gdy śnieg wielki, zbliża się do wsi i domów, albo kryje się w norach pod śniegiem; nie lubi zmieniać miejsca. Żywi się ziarnem, korzonkami, wierzchołkami roślin delikatnych i t. p. Kaczki dzikie trzymają się na oparzeliskach.

Nie zaniedbywać należy zadawać zwierzynie żeru, którego nie może sobie wydobyć z pod śniegu. Urządzone przed zimą schroniska, żerowiska i posypiska, trzeba często naglądać i zaopatrywać w taką karmę, jaka odpowiada różnorodnemu stanowi zwierzyny. Dla jeleni, sarn, a nawet zajęcy, należy kłaść dobrze zebraną koniczynę, siano dobre, (nigdy potraw czyli otawę) starannie zebrane i wysuszone wiązki gałązek drzew, owies w snopkach, a przynajmniej ścinać kazać osiki, iwy, brzozy i jodły, szczególnie takie, na których znajduje się jemioła. Dla kuropatw i bażantów dzikich posypuje się ziarno zbożowe. Lizawki odkrywać z pod śniegu.

Ruja. Wilki ciekać się poczynają; około połowy miesiąca kończy się lochanie dzików; jeżeli zima jest łagodna, rozpoczyna przy końcu miesiąca zając parkoty.

Polowanie. Rysia, żbika, lisa, wydrę, kunę leśną i domową, tchórza, poszukuje się dla ich pięknego futra i drapieżności. Wilki tropi się na każdej ponowie; na śniegu głębokim podrzuca się padlinę na wilki i lisy. Kunę leśną tropić usilnie, a pokrewne jej kunę domową i tchórza wypędzać z ukrycia brzękiem hałaśliwym lub jamnikami. Wrony i sroki należy zniecać i wybijać. W tym miesiącu najodpowiedniejsze jest stawianie żelaz i łapek na zwierza drapieżnego.

Rybactwo. W tym miesiącu ochrania się tylko miętusa. Na stawach robi się płonki czyli przerę-

ble. Łowienie ryb odbywa się pod lodem. Zwracać uwagę na skrzynie i sadzawki rybie (zimochowy); — pilnować wydry.

Uprawa lasu. Z nasion drzewnych zbiera się dalej: jesionowe, grabowe i akacyowe, jakotéż obłamuje się szyszki sosnowe i świerkowe. Pozyskuje się nasiona kupnem lub zamianą — uskutecznia próby kiełkowania — wyłuskuje się nasiona z szyszek w suszarniach ogniowych.

Ochrona lasu. Pod mchem znajdują się poczwarki sówki choinówki *(Trachea piniperda L.)* i osklepy trądu sosnowca *(Lophyrus pini L.)*, jakotéż leżą tam gąsienice barczatki sosnówki *(Gastropacha pini L.)* które — zwłaszcza ostatnie — wyzbierać należy podczas powietrza łagodnego i ziemi niezamarzniętej. Jeżeli można, wpędza się nierogaciznę do lasu, dla tępienia poczwarek sówki choinówki. Spodziewając się żeru barczatki sosnówki, przygotowuje się korę drzew do następnego posmarowania mazią lub lepem. Zbiera się gniazda gąsieniczne białki brudnicy *(Liparis chrysorrhoea)* na drzewach owocowych w ogrodach pod lasem albo na młodych dębach i t. p. Wywiesza się skrzynki do gnieżdżenia, dla ptaków gnieżdżących się w dziupłach, a szczególnie dla szpaków i sikor.

Stan przeobrażenia główniejszych owadów lasom szkodliwych jest w styczniu następujący: — (przyczem oznaczać będzie O owad doskonały, J jaja, G gąsienicę, P poczwarkę).

Chrabąszcz majowy *(Melolontha vulgaris L.)* generacya trzyletnia G, albo P; Szeliniak sosnowiec *(Hylobius abietis Hrtg.)* generacya dwuletnia: G, O; Smolik sosnowiec *(Pissodes notatus L.)* O; Kornik drukarz *(Bostrychus typographus L.)* O; Cetyniec sosnowiec

(Hylesinus piniperda L.) i C e t y n i e c m n i e j s z y *(H. minor Hrtg.)* O; D r w a l n i k p a s k o w a n y *(Xyloterus lineatus Gyllh.)* O; B a r c z a t k a s o s n ó w k a *(Gastropacha pini L.)* G; S ó w k a c h o i n ó w k a *(Trachea piniperda L.)* P; B r u d n i c a m n i s z k a *(Liparis monachia L.)* J; P r z ą d k a p i e r ś c i e n i c a *(Gastropacha neustria L.)* J; B r u d n i c a n i e p a r k a *(Liparis dispar L.)* J; B i a ł k a r u d n i c a *(Liparis chrysorrhoea L.)* G; Z w ó j k a z i e l o n e c z k a *(Tortrix viridana L.)* J; Z w ó j k a s o s n ó w e c z k a *(Retinia buoliana F.)* G; M ó l m o d r z e w i o w i e c *(Tinea laricinella Brch.)* G; T r ą d s o s n o w i e c *(Lophyrus pini L.)* P; T u r k u ć p o d j a d e k *(Gryllotalpa vulgaris L.)* G.

Zapobiegać szkodom w szkółkach od zajęcy i myszy. Przeciw ostatnim zakładać truciznę. Gdzie w zaroślach bukowych lub grabowych obawiać się trzeba uszkodzenia przez zające i myszy, tam kłaść gałęzie drzew miękkich lub całe drzewka młode, jako karmę; to samo czynić można i w szkółkach. W nawalne śniegi ścinać osiki, iwy, a nawet brzozy lub jodły na żer dla zwierzyny, aby ją odwieść od uszkodzeń w młodnikach. Podczas okiści otrząsać śnieg w szkółkach lub w kosztownych uprawach sztucznych, także z młodszych klas drzewa wysokiego w gospodarowaniu niskopiennem połączonem.

W silne zimna wytężyć ochronę przeciw kradzieży drzewa, jakoteż zarządzić, ażeby ubodzy taniej nabyć mogli drzewo opałowe. Sanna lub zamarznięta ziemia i długie noce sprzyjają kradzieży.

Cięcie lasu i pozyskanie płodów leśnych. W zrębach wysokopiennych w równinach, podgórzu i górach średnich, dalej ścinać drzewa i wyrabiać drewno z całem wytężeniem; — w zrębach niskopiennych tylko wtedy, gdy są za obszerne lub znaj-

dują się w miejscowościach zabagnianych albo wystawianych na wylewy wód lub nieprzystępnych w innej porze roku. W zrębach częściowych z podrostem, powstrzymać cięcie w mocne mrozy, lub jeżeli nie ma śniegu. W zrębach dębowych przęznaczonych na darcie kory, wycinać wszelkie inne drzewo. Potrzeba drewna i dobra droga, sprzyjają sprzedaży płodów.

Do wyprowadzenia drewna, jest w ogólności pora najstosowniejsza, szczególnie dla drewna w długich lub ciężkich sztukach. Ze zrębów częściowych, z bagien i miejsc podlegających wylewom wód, uprzątuje się drewno. W górach sprowadza się drewno spławiać się mające do wody, zaś drewno przeznaczone do zwęglenia, do mielerzysk czyli węglarek. Z śniegu korzystać wogóle do wyprowadzenia drewna saniami, do spuszczania go w żłobach, czyli ryzach ziemnych, śnieżnych lub lodowych. Uprzątywać drewno ze zrębów i sprowadzać na wystawy czyli składy i na zapas dla budowy domów, dróg, mostów i zabezpieczenia brzegów. Także zwozi się na ten cel kamienie.

Zawiadywanie czyli administracya. Prowadzić dziennik przychodu i rozchodu płodów leśnych i pieniędzy, jeżeli ostatnie wchodzą w zakres gospodarza lasowego. Z końcem miesiąca zamknąć dzienniki i wraz z odnośnymi załącznikami, odesłać władzy właściwej najdalej w pięć dni po zamknięciu. Odesłać również władzy puszkę kontrolną, gdzie takowa jest wprowadzoną przy sprzedaży lub w ogóle przy wydawaniu z lasu płodów. Czynności te powtarzają się c o m i e s i ą c często jednak tylko kwartalnie. Wyrachować się z zaliczki pieniężnej, wziętej na wyróbkę drewna i zażądać nowej, aby wypłata rębaczy zatamowaną nie została. Wykaz miesięczny szkodników lasowych odesłać do władzy przełożonej lub wprost do c. k. Starostwa.

W służbie państwowej przedkłada się w styczniu: Dziennik z użytku polowania z roku minionego; Wykaz zmiany w inwentarzu; — Dziennik bocznych użytków leśnych i domenalnych; — Wykaz sumaryczny zapasów materyałów i wartości pieniężnych w okręgu gospodarczym (do 5-go). — Wykaz wynagrodzeń szkód leśnych przedstawionych do odpisania; — Wykaz stanu rozpraw leśnych w roku upłynionym (do 31-go).

Oprócz tego podawać się ma co miesiąc: Wykaz użycia nie zarachowanych zaliczek gotowych pieniędzy (do 10-go); — Regestr sprzedaży i odebranych pieniędzy; — Dziennik manipulacyjny a względnie doniesienie o omyłkach zaszłych; — Dziennik materyałów na składach (do 5-go); Wykaz odbytych w kwartale ubiegłym podróży służbowych (do 10-go stycznia); Wykaz zmian zaszłych w kwartale ubiegłym w stanie dróg, mostów, kanałów i promów (1-go stycznia).

LUTY.

Roślinność. Stosownie do siedliska i pogody, kwitną już w drugiej połowie miesiąca: leszczyna i olsza czarna, a z końcem miesiąca olsza szara.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łoś trzyma się głębokich kniej i gęstwin; — młode łosie zrzucają teraz dopiero rogi. Jeleń podczas odwilży przenosi się na wysokie góry i przebywa po ich stronie południowej; — rogacze zrzucają wieńce. Sarny przebywają w miejscach ciepłych, gdzie są źródła i oparzeliska, lub między wzgórzami wystawionemi na południe. Za samicą postępuje kozioł, który odzyskuje swe porostki (rogi). Wszystkie żywią się przeważnie obgryzaniem młodych drzewek; — zadawanie karmy i ścinanie osik wskazane jeszcze. Dziki przebywają w wielkich gąszczach i bagnach obok mrowisk; podczas odwilży szukają żeru w ziemi, w ciągłych mrozach cierpią głód. Niedźwiedź niepokoi się, ale nie opuszcza jeszcze gawry, młode tylko igrają przed nią, podczas pięknej pogody. Borsuk budzi się ze snu i pielęgnuje 3—5 młodych w jamie. Lis, podczas odwilży i powietrza spokojnego, wychodzi w nocy na zdobycz. Wilk nie ma jeszcze przytułku pewnego. Zając siedzi u brzegu pól w równinach; w czasie zaś mroźnym uchodzi do lasu, lub kryje się w bagna. Obgryza korę młodych drzew i latorośli, — w polach

żywi się oziminą. Głuszec kryje się w miejscach ciepłych przy źródłach, żywi się rzeżuchą i igłami świerkowemi lub sosnowemi, a dla strawności kamyczkami. Cietrzewie i jarząbki przesiadują w największej gęstwinie, żywią się pączkami i baziami brzeziny i leszczyny. Kuropatwy rozbijają się na pary i trzymają się ciepłych miejsc przy źródłach i polach, zasianych oziminą. W śniegi nawalne podsypywać ziarno. Poczyna się ciąg dzikich gęsi i kaczek.

Rozmnażanie się. Zające parkać się poczynają; — lisy grzeją się; - ryś, żbik i wydra rozpoczynają zaloty; — cieczka wilków ustaje. — Borsuk pomiata do pięciorga młodych.

Polowanie. Z początkiem lutego kończy się polowanie na zwierzynę pożyteczną; — z dobrym zaś skutkiem polować można: na dzikie gęsi, kaczki, żurawie i dropie. Drapieżników tępić trzeba wszelkiemi siłami. Na kuny najlepszy czas do zastawiania łapek lub żelazek; ptaki drapieżne łatwo teraz łowić w sieci i łapki. Na sidła zastawiane zwracać uwagę. Myśliwy naprawia saki, sieci i rozjazdy, — chodzi starannie około psiarni, usuwając psy nieprzydatne do łowów, aby się nie rozradzał płód zły.

Rybactwo. Łów ryb pod lodem. Szczupaki najmłodsze — trzyletnie — poczynają się trzeć. Rybami zamrożonemi handel czynny. Stawy rybne i zimochowy podczas trwających mrozów oglądać codziennie i przestrzegać, aby woda przepływała nieustannie; robić także przeręble. W razie odwilży wyrąbać lód w kanale, którym woda płynie do stawu, tudzież poobcinać go koło upustów i mnichów. Gdyby woda mocno przybywała, pootwierać upusty i mnichy. Przygotować narzędzia i naczynia do rybołostwa wiosennego.

Uprawa lasu. Oprócz czynności wymienionych w styczniu, przybywa — wprawdzie rzadkie u nas— obłamywanie szyszek modrzewiowych, gdyż takowe, pozostawszy dłużej na drzewach, otwierają się łatwiej podczas wyłuskiwania nasienia w suszarni ogniowej. Zbieranie jednak szyszek sosnowych i świerkowych starać się ukończyć w tym miesiącu, — aby, gdy nastanie w marcu powietrze cieplejsze, otwierać się nie poczęły. Wyłuskiwanie nasion w suszarniach ogniowych prowadzić dalej. Nasiona, zbywające z własnej potrzeby, zgłaszać do sprzedaży lub zamiany. Jeżeli-zima łagodna, robi się na glebach suchych a zachwaszczonych: pasy lub talerze pod siew, aby dobrze przesiąknąć mogły wilgocią. Także porusza się gleba w zrębach częściowych sosnowych i świerkowych, aby nasienie wylatujące z końcem lutego lub w marcu, dostać się mogło wprost do ziemi. W razie długiej zimy, przechodzą te czynności na marzec. Na bagnach, do których byłby trudny przystęp w innej porze roku, można siać nasienie olszowe, na miejscach wolnych od zalewu wód i przysposobionych na ten cel już z końcem lata roku zeszłego.

Pielęgnowanie lasu. Rozpoczynać trzebieże, — jakoteż okrzesywanie gałęzi, gdzie takowe jest w używaniu.

Ochrona lasu. Oprócz zarządzeń i ostrożności wymienionych w styczniu, należy w końcu miesiąca ścinać drzewa pułapkowe, dla rojących się wcześnie korników, a szczególnie dla c e t y ń c a s o s n o w c a (*Hylesinus piniperda L.*), zwłaszcza jeżeli zima sucha. Wywieszać skrzynki dla gnieżdżących się w dziupłach ptaków pożytecznych, — skrzynki wywieszane dawniej, oglądnąć i oczyścić.

S t a n p r z e o b r a ż e n i a najwcześniejszych owadów lasom szkodliwych, jest ten sam co w styczniu,

W szkółkach, w razie odwilży i roztopów, ułatwiać odpływ zbierającej się wodzie. To samo czynić można w uprawach, które kosztowały dużo.

Cięcie lasów i pozyskanie płodów leśnych. Kończyć cięcia, rozpoczęte w lasach wysokopiennych, szczególnie w zrębach częściowych, i cięcia zimowe w lasach niskopiennych właściwych i niskopiennych połączonych. Kończyć zręby w olszynach na bagnach i w ogóle ścinanie drewna budowlanego. Wycinać dalej drzewa innego rodzaju w zrębach przeznaczonych na darcie kory. Rozpocząć ogławianie drzew

Oprócz czynności wskazanych w styczniu co do uprzątywania i wyprowadzania płodów leśnych — z których jednak uprzątanie drewna ze zrębów częściowych ukończone być winno — należy się przygotowywać do spławu drewna, szczególnie do spławu luźnego. Pilnować, aby drewno przygotowane do spławu, nie zostało porwane przez wody dzikie, pojawić się mogące w razie tajania śniegów; sporządzać wicie i opatrywać narzędzia potrzebne do spławu. Przedsiębrać rewizyę brzegów, sprowadzać materyał na faszyny; według możności ochraniać brzegi popodmywane. Sprowadzać kamienie lub żwir gotowy do budowy i utrzymania dróg leśnych.

Zawiadywanie czyli administracya. Oprócz czynności bieżących wykazanych w styczniu, przedłożyć rachunek roczny polowania. Składając rachunek z zaliczki pieniężnej, zażądać nowej w takiej kwocie, aby takowa — oprócz na roboty połączone z pozyskaniem płodów leśnych — wystarczyć mogła także na spodziewane uprawy leśne.

W administracyi państwowej przedłożyć: preliminarz pieniężny na rok przyszły; — wykaz zmian w stanie posiadania i ciężarów (do 28-go). Co trzy lata przedkładać: wykazy statystyczne i sprawozdania o ruchu gospodarczym.

MARZEC.

Roślinność. Oprócz olszy i leszczyny, — które już niekiedy w lutym okazują kwiaty, — kwitną w marcu: wierzba wawrzynkowa (*Salix daphnoides Vill*), w. purpurowa (*S. purpurea L.*), w. łoza (*S. viminalis L.*), w. siwa (*S. incana Schkr.*), w. ostroliściowa (*S. acutifolia W.*), iwa, topola czarna (nadwiślańska czyli jabrzędzina), osika, (po za lasem topola piramidalna); dalej dereń, jemioła i wilcze łyko. Od połowy — a gdy wiosna późna dopiero z końcem miesiąca — kwitnąć zaczynają wszystkie nasze wiązy.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łosie i jelenie trzymają się gąszczów; — żywią się pędami krzewów liściastych. Sarny, skoro zwolnieje powietrze, szukają łąk niskich; — żywią się świeżą trawą, ziołami, pączkami i pędami osiki, wierzb i t. p., które im też ścinać należy, zwłaszcza, gdy jeszcze śnieg przykrywa ziemię. Dzik, odyniec i wycinek, odłączają się od trzody; — dziki w ogóle dla braku żeru zapuszczają się w głąb lasów, szukając pożywienia przy bagnach i przy źródłach ciepłych. Zając siedzi w podorówce bliżej oziminy i żywi się nią. Lis trzyma się więcej nory, gdzie liszka przyrządza sobie jamę na gniazdo. Lis, żbik i kuna żyją wciąż

łupem. G ł u s z c e i c i e t r z e w i e szukają tych samych miejsc, gdzie poprzednio grę odbywały i przyłączają się do swoich samic; — żywią się podobnie jak w miesiącu poprzednim. D z i k i e g ę s i, k a c z k i, s ł o n k i i g o ł ę b i e przylatują.

Nieustawać z zadawaniem k a r m y zwierzynie,— ostre kresy zimy są jej bardzo szkodliwe. L i z a w k i dla jeleni i sarn odnawiać.

Ruja i parzenie się. L i s, k u n a d o m o w a i w y d r a kończą ciekanie się; — z a j ą c e p a r k a j ą się ciągle. P t a c t w o rozbija się na pary i szuka miejsc ochronnych do gnieżdżenia się. J a r z ą b k i parzą się; — g ł u s z c e i c i e t r z e w i e grać zaczynają. P t a k i d r a p i e ż n e parzą się, — należy śledzić budowania nowych i naprawiania starych gniazd, aby i tu w czas zapobiegać.

Pomiot. Ż b i k pomiata 4 do 6 młodych; — k u n a l e ś n a i z a j ą c 3 do 4. B o r s u k pielęgnuje młode w jamie.

Polowanie. Z początkiem tego miesiąca ustaje polowanie na zwierza pożytecznego; — wytępia się tylko wilki i lisy na obławach. Z ptactwa, na grze strzelają się głuszce i cietrzewie, tudzież poluje się na wszelkie ptactwo przelotne, jak słonki, bekasy, dzikie kaczki, gołębie i t. p.

Rybactwo. Od połowu ochraniają się: przez cały marzec s z c z u p a k; — od połowy marca: o k o ń, l i p i e ń, g ł o w a c i c a, b o l e ń, j a ź, ś w i n k a, c z o p. Rybactwo ustaje. Raków dostać nie można; wyborne są węgorze; — łososie łowi się łatwo. Ryby ruszają ze swych zimowisk.

Gdy woda płynie obficie, baczyć na to, co się powiedziało w lutym. Tam i opustów pilnować i mieć w pogotowiu gnój mierzwiasty do bezzwłocznej naprawy uszkodzeń.

Do zimochowów, gdzie przypłodek, napuścić dużo wody. Gdy wielka woda przejdzie i nie ma obawy znacznych mrozów, przy końcu miesiąca można przystąpić do wyłowienia zimochowów i wiosennego obsadzenia stawów. Stawy mające się zasiewać, osuszać jak najwcześniej.

Uprawa lasu. W czasie roztopu śniegów, zbierać można odpływające z wodą nasienie olszowe, łowiąc takowe przetakami i t. p. Szyszki modrzewiowe — gdzie jest po temu sposobność — obłamywać dalej; — sosnowe zaś i świerkowe tylko wtedy, jeśli jest przekonanie, że nasienie jeszcze wylatywać nie zaczęło. Wyłuskiwanie nasion drzew iglastych prowadzić dalej w suszarniach ogniowych. Naglądać nasiona przechowane na zimę; — w razie potrzeby przenosić takowe w miejsca chłodniejsze i przewiewniejsze, jak w stodole, na strychu i t. p., należy je jednak przerabiać od czasu do czasu, a przykrywać przed każdym większym mrozem.

Gdy wody wsiąkną, a szczególnie na ziemiach suchych, przygotowywać glebę pod siew na miejscach wolnych, jak i w zrębach częściowych; — także rozpocząćby można robotę około szkółek siewnych. — Szkółki dawniejsze rewidować, czy nie trzeba spuścić wodę zbierającą się i czy mrozy nie wysadziły drzewek, aby takowe niezwłocznie udeptać i umocnić. Otrząsać w szkółkach śnieg późny, zwykle mokry i czepiający się gałęzi. Przedsiębrać cięcie kołów i sztubrów wierzbowych i topolowych i umieszczać je, aż do czasu wysadzenia, w wodzie lub w ziemi. Ku końcowi miesiąca — gdy sprzyjać będzie pogoda — siać można nasienie buka, jesiona, graba, jawora, klona, a przy końcu miesiąca dęba. Wydobywać, sortować, obcinać, zadołowywać i wysadzać przedewszystkiem brzozy i modrzewie, a także jesiony, brzosty i jawory, — tak do lasu jak i do szkółek

drzewnych. Gdzie wykonywane być mają obszerne plantacye, tam rozpocząć można także sadzenie w lesie, jeżeli sprzyjająca do tego nastanie pora i gleba obeschnie należycie. W ogólności stosują się wszystkie roboty wymienione do tego, jaka jest pogoda, i przenosi się je często na koniec miesiąca, a nawet na kwiecień.

Rozpocząć roboty około ustalenia wydm piaszczystych, jako też sadzenie tam sośniny. Wtykać koły i sztubry wierzbowe i topolowe. Pakować i rozsełać sadzonki i sztubry sprzedane. Na zbywające od własnych potrzeb sadzonki starać się o kupca.

Pielęgnowanie lasu. Trzebieże i okrzesywanie gałęzi żywych prowadzić dalej; — rozpocząć czyszczenie zapustów; — gdyby zaś roślinność obudziła się wcześnie, zaniechać okrzesywania gałęzi żywych i rozpocząć okrzesywanie susych.

Ochrona lasu. Niszczyć dalej poczwarki sówki choinówki i osklepy trądu sosnowca. Gdy tylko gąsienice barczatki sosnówki budzić się zaczną ze snu zimowego, nieomieszkać robić zaraz pierścienie smołowe lub klejowe, które później znów odnowić należy. W lasach świerkowych ścinać drzewa pułapkowe dla kornika drukarza, w sosnowych dla cetyńca sosnowca, okrzesując takowe, żeby nie wysechały prędko. Korczować zeszłoroczne pniaki sosnowe, zawierające płód szeliniaka sosnowca.

Stan przeobrażenia najważniejszych owadów lasom szkodliwych, jest ten sam co w styczniu.

Chronić brzegi od kry i naprawiać uszkodzone.

Na przypadek posuchy dłuższej, zwrócić uwagę na niebezpieczeństwo od ognia, zwłaszcza w zrębach i zapustach, obfitujących w trawy suche.

Cięcie lasu i pozyskanie płodów leśnych. Kończyć cięcia zimowe we wszystkich gospodarowa-

niach. W zrębach dębowych, przeznaczonych na darcie kory, wycinać inne rodzaje drzew. Prowadzić dalej ogławianie. Rozpoczynać korczowanie pniaków, gdzie to z jakiejkolwiek przyczyny jest w używaniu. Sprzedawać zręby dębowe, przeznaczone do darcia kory, a w których pozyskanie kory uskutecznić ma sam kupujący. W wielkich zrębach niskopiennych rozpocząć cięcie wiosenne.

Dalej, i to z pospiechem, uprzątać drewno ze zrębów; — kończyć wyprowadzenie drewna do potoków spławnych i do węglarek. Podczas tajania śniegów dbać, aby na drogach leśnych były zawsze otwarte rowy i przepusty. Po zejściu lodów i zmniejszeniu się pierwszej wody, można rozpoczynać spław luźny i w stanie wiązanym. Uprzątywać i wywozić drewno w górach wysokich z całą energią, korzystając z sanny, albo z ryz drewnianych podczas odwilży.

Zawiadowanie i administracya. Czynności te same, co w styczniu i lutym. Przygotowywać się do nadchodzącej odbierki płodów ze zrębów, kończących się lub już uprzątanych.

W służbie państwowej przedłożyć do końca miesiąca: Wykaz użytych materyałów według §. 20. instrukcyi.

KWIECIEŃ.

Roślinność. Oprócz drzew i krzewów, które pokazują już kwiaty w marcu, kwitną w ciągu kwietnia (wcześniej lub później, stosownie do ciepłoty i ogólnego wypogodzenia się) modrzew, cis, klon, jesion, brzoza wierzba biała, wierzba krucha, buk, grusza, trześnia, tarń, agrest, bez koralowy, borówka, wrzos. — Od połowy miesiąca kwitną: grab, jawor, wiśnia, wierzba trójsilna.

Liście wypuszczają: brzoza, iwa, bez pospolity, olsza czarna, szara i zielona, grab, leszczyna, buk topola czarna (i piramidalna), osika, topola biała, wszystkie wiązy krajowe, jawor i klon, kasztan dziki, bez koralowy, borówka, kocierpka (ligustr), świd i dereń, głóg, grusza, jabłoń, jarząb, malina i ożyna, tarń, trześnia, czeremcha, trzmielina, szakłak, kruszyna, kwaśnica (berberys), janowiec, lipa wielkolistna.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łoś przebywa jeszcze w gęstwinach, żywiąc się latoroślami i trawą młodą. Jeleń stary rad trzyma się z dala od stada w niskim lesie, gdy mu nowe odrastają rogi. Młode jelenie zrzucają dopiero teraz rogi, wychodząc w pola obsiane. Sarny i zające trzymają się brzegów lasu i młodników, żywiąc się pączkami i latorostkami drzew i krzewów. Wychodzą także w pola obsiane. Zające przesiadują nie-

kiedy w oziminach. Dziki szukają żołędzi pozostałej, ślimaków i korzeni. Maciory prośne wyszukują barłogi spokojne do uprosienia się. Warchlaki trzymają się stad; — odyńce i wycinki odosobnione bachtują po gąszczach. Niedźwiedź wychodzi z gawry i żywi się mrówkami, trzymając się bagien i gór. Wilk nie opuszcza gęstych lasów i bagien nieprzystępnych, robiąc często szkody w trzodach, wychodzących na paszę. Lis, kuna i tchórz dybią na lęgnące się na ziemi ptactwo, pożerając jaja i pisklęta. Borsuk wywodzi w nocy młode z jamy.

Ruja i parzenie się. Zające i żbiki parkają się dalej. Niedźwiedź grzeje się już często; przyczem szuka tylko pary swojej i stale jednej trzyma się samicy. Głuszec i cietrzew zwyczajnie kończą granie. Jarząbki niosą jaja, — również gołębie, czajki i inne ptactwo leśne. Słonki ciągną jeszcze do połowy miesiąca. Dzikie kaczki parzą się.

Pomiot i lęg. Zające się kocą. Wilczyca i liszka pomiatają 3 do 9 młodych, kuna 3 do 4, tchórz 3 do 4, wydra 2 do 4. Kuropatwy, jeżeli tylko jest wiosna wczesna, wywodzą młode w końcu tego miesiąca.

Polowanie. Polowanie na zwierza użytecznego spoczywa zupełnie; — nie należy jednak zaniedbywać dawać zwierzynie karmę suchą, aby nie przychwyciła się łakomie do karmy zielonej, co jest jej szkodliwem. Także odświeżać lizawki. Stare rogacze można jednak ubijać na podchodach i zasadzkach.

W celu zachowania zwierza łownego, strzelać ptaki drapieżne na gniazdach i wybierać z takowych młode; — także tępić je w budkach. Nadmieniamy osobno, że w końcu tego i na początku przyszłego miesiąca, wybierać trzeba młode z gniazd puhaczów. Również prześladować należy niezmor-

dowanie zwierzęta drapieżne, których samice po większej części teraz noszą płód. Także niszczyć koty domowe, zachodzące na pola i do lasu; u wybrzeży wód wyszukać jamy wydrze i stawiać tam żelazka. Pilnować starannie pasterzy, lub w ogóle chłopców wiejskich, którzy umyślnie za ptakami wkradają się do lasu. Łapki, sidła i inne przyrządy, przeznaczone do użytku w jesieni i w zimie, przysposabia teraz myśliwy, aby straciły pozór i woń świeżości.

Rybactwo. Przez cały kwiecień ochraniają się: lipień, głowacica, boleń, jaź, świnka, czop, wyrozub; — do 15. kwietnia: szczupak, okoń; od 15.: czeczuga, sandacz, Węgorz najprzedniejszy, gdy olszyna pęka. Raki mniej jeszcze dobre. Ten i następny miesiąc najlepszy do łowienia łososia. Rybołostwo wędkowe zaczyna się. Klatki na ryby stawia się u ujścia strug i kanałów. Jeżeli się pora wiosenna spóźni, są te same roboty około stawów, co w marcu. — Woda, płynąca w tym miesiącu, ma więcej części pożywnych, niż zimowa, przepuszczać więc ją trzeba przez stawy. W tym miesiącu dokonać obsadzenia stawów letnich. Do stawów głównych, oprócz karpi, wsadzić można nieco linów, miętusów i małą liczbę szczupaków. — W czasie dżdżystym pilnować, aby stawy zasiane lub zasiać się mające, nie były zalane.

Uprawa lasu. Siew i sadzenie wchodzą w ruch pełny i można powiedzieć, że każdy dzień zaniedbany jest połączony ze szkodą; zwłaszcza, że liczyć nie można na dłuższą pogodę stałą, a nawet jeszcze spodziewać się trzeba szarugi i mrozów, — albo z drugiej strony długiej i pięknej pogody wiosennej. Zakłada się szkółki tak siewne, jak i drzewne, — obcina i przesadza drzewka w ostatnich. Obciska i przygartuje się w szkółkach drzewka, wysadzone od

mrozu. Jeżeli wiosna wczesna, rozpoczyna się także pielenie chwastów w szkółkach. Przesadzanie drzewek liściastych do lasu kończy się do połowy, iglastych do końca miesiąca. Kłaść w szkółkach korę świeżo odartą i polana świeże, dla przywabienia szeliniaka sosnowca.

Pilnować spadania nasion sosny, świerka i modrzewia w zrębach obsiewnych, aby nasienie nie spadało na glebę zadarnioną. Podsiewać zręby, dla skorzystania z zimowej wilgoci gleby.

Jak tylko woda ustąpi z mokradeł olszowych dopatrzeć, czy drzewka olszowe nie zostały wysadzone na wierzch podczas zimy, aby je wcisnąć, a gdyby się pokładły, powsadzać i poprostować napowrót. Resztę sadzonek zbywających pakować i rozsyłać.

Pielęgnowanie lasu. Prowadzić dalej czyszczenia, trzebieże i okrzesywanie gałęzi suchych.

Ochrona lasu. Czas ostateczny do niszczenia poczwarek sówki choinówki; — w razie spóźnionego włażenia na drzewa gąsienic barczatki sosnówki, powtórzyć obrączkowanie mazią. Ścinać drzewa pułapkowe na kornika drukarza i cetyńca sosnowca i niszczyć ich zaląg. Kończyć korczowanie zeszłorocznych pniaków sosnowych i świerkowych, celem niszczenia płodu szeliniaka sosnowca; dla chwytania zaś jego samego urządzać rowki pułapkowe. W pogodną porę kłaść już można w tym samym celu korę świeżą, polana i wiązki gałęzi, pod które zbierają się chętnie szeliniaki. Gdy przy końcu miesiąca wyłazić zaczną gąsienice brudnicy mniszki, rozgniatać ich gromadki.

Stan przeobrażenia główniejszych owadów lasom szkodliwych jest następujący:

Chrabąszcz majowy (generacya czteroletnia) G. P. i O., Szeliniak sosnowiec (generacya dwuletnia) G. i P., Smolik sosnowiec

O., Kornik drukarz O., Cetyniec sosnowiec i C. mniejszy O. J., Drwalnik paskowany O. J., Barczatka sosnówka G., Prządka pierścienica J., Brudnica mniszka i B. nieparka J., Białka rudnica G., Sówka choinówka O. J., Zwójka zieloneczka J., Zwójka sosnóweczka G., Mól modrzewiowiec G., Trąd sosnowiec i inne powinowate (generacya dwuletnia) G., Turkuć podjadek G.

Poprzeznaczać zagajenia i wskazać je znakami, wpadającymi łatwo w oczy. Powytyczać wygony. Zwracać uwagę na szkody z pastwiska — na naruszenie granic podczas naprawiania płotów, zasieków, orania pól i t. p. Przestrzegać obdzierania kory wiązowej i lipowej, która już niekiedy w drugiej połowie miesiąca odstaje od drewna. Pilnować nawiercania brzóz. Strzec posiewy od ptaków i dzików. Mieć baczne oko na pożary leśne, szczególnie w miejscach niebezpiecznych, jak na składach drewna, na zrębach, w zapustach, drzewostanach iglastych, przy kolejach żelaznych i t. p.

Naprawiać brzegi uszkodzone, płoty, zasieki, wodomyje, wyrwy i t. p.

Cięcie lasu i pozyskanie płodów leśnych. Rozpocząć zręby wiosenne w pomniejszych lasach niskopiennych i prowadzić dalej już rozpoczęte większe tak, aby cięcia zwyczajne w tem gospodarowaniu skończone były do końca miesiąca. Rozpocząć cięcie letnie w górach wysokich, jeżeli pozwolą na to śniegi; kończyć i uprzątywać ostatecznie cięcia zimowe. Tartaki wodne wchodzą w ruch większy; jakoteż korczuje się energiczniej pniaki, gdzie to jest w zwyczaju i nie trudno o robotnika. Płody łupane wyrabiać dalej — jako też dopełniać rąbanie drew opałowych z wierzchów i innych odpadków drewna użytkowego. Przy

końcu miesiąca można niekiedy rozpocząć cięcia niskopienne na darcie kory dębowej. Ciąć pręty wierzbowe, które łuszczone być mają zaraz po cięciu — jako też okorowywać pręty cięte pierwej i przechowane w wodzie. Ścinać wiązy i lipy do pozyskania łyka i spuszczać sok brzozowy.

Kończyć uprzątanie drewna i porządkować zapas na składach i wystawach do nastąpić mającej odbiórki płodów. Prowadzić dalej spław luźny i w pleniecach. Naprawiać drogi rozjechane i wymulone w zimie; czyścić rowy i przepusty.

Przejrzeć i ponaprawiać kazać narzędzia do pozyskania torfu. Gdzie jest w zwyczaju uprawa rolna na glebie leśnej, tam zająć się nią tak z nasieniem leśnem jak i bez niego. Krzyce siać pod koniec miesiąca.

Zawiadywanie czyli administracya. Załatwiać te same czynności miesięczne, które są wyszczególnione w styczniu. Gdzie zaś rachunki czyli raporty z ruchu gospodarczego składają się kwartalnie, przedłożyć takowe za kwartał pierwszy. Plan pastwiska i pozyskania trawy, przedłożyć do zatwierdzenia; a następnie przeprowadzić wydzierżawienie tych użytków bocznych, w ugodzie dobrowolnej lub przez licytacyę. Jeżeli trawa ma być użytkowana przez osoby poszczególne, wydawać im znaczki sezonowe drewniane lub blaszane. Przeprowadzić odbierkę płodów z cięć zimowych; — księgi odbierki (numerownik) podpisaną przez kontrolującego, wraz z obrachunkiem ostatecznym z robotnikami, zestawieniem: zapasów płodów odebranych, kosztów wyróbki, uprzątania ze zrębów i odbierki, — przedłożyć władzy właściwej. Jeżeli cięcia odbywają się tylko w zimie, zamknąć roczny rachunek zrębów i obrachować się z pobranych na ten cel pieniędzy; — zażądać zaś

zaliczki na użytkowanie kory, jeżeli darcie jej odbywać się ma we własnym zarządzie.

W administracyi lasów i dóbr państwowych oprócz czynności miesięcznych, przedłożyć: wykaz podróży służbowych w kwartale ubiegłym (do 10-go); wykaz zmian przedsiębranych w kwartale ubiegłym w drogach, mostach, kanałach i promach (1-go).

MAJ.

Roślinność. Oprócz drzew i krzewów kwitnących w kwietniu, które jednak z przyczyny niepogody spóźniły się z kwiatem, kwitną w maju: jodła, świerk, cis, jałowiec, dąb szypułkowy, paklon, czarnoklon (klon tatarski), kasztan dziki, jarząb, jabłoń, czeremcha, trzmielina pospolita i brodawkowata, kruszyna, szakłak, głóg, kalina, ordowina, kłokóczka, malina, berberys, miotłowiec, borówka, świdwa, bez koralowy — dopiero przy końcu maja: dąb bezszypułkowy, akacya, sosna, kosodrzewina.

Oprócz okazujących już liście w kwietniu, oliściają się w maju: modrzew, wiąz, jodła, świerk, limba, jałowiec, cis, dąb, paklon, lipa małolistna, akacya, sosna. Niekiedy już od połowy maja owocują: wiązy, (najsamprzód wiąz szypułkowy), osika, topola biała, iwa i inne wierzby.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łoś obiera teraz niskie lasy obfitujące w bagna i wody; żywi się latoroślami drzew liściastych i krzewów, z których wierzbę rokitę przekłada nad inne. Wychodzi także — podobnie jak jeleń i sarna — w pola ozimne położone bliżej lasów, czyniąc w nich niekiedy znaczne szkody. Jelenie, którym odrastają teraz rogi, chętnie przebywają w nizkich a gęstych lasach i krzewinach, szukając miejsc zaopatrzonych w lizawki

solne. Rogacze odbijają się od stada. Sarny trzymają się zwykle u brzegu lasów, żywią się pączkami, ziołami i odwiedzają posiewy polne i lizawki. Dziki przebywają w nizinach żyźnych, żywią się korzonkami z różnych roślin. Zając siedzi w polach oziminnych. Liszka często wyprowadza dzieci swoje z nory, ucząc je zręczności w chwytaniu różnych zwierząt. Wydra żywi się rybami, rakami i żabami. Zwierzyna drapieżna pielęgnuje swe młode i dziesiątkuje zwierzostan i ptactwo pożyteczne.

Ruja i parzenie się. Stare łanie, jakoteż sarny cielą się w miejscach spokojnych. Dzikie świnie opraszają się, młode przebywają z maciorami w gąszczach. Zające parkają się i kocą ciągle, przeważnie w zbożu. Głuszce, cietrzewie, jarząbki, słonki, gołębie dzikie i inne ptaki leśne, niosą jaja, lub wylęgają się. W bażantarniach zbiera się w tym miesiącu jaja, które podkłada się indykom do wysiedzenia. Przed koszeniem trawy lub koniczyny sprawdzać, gdzie i ile jest w nich lęgów bażantów lub kuropatw.

Polowanie. Na zwierzynę użyteczną nie poluje się wcale. Wyszukiwać młode wilki i wykopywać młode lisy, jako też niszczyć w gniazdach ptaki drapieżne. Odświeżać lizawki solne. Strzec, ażeby ludzie pasący bydło, albo w inny sposób dostający lub wkradający się do lasu, nie wybierali z gniazd jaj i piskląt ptasich Zwracać baczną uwagę na wałęsające się psy i koty.

Rybactwo. W maju ochraniają się zupełnie: wyrozub, czeczuga, sandacz, płotka, czerwianka, leszcz, — do 15. maja: lipień, głowacica, boleń jaź, świnka, czop, — od 15. maja: klonek, brzanka, brzana, cyrta, karp. Łososie opuszczają bystre potoki i idą na tarło do wód spokojnych. Łososiopstrąg płynie z morza do rzek. Gdy się zanosi

na burzę, ryby zbliżają się do lądu; gdy wieje wiatr chłodny, kryją się do jam i zakątków. Raki już lepsze; jajami obciążone wrzuca się napowrót do wody.

Stawy, które mają mało wody, napełniać takową.

Jeśli się karpie trzeć zaczynają w stawach tarłowych, pilnować, aby w nich była woda zawsze równo wysoka. Odpędzać od tych stawów wszelkie zwierzęta.

Stawy zasiewa się; w stawach szlamować się mających, pokopać rowy.

Uprawa lasu. Jeżeli na wiązach dojrzały owoce, zbiera się takowe osmykiwaniem z drzew. W szkółkach przesadza się dalej drzewka i dopełnia siew. Grzędy zapełnione ogartuje się lub plewi; — strefy międzyrzędowe przykrywa się mchem lub innym materyałem, powstrzymującym chwasty i parowanie wilgoci z gleby. Z grzęd, na których zeszły nasiona, zdejmuje się lub przerzedza tylko przykrywę z gałęzi. W posuchę polewa się grzędy, szczególnie siewne. Pod siew nasienia wiązowego przysposabia się glebę.

Na równinach i podgórzu kończyć uprawę wiosenną jak najspieszniej; — lecz późno rozwijające się rodzaje drzew, jak: dęby, jesiony, akacye, sosny, sadzone być mogą jeszcze do połowy miesiąca. W górach wysokich rozpoczyna się siew, sadzenie i zakładanie szkółek w tym miesiącu.

Pielęgnowanie lasu. Trzebienie, czyszczenie i okrzesywanie gałęzi suchych prowadzi się dalej.

Ochrona lasu. Rozgniatać siedzące w gromadkach gąsienice: brudnicy nieparki, białki rudnicy, pierścienicy, a jeśli wiosna spóźniona, także gąsienice sówki choinówki. Obcinać i palić pędy, napadnięte

przez zwójkę żywiczaneczkę. Rewidować drzewa pułapkowe założone dla korników i wyniszczać płód w nich złożony odarciem i paleniem kory. Ścinać dalsze drzewa pułapkowe. Niszczyć szeliniaka sosnowca rowkami, wiązkami i polanami. W latach rójki, zbierać chrząszcze chrabąszcza majowego.

Stan przeobrażenia główniejszych owadów szkodliwych jest następujący:

Chrabąszcz majowy G. O. J., Szeliniak sosnowiec P. O., Smolik sosnowiec O. J., Kornik drukarz J., Cetyniec sosnowiec i mniejszy J. G., Drwalnik paskowany J. G., Barczatka sosnówka G., Prządka pierścienica G., Brudnica mniszka, B. nieparka i białka rudnica G., Sówka choinówka J. G., Zwójka zieloneczka i sosnóweczka G., Mól modrzewiowiec P. O. J., Trąd sosnowiec J., Trzpiennik sosnowy G., Turkuć podjadek G. P.

Ściśle nadzorować: zagajniki, jakoteż użytkujących z pastwiska i trawy; zapobiegać: szkodom z darcia kory i łyka, z pastwiska dorywczego, z nieostrożnego obchodzenia się z ogniem i przywłaszczania sobie drzewek do majenia. Drogi niepotrzebne pozakopywać lub pozagradzać.

Cięcie lasu i pozyskanie płodów leśnych. W górach wysokich prowadzić dalej cięcia letnie. Pozyskiwać korę świerkową, łyko lipowe i wiązowe; prowadzić cięcie w drzewostanach dębowych, zagospodarowanych na korę. Korczować pniaki; rozpocząć węglarkę, gdzie takowa prowadzi się tylko w lecie. Kończyć spław luźny, spuszczać drewno w ryzach wodnych. Naprawiać drogi lasowe i brzegi wód służących do spławu i zakładać nowe. Rozpocząć kopanie torfu, gdzie się użytkuje takowy — jakoteż i pędzenie smoły.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Bieżące czynności są te same, co w innych miesiącach. Wydzierżawić: pastwisko w lesie, użytek z trawy, kamieniołomy i t. p. płody uboczne. Kończyć odbiórkę płodów z wyrobu zimowego i zamknąć rachunek całej tej czynności, jeżeli to nie stało się już w kwietniu. Przedłożyć sprawozdanie i rachunek ze spławu leśnego.

CZERWIEC.

Roślinność. Z roślin drzewiastych kwitną w tym miesiącu: limba, kosodrzew, dąb bezszypułkowy, olsza zielona, liguster, jeżyna, kasztan dziki, wrzos, bagno, lipa wielkolistna, a przy końcu miesiąca i małolistna. Dąb bezszypułkowy, a często i niektóre drzewa, a nawet całe kępy dębu szypułkowego, oliściają się dopiero w czerwcu. Owoce dojrzewają na wiązach, wierzbach i topolach.

Pobyt i żywienie się zwierza. Gruby zwierz przebywa w tych samych miejscach i żywi się podobnie, jak w miesiącu poprzednim. Łanie podobnie jak i klępy bawią się z cielętami. Rogaczowi odrósł już wieniec — i oczyścił go. Sarny stare wodzą także już młode; kozły trzymają się znowu młodych i swawolą z niemi. Żeru szukają w zrębach z latorośli i na polach, jakoteż odwiedzają lizawki. Dziki wychodzą nocną porą w pole jarzynne, czyniąc w nich wielkie szkody. Maciory łączą się z jałowemi. Zając kładzie się w brzegach lasów i zarośli, żywiąc się również w polach jarzynnych. Lis znosi dzieciom żywo złapane zające młode, wprawiając je do duszenia; — później wyprowadza młodzież w zboża. Głuszyca szuka z dziećmi jaj mrówczych; cietrzewie i kuropatwy idą w zboża. Jarząbek przebywa z młodemi w gęstwinach i napada zboża.

Rozmnażanie się. Klempy cielą się, wydając na świat jedno, a czasem dwoje cieląt. Łanie i sarny cielić się przestają. Zające wciąż parkają się i kocą. Głuszec, cietrzew, jarząbek, słonka, kaczki i dzikie gołębie mają młode. Przepiórki zniosły jaja.

Polowanie. Zwierzynie pożytecznej zapewnić należy dalszy spokój. Kozły, a przy dostatecznym zwierzostanie jelenie szpiczaki, mogą być strzelane po św. Janie.

W końcu miesiąca zaczyna się polowanie na kaczki młode czyli podloty. Dzikie gąsiątka wylatują już z gniazd pod koniec tego miesiąca. W celu ułatwienia polowania na kaczki i gęsi, wycinać w trzcinach linie. Pora to także do wybierania ptaków łowczych z gniazd i żywienia ich z ręki. Tropić łasice, kuny, tchórze, żbiki i koty, które wychodząc na łup, w gniazdach ptasich niesłychaną wyrządzają szkodę; — wybierać młode wilki z gniazd, jakoteż młode lisy jamnikami. Przy norach dla tępienia drapieżników nastawiać samołówki. W celu niszczenia drapieżnego ptactwa, bić stare przy gniazdach i wybierać z nich młode.

Mieć baczne oko na pastuchów, włóczące się psy i koty.

Z końcem tego miesiąca starać się zbadać liczbę jeleni, sarn i dzików, aby wcześnie na rok bieżący oznaczyć ilość przeznaczoną do ubicia.

Rybactwo. W czerwcu chronią się od połowu: leszcz, klonek, brzana, cyrta, karp, sum, karaś; — od 15. czerwca: czeczuga, sandacz, lin. Raki smaczne i dobrze się łowią. Rybołowstwo wędkowe jest na porządku dziennym. Tarliska strzec od zwierząt szkodliwych. Kosić na stawach trawy i inne rośliny, aby się woda lepiej ogrzewać mogła od słońca.

Kończyć zasiew stawów — a gdzie to ma nastąpić, rozpoczynać szlamowanie takowych. Pilnować, aby nie łowiono ryb ukradkiem po brzegach stawów.

Uprawa lasu. Owoce wiązów zbiera się i wysiewa niedługo po zebraniu. W szkółkach pielęgnuje się grzędy nasienne i drzewne (osłania się, piele, okopuje i polewa). Pielenie uskuteczniać się winno przed dojrzeniem nasion chwastów i z wszelką ostrożnością, aby nie wyrywać lub rozluźniać w korzeniach drzewek młodych. W górach wysokich kończy się siew, sadzenie, jak i zakładanie szkółek.

Pielęgnowanie lasu. Trzebież i okrzesywanie gałęzi suchych prowadzi się dalej; można czyścić także, lecz z wielką ostrożnością ze względu na łamliwość pędów zadrzewienia pozostającego.

Ochrona lasu. Okorowywać drzewa pułapkowe, ścięte dla pochwycenia płodu korników i cetyńców; zwęglać drzewa napadnięte przez drwalnika paskowanego. Oddzielać wcześnie rowami drzewostany, napadnięte mocno przez gąsienice barczatki sosnówki, sówki choinówki i brudnicy mniszki, aby powstrzymać ich wędrówki. Zbierać pędraki chrabąszcza majowego pod drzewkami, żółkniejącemi lub więdniejącemi w szkółkach siewnych lub drzewnych. Wyszukiwać tam także gniazda turkucia podjadka. Ochraniać lasy — szczególnie zagajniki — od szkód z pożarów, od paszenia bydła i przywłaszczeń trawy; dozwalać zbierania grzybów i jagód tylko za znaczkami, a usuwać wciskających się do lasu za tymi płodami bez upoważnienia. Opiekować się w tym miesiącu — jak niemniej przez lato — mrówkami.

Stan przeobrażenia główniejszych owadów lasom szkodliwych jest następujący:

Chrabąszcz majowy J. G.; Szeliniak sosnowiec O., J., P.; Smolik sosnowiec G.; Kornik drukarz G. P.; Cetyniec sosnowiec, Cetyniec mniejszy i Drwal-

nik paskowany G.; Barczatka sosnówka, Prządka pierścienica, Białka rudnica, Zwójka zieloneczka G. P.; Brudnica mniszka, Brudnica nieparka i Sówka choinówka G.; Zwójka sosnóweczka P.; Mól modrzewiowiec J. G.; Trąd sosnowiec G.; Trzpiennik sosnowy G., P.; Turkuć podjadek P., O., J.

Najlepsza pora do rewizyi granic, kopania rowów granicznych, odświeżania dawniejszych, jak w ogóle do znaków granicznych, czyszczenia duktów, linij i t. p.

Cięcie i pozyskanie płodów. Dalszy ciąg cięcia letniego w górach wysokich: — kończy się zręby założone na darcie kory; prowadzi się wyróbkę posuszu i korczowanie pniaków. Płody łupane można jeszcze wyrabiać. Spławiać drewno wiązane po mocnych deszczach; prowadzić dalej wywózkę płodów; budować drogi i mosty. Wydawać znaczki na zbieranie jagód i grzybów jak i do pozyskania trawy, na spóźnione zgłaszanie się. Wydobywanie torfu trwa ciągle.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Oprócz bieżących załatwień wszelkie czynności, które pora roku z sobą przynosi; zwrócić szczególniejszą uwagę na jak najodpowiedniejsze, a przytem słuszne wyzyskanie dochodu z płodów drobnych (grzybów, jagód i t. p.). Gdzie rok gospodarczy zaczyna się od 1. lipca czyli jak to nazywają od św. Jana, tam należy powyrabiać wszelkie zaległości, powydawać i powypłacać wszelkie należytości, pościągać długi i w ogóle przygotować wszystkie sprawy tak: aby z końcem miesiąca można zamknąć rachunki, wykazać stan zapasów i inwentarzy, — i wraz ze sprawozdaniem z całego ruchu gospodarczego, przedłożyć władzy wyższej do użytku właściwego.

LIPIEC.

Roślinność. Oprócz niektórych roślin drzewiastych, wymienionych w czerwcu, jak: lipa małolistna, wrzos, kwitnie bez pospolity. Dojrzewają owoce: trześni, bzu koralowego, kruszyny, czeremchy, borówki, a przy końcu miesiąca brzozy.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łoś ukrywa się przed dokuczającemi muchami, szukając głębszych bagien, w które zanurza się zupełnie. Młody odzyskuje rogi. Jeleń mając znowu rogi, przebywa w skrajach lasu; — łania poczyna wodzić cielę. Łoś podobnie jak i jeleń wychodzą w pola, położone blisko kniei, czyniąc niekiedy w takowych wielkie szkody. Sarny zwiedzają niziny i łąki; — kozioł goni młode sarny. Według nowszej teoryi, rozpoczynać się ma teraz ruja. Dziki trzymają się trzody, — zrządzają wielkie szkody w polach po pod lasami. Czas zasadzki na nie. Zające żywią się plonami polnemi i ziołami. Niedźwiedź wychodzi w owsy, a zagarnąwszy łapami spory snop, ssie zeń mleczko, Niedźwiedzica wodzi piastuny, a lubo je czujnie strzeże jest to pora najlepsza do chwytania młodych niedźwiadków. Wilki wodzą za sobą młode na zdobycz i robią częste szkody w koniach i bydle rogatem, pasącem się w lasach lub na błoniach przyległych. Lis, żbik, i kuna leśna dybią na młode zające i ptactwo.

W końcu tego miesiąca zaczyna się ciąg bekasów dubeltów.

Pożywienia jest wszędzie po dostatek; — prędzej daje się czuć brak wody; lizawki należy przeglądać często, a gdzie potrzeba, odświeżać.

Rozmnażanie się. Zające parkają się dalej. Kuropatwy i kaczki dzikie, które pierwszy lęg miały zepsuty, wysiadają drugi. Gołębie dzikie po raz drugi mają młode. Przepiórki siedzą na jajach.

Polowanie Strzelać tylko: stare rogacze i kozły na wabia; — kaczki młode (podloty) i bekasy dubelty. Lisy wyprowadzają się w zboża, mogą więc być strzelane łatwo na spotkaniu lub z zasadzki; trudniej zrobić co w tej porze roku wilkom; na upatrzone poluje się z obławą lub sieciami. Pilnować kłusowników, którzy w tej porze wabią kozły.

Rybactwo. Przez cały lipiec nie wolno łowić: lina — a do 15-go klonka, brzankę, brzanę, cyrtę i karpia.

Jeżeli w stawie wody za mało, wpuścić ją ze źródeł lub innego stawu. Skosić chwasty i trawy w stawie nim dojrzeją i wysypią nasiona. — Kończyć spiesznie szlamowanie stawów, jak długo dostać można jeszcze do tego robotnika. Ptaki rybołowne odstraszać od stawów, a nadewszystko od tarłowych.

Uprawa lasu. Wyrzynać chwasty przytłumiające w uprawach sztucznych; plewić, polewać lub nawodniać szkółki, szczególnie siewne. Przygotowywać glebę pod uprawę jesienną; przysposabiać ziemię urodzajną i popiół darniowy dla szkółek.

Pielęgnowanie lasu. Dalej prowadzić trzebieże i okrzesywanie suchych gałęzi, — czyszczenia z ostrożnością. Najlepsza pora do zakładania rowów odwadniających.

Ochrona lasu. W ogólności jak w czerwcu. Jeżeli potrzeba, ścinać nowe drzewa pułapkowe. — Zabijać siedzące na drzewach samice barczatki sosnówki, brudnicy mniszki, brudnicy nieparki. — Niszczyć płód smolika sosnowca, wyrywaniem i paleniem napadniętych sosenek. — Zapobiegać nieprawnemu pasaniu i przywłaszczeniom trawy, jagód, grzybów itp. i czuwać nad pozyskaniem tych płodów, przez upoważnionych do tego. — Rewizye granic itd. jak w czerwcu wytężanie nadzoru przeciw niebezpieczeństwu ognia.

Stan przeobrażenia główniejszych owadów lasom szkodliwych: Chrabąszcz majowy G.; Szeliniak sosnowiec O. J.; Smolik sosnowiec G.; Kornik drukarz P. O. J.; Cetyniec sosnowiec i Cetyniec mniejszy P.; Drwalnik paskowany G. P.; Barczatka sosnówka P. O. J.; Prządka pierścienica P. O. J.; Brudnica mniszka i Brudnica nieparka G. P.; Białka rudnica P. O. J.; Sówka choinówka G.; Zwójka zieloneczka O. J.; Zwójka sosnoweczka O. J.; Mól modrzewiowiec G.; Trąd sosnowiec P. O. J.; Trzpiennik sosnowiec i inne z nim powinowate G. P. O. J.; Turkuć podjadek G.

Cięcie i pozyskanie płodów. Prowadzić dalej cięcie letnie w górach wysokich. Wyrabiać posusze i wiatrołomy, korczować pniaki. Ciąć wierzby koszykarskie, łuszczyć się mające, ku końcowi miesiąca. Budować dalej drogi i mosty, — naprawiać drogi, rowy, brzegi po każdym deszczu ulewnym.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Załatwiać czynności bieżące, spowodowane porą roku; — oprócz tego — gdzie rok gospodarczy zaczyna się w lipcu — przenieść zapasy (remanenta) z dzienników, zamkniętych w czerwcu, do nowych. Rachunki z roku ubiegłego złożyć władzy właściwej, jeżeli to już nie nastąpiło.

Przygotować dane do ułożenia preliminarza cięć rocznych i upraw jesiennych: wyznaczać, zakładać i szacować zręby; — wymierzać płazowiny, zadrzewiać się mające i t. d.

W służbie państwowej podawać: wykaz odbytych w kwartale ubiegłym podróży służbowych (do 10-go); wykaz zmian przedsiębranych w kwartale ubiegłym w drogach, mostach, kanałach i promach (1-go).

SIERPIEŃ.

Roślinność. Dojrzewa nasienie brzozy.

Pobyt i żywienie się zwierza. Co do zwierza grubego i sarn jak w lipcu. Dziki szukają gęstwin największych i w tych kładą się; — w nocy wychodzą w pola obsiane jarzyną. Odyniec odosabnia się od stada. Zając najmilej przesiaduje w czasie upałów w roli świeżo zoranej, uczęszczając w obsiewy jare, szczególnie w owsy. Borsuk zaczyna być sadlistym i daleko zapuszcza się za żerem. Zwierzęta drapieżne włóczą się i żywią młodymi zającami i lotną zwierzyną. Cietrzewie i jarząbki kryją się w gęstwinach; — kuropatwy i przepiórki zbijają się w gromady i szukają ochrony w zaroślach i krzakach. Bekasów i dubeltów ciąg trwa jeszcze. Dzikie kaczki i gołębie opadają zboża. Dropie leżą z młodymi w owsach i kukurudzach. Robić wiązki z gałęzi liściastych na żer zimowy dla zwierzyny.

Rozmnażanie się. Zające parkają się jeszcze, ruja sarn trwa także.

Polowanie. Polowanie odbywa się teraz tylko na błotach i wodach; — nakrywa się także rozjazdem przepiórki i kuropatwy. Po żniwach zaczyna

się polowanie z chartami. Poczynają się także łowy na jelenie i kozły.

Co do tępienia drapieżników powtarza się to, co było powiedziane w lipcu.

Rybactwo. W sierpniu wolno łowić wszystkie ryby, a i raki są jeszcze nie złe.

Nie dozwalać moczyć konopi i lnu w wodach rybnych. Szlamować stawy, jeżeli tego dozwalają inne roboty. Odpędzać od stawów ptaki rybołowne.

Uprawa lasu. Zbierać nasienie brzozy. Przygotowywać glebę pod uprawę jesienną, zresztą jak w lipcu. Zwracać uwagę na starsze drzewostany i drzewa luźnie stojące, celem osądzenia wydatności nasion. Szkółki — szczególnie siewne — nie spuszczać z oka. W górach wysokich ku końcowi miesiąca rozpocząć można sadzenie świerka.

Pielęgnowanie lasu. Jak w lipcu.

Ochrona lasu Drzewa pułapkowe ścięte dla chwytania kornika drukarza, obdzierać z kory — ścinać drzewa stojące, napadnięte przez tegoż szkodnika i okorowywać je. Zbierać jaja barczatki sosnówki. Zresztą jak w lipcu.

Stan przeobrażenia główniejszych owadów lasom szkodliwych jest: Chrabąszcz majowy G., Szeliniak sosnowiec O. G., Smolik sosnowiec G. P., Kornik drukarz G., Cetyniec sosnowiec i Cetyniec mniejszy O., Drwalnik paskowany P. O., Barczatka sosnówka J., Prządka pierścienica J., Brudnica mniszka i Brudnica nieparka O. J., Białka rudnica G., Sówka choinówka P., Zwójka zieloneczka i Zwójka sosnóweczka J., Mól modrzewiowiec G., Trąd sosnowiec J. G., Trzpiennik sosnowy J. G., Turkuć podjadek G.

Cięcie i pozyskanie płodów. Ciąg dalszy cięcia w górach wysokich i wyrabianie drzew suchych i powałów. Wyznaczać nasienniki i drzewa ochron-

ne w cięciach częściowych. Korczować dalej pniaki. Budować i naprawiać drogi i mosty. — Wyprowadzenie płodów spoczywa zazwyczaj z przyczyny robót w polu.

Pozyskiwać wiązki liściaste na karmę zimową dla bydła, gdzie to jest w zwyczaju.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Dalej wyznaczać i szacować zręby, — numerować i szacować drzewa do sprzedaży pojedyńczej.

W administracyi państwowej przedkładać do 10. plan cięć na rok następny i wykaz cięć z roku poprzedzającego.

WRZESIEŃ.

Roślinność. Dojrzewają owoce: jarzęba, jabłoni, gruszy, szakłaka, głogu, janowca, bagna *(Ledum palustre).* Najstarsze liście drzew iglastych i pojedyncze liście niektórych drzew liściastych zaczynają żółknąć i opadać.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łosie i jelenie przechodzą teraz do kniei głębokich, szukając spokojnych miejsc. Sarny przebywają w nizkich a gęstych lasach, zkąd wychodzą na żer w brzegi przyległych pól jarzynnych. Dziki leżą w gęstwinach, w bliskości nizin żyźnych, gdzie żywią się korzeniami różnych roślin; — wychodzą jednak w przyległe pola jare, gdzie zwłaszcza w kartoflach, kukurudzach i owsach wielkie wyrządzają szkody. Biorą już częściowe pożywienie z opadających owoców leśnych. Zając podczas pory suchej chętnie przesiaduje w owsie lub hreczce. Głuszce, cietrzewie i jarząbki trzymają się miejsc podrosłych niskiem drzewem liściastem, gdzie żywią się jarzyną, borówką, kaliną, jarzębiną i t. p. Ściągają się już do zimowych siedzib swoich. Słonki poczynają ciąg jesienny. Kuropatwy siedzą w zaroślach polnych, lub w zagonach warzywnych. Ciąg dubeltów trwa jeszcze; kaczki dzikie spadają na pola. Wilk wyprowadza młode na zdobycz, robiąc od czasu do

czasu znaczne szkody w pasącem się bydle rogatem. Lisy zbliżają się do jam zimowych, wychodzą w pole dla myszkowania, nie zaciekają się jednak zbyt daleko. Lis, żbik, kuna, borsuk, tchórz, łasica odpędzają od siebie dzieci, które już same żywić się muszą.

Pożywienie w owocach leśnych przybywa coraz więcej.

Rozmnażanie się. Ruja łosi, jak bekowisko jeleni, przypada na początek lub połowę tego miesiąca i trwa 5 do 6 tygodni. Zające przestają się parkać; kocą się tylko jeszcze.

Polowanie. Od św. Michała rozpoczynają się wielkie łowy z obławą, tymczasem poluje się na zające z psami, na kuropatwy, przepiórki, dzikie kaczki, bekasy, słonki; łowi się ptaki. Dropie młode już wylatują. W działach odległych, szczególnie przypierających do obcych kniei, należy wcześnie wyławiać kuropatwy i wypuszczać je w miejscach bliższych i dogodniejszych.

Najlepsza pora do wyczyszczania linij myśliwskich, stanowisk i robienia nowych.

Rybactwo. Oprócz łososia i pstrąga, których się nie łowi do połowy września, jest rybołówstwo wolne. Wody opadają i stają się przezroczyste; — ryba szuka też głębin i zjawia się tylko chwilowo na powierzchni.

Przygotowanie do rybołówstwa jesiennego. — Ogląda się starannie i naprawia wszystkie naczynia i narzędzia potrzebne. Sadzawki i zimochowy napełnia się wodą. Jeżeliby w stawach odrosły znowu chwasty, skosić je powtórnie. Ukończyć szlamowanie i oczyszczanie stawów, które zalane być mają przed zimą.

Uprawa lasu. Zwracać uwagę na dojrzewanie nasion w ogólności, których obfitość i dorodność

przedstawia się teraz bardzo widocznie. W położeniach łagodnych i latach pogodnych, można obrywać szyszki jodłowe po połowie miesiąca.

Przygotowywać glebę do zasiewów wiosennych i w zrębach obsiewnych, jeżeli rok nasienny; także w szkółkach przysposabiać grzędy nasienne. W górach wysokich a przy końcu miesiąca także w położeniach niższych, uskuteczniać sadzenie jesienne. W szkółkach nie plewić już chwastów, aby tem gleby nie wzruszyć mocno i nie uczynić jej skłonną do wysadzania roślin młodych przez mrozy. Chwasty duże lub z owocami dojrzewającemi, należy tam wyrzynać. Rewidować uprawy celem zarządzenia upraw uzupełniających.

Pielęgnowanie lasu. Trzebieże, okrzesywanie gałęzi suchych i bicie rowów osuszających uskuteczniać dalej.

Ochrona lasu. Prowadzić dalej środki niszczące przeciw kornikom. Oskrobywać jaja brudnicy mniszki i brudnicy nieparki. Zbierać żerujące kłębami gąsienice trądu sosnowca. Chronić las od wpadania nierogacizny, zwabionej opadaniem pustych owoców z drzew. Pilnować szkód od pożarów, zwłaszcza gdy panuje posucha. Zwracać uwagę na orzących pod lasem, jeżeli granica nie jest widocznie oznaczona.

S t a n p r z e o b r a ż e n i a głowniejszych owadów lasom szkodliwych: Chrabąszcz majowy G. P.; Szeliniak sosnowiec O. G.; Smolik sosnowiec O.; Kornik drukarz G. P.; Cetyniec sosnowiec i Cetyniec mniejszy O.; Drwalnik paskowany O.; Barczatka sosnówka G.; Prządka pierścienica, Brudnica mniszka i Brudnica nieparka J.; Białka rudnica G.; Sówka choinówka P.; Zwójka zieloneczka J.; Zwójka sosnóweczka i Mól modrzewiowiec G.; — Trąd sosnowiec, Trzpiennik sosnowy i Turkuć podjadek G.

Cięcie i pozyskanie płodów. Prowadzić dalej i ukończyć cięcie letnie w górach wysokich. Kończyć wyznaczanie drzew nasiennych i ochronnych w zrębach częściowych; — znaczyć, klasyfikować i numerować drzewa, przeznaczone do ścięcia. Wyrabiać drzewa suche i powały; — korczować pniaki.

Kończyć budowę dróg i mostków, naprawiać zepsute. Gdy jest wody podostatkiem, spławiać drewno. Kończyć pozyskanie liści drzew na karmę dla bydła; poczynić wstępne kroki do zużytkowania karmy.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Przedkładać preliminarze co do upraw jesiennych, — jakoteż sprawozdania o urodzaju nasion i projekta co do zużytkowania karmy. Przygotować asygnataryusze do sprzedaży płodów i poczynić wszelkie zarządzenia potrzebne do tego, aby czynność tę wprowadzić w ruch w październiku.

W lasach p a ń s t w o w y c h przedłożyć (do 25.) taryfę ceny płodów leśnych i robocizny leśnej na rok przyszły.

PAŹDZIERNIK.

Roślinność. Płowieją a względnie i opadają liście prawie wszystkich rodzajów drzew liściastych i najstarsze igły drzew iglastych, zimą zielonych. Dojrzewają owoce wszystkich drzew leśnych; — opadają nasiona: dębu, buka, klona, jawora, jabłoni, gruszy, leszczyny i jodły. Kwitnie bluszcz.

Pobyt i żywienie się zwierza. Łosie szukają ostoi na kępach śród błót i wód, najmilej w lasach iglastych. Jelenie trzymają się w stadach knici głębokich około źródeł lub potoków. Sarny pozostają stale w ostoi, i jak łosie i jelenie żywią się przeważnie owocami drzew leśnych. Dla jeleni i sarn odnawia się lizawki. Dziki zostają w dawniejszych stanowiskach swoich, ale idą chętnie na żołędź i bukiew, odżywiają się rychło i stają się zuchwałymi. Zające siedzą w polach, ale zwiedzają chętnie kapustę, rzepę i t. p. jarzyny. Zwierz drapieżny szuka siedlisk zimowych i wielką wyrządza szkodę. Głuszce, cietrzewie i jarząbki ustalają sobie także siedliska zimowe i żywią się borówkami, szczególnie zaś jałowcem. Kuropatwy siedzą w polu, gdzie rozmaite znajdują pożywienie. Słonki i gołębie dzikie odlatują, a przepiórki gromadzą się do odlotu.

Rozmnażanie się. Ruja łosi i jeleni starych kończy się, — ruja młodych trwa jeszcze.

Polowanie. Rozpoczynają się łowy na wszelką zwierzynę, bo wszystko oblane i ponętne. Najlepsza to pora na charty. Wielkie obławy urządza się na niedźwiedzie, wilki, rysie, dziki, łosie, jelenie i sarny; małe zaś polowanie odbywa się na lisy, zające i borsuki.

W drugiej połowie miesiąca ciągną paszkoty i kwiczoły; poluje się też na słonki z wyżłem lub z nagonką. W końcu miesiąca ustaje polowanie na łodzi. Ptaszniki łowią teraz na sidła, samotrzaski i lep. Łapie się samice kuropatwy na przezimowanie; z budki przy puhaczu bije się teraz niejednego groźnego szkodnika.

Zbiera się żołędź, bukiew, kasztany i inne owoce dzikie na żer zimowy dla zwierzyny i przechowuje się je starannie, gdyż zapas ich zdrowy w zimie twardej lub bardzo śnieżnej jest wielkiem dobrodziejstwem.

Rybactwo. Oprócz łososia i pstrąga, łowi się wszelką rybę. Ten miesiąc jest najważniejszy w gospodarstwie stawowem, bo w nim przypada złów stawów. Ułożyć się zawczasu o sprzedaż ryb i przesyłanie onych. Przypłodek i narybek idą do zimochowów. Obejrzeć tamy i opusty stawów zalać się mających, aby je ponaprawiać w danym razie przed nadejściem pory słotnej.

Uprawa lasu. Obrywać szyszki jodłowe i zbierać nasiona drzew leśnych, które opadają same, albo dla przechowania w ziemi obrywane być muszą, jak jesionowe lub grabowe.

Z końcem miesiąca obrywać szyszeczki olszy szarej.

Nasiona, przechować się mające do wiosny, rozścielać płytko i poruszać często, aby się pozbyły

wilgoci nadmiernej; poczem umieszczać je i przykrywać stosownie, żeby nie zmarzły, mocno nie wyschły lub nie zaczęły kiełkować wcześnie. Nasiona, przeznaczone do siewu jesiennego, chronić od zagrzania się. Podsiewać jałowe czyli głuche zręby obsiewne. Gdzie siew jesienny na płazowinach da się uskutecznić bezpiecznie, gdyż nie zagrażają mu dziki, myszy i t. p. — wysiewać nasiona: buka, dębu, jawora, klona, jodły. Sadzić drzewka, gdzie się nie należy obawiać ich wysadzenia przez mróz, albo gdzie sadzenie na wielką odbywa się skalę i chcemy ulżyć sobie roboty wiosennej, albo gdzie stoi woda na wiosnę.

Przygotowywać glebę pod uprawę wiosenną; bić rowy osuszające; urabiać i czyścić glebę w szkółkach; przeszkółkowywać drzewka, gdzie nie ma obawy o wysadzenie przez mrozy. Dowozić ziemi urodzajnej do szkółek; przerzucać kupy kompostowe przy takowych.

Pielęgnowanie lasu. Podkrzesywać gałęzie suche i żyjące; — wykonywać trzebieże tylko nader słabe, albo skierowane jeno na drzewo uschłe. Kopać rowy tak odwadniające jak i nawadniające. Usuwać chwasty wysokie ze szkółek jakoteż i z młodych zarośli, zwłaszcza iglastych, gdzie pozwalają na to stosunki ekonomiczne.

Ochrona lasu. Niszczyć gąsienice barczatki sosnówki, złażące dla przezimowania z drzew, jakoteż gąsienice sówki choinówki i trądu sosnowca, gdy schodzą z drzew, aby się zapoczwarczyć pod mchem; wypędzać nierogaciznę do drzewostanów napadniętych przez te owady. Co do brudnicy mniszki i nieparki, jak we wrześniu. Tępić myszy w szkółkach. Zwracać uwagę na przywłaszczających sobie drewno opałowe, nasiona i ściółkę. Jeżeli jesień posuszna, przestrzegać ostrożności z ogniem.

Stan przeobrażenia główniejszych owadów lasom szkodliwych: Chrabąszcz majowy G. P.; Szeliniak sosnowiec O. G.; Smolik sosnowiec O.; Kornik drukarz, Cetyniec sosnowiec, Cetyniec mniejszy i Drwalnik paskowany O.; Barczatka sosnówka G.; Prządka pierścienica, Brudnica mniszka i Brudnica nieparka J.; Białka rudnica G.; Sówka choinówka G. P.; Zwójka zieloneczka J.; Zwójka sosnóweczka i Mól modrzewiowiec G.; Trąd sosnowiec G. P.; Trzpiennik sosnowiec i Turkuć podjadek G.

Cięcie i pozyskanie płodów. Rozpoczynać cięcia w lasach wysokopiennych, położonych w równinach, pagórkach i górach średnich, osobliwie w zrębach na drewno opałowe; zakładać zręby obsiewne, zwłaszcza jeżeli jest rok nasienny. Wykonywać można cięcia w lasach niskopiennych wielkich, dla ulżenia sobie czynności na wiosnę; — ciąć drzewo niskie w lasach niskopiennych połączonych. Wyrabiać drzewo suche, a szczególnie powały, aby się módz uporać z nimi przed opadnięciem śniegów dużych. Postarać się wcześnie o potrzebną ilość rębaczy, zwłaszcza jeżeli takowych trudno dostać na miejscu. Korczować pniaki dopokąd ziemia nie zamarznie. Zakończyć spław drewna i roboty około dróg, jakoteż wywóz drewna, gdy nastaną słoty dłużej trwające.

Wydzierżawić użytkowanie żeru w kniejach karmnych i płaszczyzny, przeznaczone do czasowego użytkowania gruntu leśnego na rolę. Ukończyć zwęglanie drewna; — przysposabiać dalej łuczywo czyli karpinę do pędzenia smoły i terpentyny.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Jeżeli jest obfity obród żołędzi i bukwy, wydzierżawić zbieranie takowych lub wyznaczyć knieje karmne do wpędzania nierogacizny. Wydawać znaczki roczne na pobór zbiórki bezpłatnie lub za zapłatą. Zarządzić

sprzedaż drobną, tak płodów gotowych, jak i drzewa na pniu w zrębach sztukami pojedyńczemi. Wprowadzić — gdzie się da — sprzedaż licytacyjną płodów gotowych lub drzewa na pniu w zrębach, w partyach większych. Zawierać umowy co do wydzierżawienia gruntu leśnego, przeznaczonego na czasową uprawę rolną.

W administracyi państwowej przedłożyć (do 10.) wykaz odbytych podróży urzędowych w kwartale ubiegłym i wykaz zaszłych zmian w tymże kwartale w drogach, mostach, kanałach i promach.

LISTOPAD.

Roślinność. Opad liści ogólny, z wyjątkiem modrzewia, który nie zrzucił jeszcze igieł, i drzew iglastych, zimą zielonych, których liście najstarsze także jeszcze nie opadły. Również opadają nasiona z reszty drzew i pozostają tylko na jesionie i grabie, jakoteż w szyszkach, na sosnie, świerku i modrzewiu.

Pobyt i żywienie się zwierza. Jeleń i łoś po odbytej ruji w głębokie przenoszą się knieje, szukając stanowisk dawniejszych, żywiąc się rozmaitemi ziołami. Rogacz po bekowisku osłabiony, rozgrzebuje mrowiska, jakoby wzmacniał się ich zapachem. Sarny — których samce zrzucają już rogi — również do wielkich przechodzą lasów, żywiąc się żołędzią, bukwią, ziołami i odwiedzają lizawki. Niedźwiedź szuka gawry i trzyma się w pobliżu upatrzonej, wreszcie układa się do snu zimowego. Dziki, teraz jeszcze zapaśne, żywią się pozostałą żołędzią lub bukwią, uczęszczając zrana i wieczór do strumieni lub kałuż dla ochłodzenia się i trą się o drzewa. Zając wraca do lasu, gdzie go już nie płoszy liść i wychodzi na oziminy. Wilki włóczą się i wszystko co dopadną duszą i pożerają, wielkie też zrządzają szkody w bydle domowem,

w jeleniach i sarnach. Lisy uganiają się za myszami, które stanowią największe ich pożywienie, ale zapędzają się także do kurników. Tchórz i kuna zwiedzają kurniki i gołębniki. Borsuk siedzi w jamie, lecz w pogodę wychodzi jeszcze na żer. Kuropatwy żywią się na oziminach, przesiadując w krzakach. Dzikie kaczki gromadzą się na stawach i jeziorach, a dzikie gęsi zwiedzają pola obsiewne.

Rozmnażanie się. Przy końcu tego miesiąca zaczynają się dziki lochać, sarny biegać, a borsuki grzać.

Polowanie. Teraz bić można wszelką zwierzynę, oprócz jeleni i łosi, których podobnie jak łani i klemp nie strzela się zaraz po ruji. Najwięcej poluje się na dziki, zwłaszcza gdy pierwszy padnie śnieg. Także urządza się obławy na wilki i lisy, a gdy jeszcze śniegów wielkich nie ma, stawia się żelaza talerzowe na kuny i lisy. Także truje się drapieżniki. Poluje się także gorliwie na dzikie gęsi i kaczki, a gdzie można i na bażanty. Ptactwo drapieżne, na ciągu najwięcej widzieć się dające, tępi się strzelaniem z zasadzek.

Żerowisko dla grubszej i mniejszej zwierzyny urządzać należy przed nadejściem mrozów i śnieżnych zawici. W ostępach, w których nie ma cięć, trzeba ścinać młode drzewka, najodpowiedniej w pobliżu żerowisk.

Rybactwo jak w październiku. Oprócz łososia i pstrąga, nie ma ograniczenia w łowieniu ryb. Odtąd do wiosny pływają ryby po dnie wody. Wyczekuje się lodu do łowienia ryb sieciami. Narzędzia i naczynia rybołowskie wymyć, wysuszyć i schować. Poczynić przygotowania do zimowego szlamowania stawu.

Uprawa lasu. Zbiera się dalej opadłe nasiona grube, przesusza i przechowuje według wskazówek podanych w październiku. Obrywać nasienie jesiona i graba i przechowywać w ziemi; — można obrywać także szyszeczki olszy czarnej i szarej, jakoteż (ku końcowi miesiąca) szyszki sosnowe i świerkowe, gdzie wcześnie rozpocząć się ma wyłuskiwanie nasion, a nie ma zapasu szyszek zeszłorocznych. W przeciwnym razie zrywać szyszki sosnowe i świerkowe dopiero po mrozach, gdyż się otwierają prędzej i łatwiej. Rozpocząć robotę w suszarniach nasiennych. Kończyć przygotowanie gleby pod uprawę wiosenną, jak i w szkółkach; — w razach koniecznych i w pogodę siać i sadzić aż do nadejścia mrozów, naturalnie gdzie nie ma obawy następnego wysadzenia nasion i drzewek przez mróz.

Pielęgnowanie lasu. Podkrzesywać gałęzie suche i żyjące, usuwać chwasty wysokie w szkółkach i kosztownych plantacyach przed spadnięciem śniegu. Ponaprawiać ostatecznie ogrodzenia szkółek.

Ochrona lasu. Wpędzać nierogaciznę do lasu przeciw Barczatce sosnówce, Sówce choinówce i Trądowi sosnowcowi. Zbierać jaja Brudnicy mniszki, Brudnicy nieparki i Prządki pierściennicy,—niszczyć gniazda gąsieniczne Białki rudnicy.

Tępić myszy w szkółkach.

Nim śnieg upadnie, wytężyć uwagę na przywłaszczających sobie owoce leśne i ściółkę, a z wzmagającem się zimnem na przywłaszczycieli drewna opałowego. Ostatnia chwila do naprawy brzegów jakoteż dróg i mostów uszkodzonych w jesieni.

S t a n p r z e o b r a ż e n i a główniejszych owadów lasom szkodliwych jak w październiku.

Cięcie i pozyskanie płodów. Rozpoczynać cięcia podobnie jak w październiku, albo już rozpoczęte dalej prowadzić.

Z końcem miesiąca zacząć ciąć drewno budulcowe, a gdzie zręby wierzbowe są wielkie, ścinać pręcie na opłatę, aby mogło być wywiezione w zimie. Gdy zamarznie, można wywozić drewno na wystawy, a przed opadnięciem śniegu, zwozić razem drewno z powałów lub suszu, porozrzucane po lesie. Wydawać ze zrębów świeże gałęzie drzew iglastych na ściółkę siekankę, zarządziwszy pierwej obrywanie szyszek, znajdujących się na nich.

Sprzedawać nasiona zbędne albo ogłaszać o tem w dziennikach.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Czynności wykazane w październiku, wykonać całkowicie lub uzupełnić te, których jeszcze uskutecznić nie można było. Gdzie się lękać można znaczniejszego przywłaszczenia drewna opałowego, zwiększyć straż leśną. Cięcia kontrolować bacznie i przekonać się, czy robotnicy mają schroniska obszerne i zabezpieczone od zimna i słoty, zwłaszcza, jeżeli nocują w lesie.

W administracyi leśnej państwowej przedłożyć 1.: wykaz zeszłorocznych budowli, sprostowań granic, upraw i budowy dróg leśnych; — 2.: wnioski na rok przyszły tych samych czynności, jakoteż użytków bocznych.

GRUDZIEŃ.

Roślinność. Nasiona graba, jesiona i szyszki olszy, sosny, świerka i modrzewia, znajdują się jeszcze na drzewach.

Pobyt i żywienie się zwierza. Stare łosie i jelenie zrzucają rogi, trzymają się gromadnie wielkich gęstwin i żywią się latoroślami i korą niektórych drzew liściastych. Kozły częstokroć teraz dopiero zrzucają rogi, bawią w bliskości młodych zarośli i żywią się pączkami drzew i krzewów, borówkami i t. p.; podchodzą do lizawek, które też oczyszczać należy, gdy przykryte zostaną śniegiem. Dziki trzymają się w gąszczach, szukają żołędzi, bukwy, ziół i korzeni. Zając. czuły na mrozy, szuka legowiska u brzegu lasu, nocami zwiedza oziminy; — w śniegi zwiedza ogrody i sady, szkółki i zagajniki, obgryzając korę drzew. Skoro nastąpi odwilż, kładzie się w polach podorywanych. Wilk, zaczynając cierpieć głód, trzyma się w pobliżu mieszkań wiejskich; w wielkie śniegi niszczy sarny. Objedzony, kładzie się w gęstwinie najbliższej lub w bagnie zarosłem. Lis chowa się w norach; wychodzi, gdy mrozy folgują, w pola na połów myszy lub za inną zdobyczą. Kuna leśna siedzi w drzewie wypróchniałem albo w gnieździe wiewiórczem, w nocy skrada się do kurników, gołębników i t. p.

Borsuk już stale żyje w jamie; wydra zacieka się daleko za żerem, w dzień leży w jamie. Kuropatwy siedzą przy źródłach ciepłych lub w krzakach na brzegu lasu. Ptactwo wodne gromadzi się na oparzeliskach; napotkać można łatwo rzadkie gatunki.

Rozmnażanie się. Dziki wciąż lochają się. Sarny wpadają teraz w prawdziwy zapał biegania się; według niektórych jest to pora właściwej ruji. Borsuk kończy grzanie się.

Polowanie. Poluje się z obławą, na pola białem, na wszelką zwierzynę użyteczną i drapieżną, z wyjątkiem dzików, z których strzela się głównie młode warchlaki. Ptactwo wodne strzela się na oparzeliskach lub wodach otwartych. Najlepsza pora polowania na zająca. Na ponowie tropi się drapieżniki; wilki strzelane też bywają z bud przy ścierwie lub chwytane w żelaza.

Gdyby wskutek odwilży i następnego mrozu utworzyły się skorupy lodu na śniegu, zaniechać polowania i w ogóle wszelkiego niepokojenia zwierzyny szlachetnej. Na wilki i lisy, prześladujące wtenczas sarny, baczną zwrócić uwagę.

Lizawki oczyszczać ze śniegu i zadawać karmę zwierzynie, gdy ziemię przykryją śniegi. Ścinać osiki i iwy.

Rybactwo. Do 15. grudnia nie łapie się łososia i pstrąga.

Codzień oglądać zimochowy i sadzawki. Przeręble przecinać i utrzymywać otwarte. Leszcze okazują się jeszcze w przeręblach, szukając powietrza świeżego. Trzciny kosić po lodzie. Wywozić szlam niezamarznięty głęboko. Ryby w cenie.

Uprawa lasu. Obrywać nasiona graba i jesiona tudzież szyszki drzew, wyżej wymienionych, szyszki jednak sosny, świerka, a szczególnie modrzewia,

tylko z drzew ściętych i na przypadek, gdyby szyszek zabrakło do wyłuskiwania nasion; pozostałe bowiem przez mrozy na drzewach, wyłuskują lepiej nasienie. Na mokradłach zamarzniętych obrywać szyszki olszowe.

Rozpocząć lub prowadzić dalej rozpoczętą robotę w suszarniach ogniowych. Oglądać nasiona przechowane.

Ochrona lasu. Wyszukiwać gąsienice Barczatki sosnówki w legowiskach zimowych, zbierać takowe jak i jaja Brudnicy mniszki i Brudnicy nieparki. Niszczyć gniazda gąsienic Białki rudnicy.

S t a n p r z e o b r a ż e n i a owadów lasom szkodliwych, jak w październiku.

Chronić szkółki od myszy i zajęcy; dla zmniejszenia szkód, zakładać pęki z gałęzi osiki i iwy. Wytężyć ochronę przeciw wycinającym choinki na drzewka Bożego Narodzenia.

Podczas zawiei śnieżnych pilnować, aby się nie tworzyły zaspy przy ogrodzeniach szkółek, po których dostaćby się mogły sarny i zające do wnętrza takowych.

Cięcie i pozyskanie płodów. Cięcia prowadzić z całą forsą, aby przed Bożem Narodzeniem uporać się przynajmniej z połową roboty, zwłaszcza drewna budowlanego. Gdy dobrze zamarznie, prowadzić zręby w drzewostanach olszowych i innych, znajdujących się na gruntach mokrych. Wydawać dalej gałęzie na ściółkę siekankę. Uprzątywać płody ze zrębów na wystawy a nawet wywozić z lasu, szczególnie kłody do tartaków, jeżeliby sanna sprzyjała. Poforsować przed świętami ze sprzedażą i z wydawaniem drewna opałowego furami.

Zawiadywanie czyli administracya lasu. Pilnie nadzorować zręby, aby mieć przeświadczenie, do jakiej wysokości dać można robotnikom zaliczki na

święta. Gdzie się rok gospodarczy kończy w grudniu, przedsiębrać przynajmniej prowizoryczną odbiórkę płodów, aby wykazać prawdopodobny stan nowych zapasów. W tym przypadku należy pozamykać księgi rachunkowe, wykazać zapasy, zaległości czynne i bierne, obrachować się z zaliczek i t. d., — aby cały operat rachunkowy przedłożyć można w czasie przepisanym władzy właściwej. Ubogim można wyasygnować bezpłatnie na święta pewną ilość fur zbiórki.

W administracyi leśnej państwowej: przedłożyć (do 31. grudnia) wykaz poczynionych wydatków płodów leśnych dla uprawnionych; wykaz płodów ubocznych w roku ubiegłym; — wnioski co do polowania.

Ruja zwierząt łownych, czas noszenia płodu, pomiot, liczba młodych, czas wzrostu i życia.

Zwierzyna	Należy do wyższego, średniego lub niższego łowiectwa w.	ś.	n.	Nazwa	Czas rui	Czas noszenia tyg.	Pomiata w miesiącu	Liczba młodych sztuk	Okres wzrostu lata	względny wiek lata
Pożyteczna	1	.	.	Żubr . .	wrześ.	40	maj	1	8	30
	1	.	.	Łoś . .	„	do40	„	1—3	8	20
	1	.	.	Jeleń . .	paźdz.	40	„	1	6	15
	1	.	.	Daniel .	„	38	czerw.	1—1	6	20
	1	.	.	Kozica .	listop.	29	maj	1—2	4	12
	1	.	.	Dzik .	grudz.	18-20	kwiec.	5—9	6	12
	.	1	.	Sarna .	lipiec sierp.	40	maj	1—2	4	10
	.	.	1	Zając .	od lutego do sierp.	4	od marca do wrz.	3—5	½	10
	.	.	1	Królik .		4		6—9	½	10
Szkodliwa	1	.	.	Niedźw.	kwiec.	36	grudz.	2	5	30
	1	.	.	Ryś . .	luty	9	maj	3	2	20
	.	1	.	Wilk . .	stycz.	9	marz.	5—8	3	15
	.	1	.	Lis . . .	luty	10	kwiec.	4—6	2	20
	.	.	1	Wydra .	„	12	maj	3—7	2	20
	.	.	1	Borsuk .	listop.	12	marz.	3—4	2	20
	.	.	1	Kuna leśn.	luty	9	kwiec.	2—4	2	10
	.	.	1	Kuna kam.	„	9	„	3—4	2	12
	.	.	1	Żbik . .	stycz.	9	marz.	5—6	2	12
	.	.	1	Tchórz .	luty	9	kwiec.	5—7	2	10
	.	.	1	Jeż . . .	„	9	„	4—8	1	10
	.	.	1	Łasica .	kwiec.	9	czerw.	3—6	1	10
Gryzonie	.	.	1	Bóbr . .	kwiec.	6	maj	3—4	2	20
	.	.	1	Chomik .	„	9	czerw.	3—6	2	10
	.	.	1	Wiewiórk.	„	9	„	3—5	1	8
	.	.	1	Bobak .	„ i maj	6	„	.	1	12

Czas parzenia się, lęgu, wzrostu, życia i strzelania ptactwa łownego i drapieżnego.

Rodzaj	Należy do łowów wyższych, średn. lub niższych w.	n.	s.	Nazwa	parzy się w miesiącu	składa jaj sztuk	wylęga w dni	Miejsce lęgu	wzrost lat	życie trwa lat	Czas strzelania
i leśne ptactwo	1	.	.	Głuszec (*Tetrao urogallus*)	kwiec. i maj	8—12	30	w lesie na ziemi	$^3/_4$	10	na tokowisku i w jesieni
	1	.	.	Żuraw (*Grus cinerea*)	kwiec.	2	30	na błotach	2	30	na wiosnę i w jesieni
	1	.	.	Drop strepet pardwa (*Otis tetrax. O. tarda*)	„	2	30	w trawie i na rolach	$1^1/_2$	20	przez cały rok
	.	1	.	Bażant (*Phasianus colchicus*)	„	12—20	24	w trawie pod krzakami	$^1/_2$	12	w jesieni i w zimie
	.	1	.	Cietrzew (*Tetrao tetrix*)	„ i maj	8—10	30	w lesie na ziemi	$^1/_2$	10	na toku i w jesieni
	.	1	.	Jarząbek (*Tetrao bonasia*)	marz. i kwiec.	8—10	24	w lesie na ziemi	$^1/_2$	10	podczas gry i w jesieni
	.	1	.	Kulon (*Numenius arquata*)	„	4—5	21	na ustronnych bagnach	$^1/_2$	10	w jesieni

Pożyteczne polne	.	.	1	Pardwa prawdz. *(Tetrao lagopus)*	kwiec.	6—9	28	na mszystych i bagnistych miejs.	1/2	10	w lecie i w jesieni
	.	.	1	Słonka *(Scolopax rusticola)*	„	3—4	21	w lesie na ziemi	1/2	10	na wiosnę i w jesieni
	.	.	1	Kwiczoł *(Turdus pilaris)*	maj	4—5	14	w wysokim drzewostanie	1/2	10	w jesieni
	.	.	1	Kuropatwa *(Perdix cinerea)*	kwiec.	12—20	21	w zbożu i krzakach	1/2	10	podczas parzenia się nadliczbowe koguty, w jesieni
	.	.	1	Przepiórka *(Coturnix dactylisonans)*	maj	8—10	21	w zbożu	1/2	10	w jesieni
	.	.	1	Chruściel *(Crex pratensis)*	„	8—12	21	na łąkach	1/2	8	„
Poż. błotne i wodne ptactwo	1	.	.	Łabędź *(Cygnus musicus)*	kwiec.	5—8	36	w trzcinach	2	60	w jesieni i w zimie
	.	.	1	Dzika gęś *(Anser segetum A. cinereus)*	„	9—11	30	na jeziorach i stawach	2	40	w jesieni
	.	.	.	Dzika kaczka *(Anas)*	maj	4—8	21	w trzcinach i na łąkach	1/2	10	w lecie, jesieni i zimie
	.	.	.	Nur *(Colymbus)*	„	4—5	21	w trzcinach	1/2	10	w jesieni
	.	.	.	Kszyk *(Scolopax galinago)*	„	4—5	21	na błotach	1/2	19	w lecie i w jesieni

Rodzaj	Należy do łowów wyższych, średn. lub niższych w.	n.	ś.	Nazwa	parzy się w miesiącu	składa jaj sztuk	wylęga w dni	Miejsce lęgu	wzrost lat	życie trwa lat	Czas strzelania
P. b. i w. p.	.	.	1	Czajka (*Vanellus cristatus*)	maj	3—4	.	na mokrych łąk.	$^1/_2$	10	w lecie i jesieni
	.	.	1	Łyska (*Fulica atra*)	„	4—5	21	w trzcinach	$^1/_2$	10	dto
	.	.	1	Kurka wodna (*Gallinula chloropus*)	„	4—5	21	„	$^1/_2$	10	dto
Drapieżne ptactwo	.	.	.	Orzeł przedni (*Aquila chrysaetos. fulva*)	kwiec.	2	30	na szczytach wysokich drzew, na skałach	1	100	w gnieździe i przez cały rok
	.	.	.	Orzeł bielik (*Haliaetus albicilla*)	„	2	24	na szczytach wysokich drzew	1	100	dto
	.	.	.	Orzeł rybołów (*Pandion haliaetos*)	maj czerw.	2—4	24	na wysokich drzewach	1	30	dto
	.	.	.	Myszołów zw. (*Falco buteo*)	maj	2—3	30	na drzewach	1	25	ochraniać
	.	.	.	Kania (*Falco mylous*)	„	2—4	.	na wysokich drzewach	1	25	przy każdej sposobności

Drapieżne ptactwo	.	.	.	Sokoł rarog (*Falco lanarius*)	maj	3—4	21	na wys. drzew. i na skałach	$^1/_2$	20	przy każdej sposobności
	.	.	.	Sokoł wędr. (*Falco peregrin.*)							
	.	.	.	Sokół pustułka (*F. tinnunculus*)	"	3—7	21	na wys. drzew., skałach i murach	$^1/_2$	20	ochraniać
	.	.	.	Jastrząb gołęb. (*F. palumbarius*)	kwiec.	2—3	21	przeważnie na wys. jodłach	$^1/_2$	20	na gnieździe, w budkach, w samotrzaskach i żelazach
	.	.	.	J. krogulec (*F. nisus*)	"	4—7	14	w lasach szpilkowych	$^1/_2$	20	dto
	.	.	.	Puhacz. właśc. (*Strix bubo*)	"	2	30	w rozpadlinach skalnych	$^1/_2$	100	na gnieździe
	.	.	.	Kruk właściwy (*Corvus corax*)	marz.	3—4	30	na wysokich drzewach	$^1/_2$	20	na gnieździe i w budkach
	.	.	.	Wrona (*Corvus cornix*)	kwiec.	3—5	14	dto	$^1/_2$	10	dto
	.	.	.	Sroka (*Corvus pica*)	"	4—5	14	w zagajnikach na drzewach	$^1/_2$	10	dto
	.	.	.	Dzierzba srokosz (*Lanius excubitor*)	maj	4—5	14	na drzewach	$^1/_2$	10	przez cały rok
	.	.	.	Czapla siwa (*Ardea cinerea*)	"	3—4	30	na wys. drzew. i na kępach wodn.	1	30	przy każdej sposobności

Kalendarz myśliwski.

(Pole □ oznacza czas polowania, pole ■ czas ochrony.)

Dla Galicyi wraz z W. Ks. Krakowskiem

wedle ustawy kr. z 30. stycznia 1875.

Rodzaj zwierzyny	Miesiąc: Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paźdz.	Listopad	Grudzień
Jeleń	■	■	■	■	■	■						
Kozioł (Rogacz) . . .			■	■	■							
Łanie, kozy, cielęta i szpiczaki	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zając		■	■	■	■	■	■	■	▌			
Borsuk	■	■	■	■	■	■	■	■	■			■
Lis		▌	■	■	■	■	■	■				
Jarząbek		■	■	■	■	■	■	■				
Słonka				▌	■	■	■	■				
Cietrzewie i głuszce . .					▌	■	■	■				
Kury głuszców i cietrzewi .	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bażanty i kuropatwy . .	▌	■	■	■	■	■	■	▌				
Przepiórki i dzikie gołębie .	■	■	■	■	■	■	▌				▌	■
Dropie i pardwy . . .				▌	■	■	■					
Ptactwo błotne w ogólności .				▌	■	■						
Ptactwo wodne w ogólności .				▌	■	▌						

Dla Królestwa Polskiego

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paźdz.	Listopad	Grudzień
Ptaki błotne i przelotne . .				■	■	■						
Bekasy, dubelty, kaczki i gęsi				■	■	■						
Nurki, kuliki, chruśc., czajki				■	■	■						
Kurki, gołębie, przep., drozdy				■	■	■						
Zające, głuszce i cietrzewie .		▌	■	■	■	■	■					
Kuropatwy i jarząbki . .		▌	■	■	■	■	■					
Samice: łosi, jeleni i sarn .	■	■	■	■	■	■	■	■			■	■
Zwierzęta i ptaki drapieżne .												
Dziki i samce: łosi, jeleni, kozły												
Dzikie kaczory i samce głuszc.												
Samce: cietrzewi i jarząbków												
Słonki na ciągu . . .												

Dla Prus — W. Ks. Poznańskiego.

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
	Miesiąc											
Łosie	■	■	■	■	■	■	■	■				■
Samce: jelenie, daniele, sarny			■	■	■	■						
Samice: jelenie, daniele, sarny		■	■	■	■	■	■	■	■	▌		
Kozły			■	■								
Kozy	■	■	■	■	■	■	■	■	■	▌		▐
Szpiczaki	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Borsuk	■	■	■	■	■	■	■	■	■			■
Koguty: głuszców i cietrzewi						■	■	■				
Koguty bażantów						■	■	■				
Kaczki				■	■	■						
Dropie, bekasy i łabędzie					■	■						
Dzikie ptactwo błotne i wodne					■	■						
Dzikie gęsi i czaple					■	■						
Kuropatwy	■	■	■	■	■	■	■	■				■
Kury: głuszc., cietrz. i bażant.		■	■	■	■	■	■					■
Jarząbki, przepiórki i zające		■	■	■	■	■	■					
Reszta zwierzyny łownej												

Dla Bukowiny

wedle ustawy kr. z 20. grudnia 1874.

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Samiec jeleń	■	■	■	■	■	■					■	■
Samica jeleń, cielę	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Samiec jeleń. cielę						■	■	■	■			
Kozioł		■	■	■	■							
Sarna, koza i koźlę	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Samiec koźlę					■	■	■	■	■			
Zając		■	■	■	■	■	■	■				
Głuszec		■	■	■	■	■	■					
Głuszec kura	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Cietrzew		■	■	■	■	■	■					
Cietrzew kura	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Jarząbek		■	■	■	■	■	■					
Kuropatwa	■	■	■	■	■	■	■					
Dzika kaczka, dubelt, kszyk				▐	■	■	▌					
Przepiórka				■	■	■	■	▌				

Dla Szląska

wedle ustawy kr. z 2. lipca 1877.

Rodzaj zwierzyny	Miesiąc: Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Jeleń, daniel, samiec . .	■	■	■	■	■						■	■
Samice i cielęta jeleni i danieli		■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Kozioł		■	■	■								
Szpiczak		■	■	■	■	■	■	■	■			
Sarna i koźlę	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Głuszec i cietrzew . . .						■	■	■				
Kury głuszców i cietrzewi .	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bażant (samiec) . . .				■	■	■	■	■				
Zając		■	■	■	■	■	■	■				
Jarząbek, przepiórka, chróściel		■	■	■	■	■	■					
Kuropatwa	■	■	■	■	■	■	■	■				■
Dzikie gęsi, kaczki, gołębie .				■	■	■						
Ptactwo błotne w ogólności .				■	■	■						
Słonka					■	■	■	■				

Dla Morawy

wedle ustawy kr. z 2. sierpnia 1875.

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Jeleń i daniel samiec . .	■	■	■	■	■						■	■
Samice i cielęta jelenia i daniela		■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Kozioł		■	■	■								
Koźlę		■	■	■	■	■	■	■	■			
Sarny i kury głuszców i cietrzewi	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zając		■	■	■	■	■	■					
Głuszec i cietrzew . . .					▐	■	■					
Bażant (kura)		■	■	■	■	■	■	■				
Bażant (samiec) . . .				■	■	■	■	■				
Jarząbek i kuropatwa . .		■	■	■	■	■	■					
Przepiórka i chróściel . .		■	■	■	■	■	■					
Dzikie gęsi, kaczki i gołębie .			▐	■	■	■						
Ptactwo błotne w ogólności .			▐	■	■	■						
Słonka				▐	■	■						

Dla Austryi dolnej
wedle ustaw z r. 1873, 1882 i 1885.

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
	Miesiac											
Jeleń		■	■	■	■							
Łania i cielę		■	■	■	■	■	■	■	▌			
Kozica (samiec) . . .		■	■	■	■	■						
Kozica (samica) . . .	■	■	■	■	■	■	■	▌				■
Kozioł i szpiczak . . .			■	■								
Sarna	■	■	■	■	■	■	■	■	■			■
Koźlę					■	■	■	■	■			
Zając		■	■	■	■	■	■	■				
Bażant		■	■	■	■	■	■	■	▌			
Kuropatwa i przepiórka . .	■	■	■	■	■	■	■					
Głuszec						■	■	■				
Cietrzew						▌	■	■				
Kozica (koźlę) kury głusz. i ciet	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Jarząbek			■	■	■	■	■	■				
Dzika kaczka			■	■	■	▌						

Dla Salcburga
wedle ustawy z 20. grudnia 1874.

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Jeleń od ósmaka w górę . .	■	■	■	■	■	■					■	■
Jeleń poniżej ósmaków . .	■	■	■	■	■	■						
Stare i jałowe łanie . .	▌	■	■	■	■	■	■	■	▌			
Gemzy	■	■	■	■	■	■	28					▌
Kozioł	■	■	■	■	■							
Zając zwyczajny		2▌	■	■	■	■	■	■				
Zając alpejski			■	■	■	■	■	■				
Borsuk i bóbr		■	■	■	■	■	■	■	■			
Świstak	■	■	■	■	■	■	■	■		▌	■	■
Głuszec i cietrzew . . .		2■	■	▌		▌	■	■				
Bażant		2▌	■	■	■	■	■	■				
Jarząbek, pardwa i kurop. kam.*)		2▌	■	■	■	■	■	■				
Kuropatwa	■	■	■	■	■	■	■					28▌
Dzika gęś			■	■	■	■						
Bekasy, gołęb., przep. i pt. błot.				▌	■	■	■					
Łanie, sarny i koźlęta . .	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kozice (samice), kury gł. i ciet.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

*) Perdix saxatilis.

Dla Styryi

wedle ustawy z 8. czerwca 1876.

Rodzaj zwierzyny	Miesiąc											
	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Jeleń	■	■	■	■	■	▌				▌	■	■
Łania i ciele	■	■	■	■	■	■	■	■				
Kozica	■	■	■	■	■	■	■					▌
Kozioł		■	■	■	■							
Sarna i koźlę		■	■	■	■	■	■	■	■			
Zając	▌	■	■	■	■	■	■	■				
Bażant			■	■	■	■	■	■	▌			
Głuszec i cietrzew . . .	■	■	■			▌	■	■	■	■	■	■
Kury głuszców i cietrzewi .	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kurop. zw. i kam.. jarz., pardwa		■	■	■	■	■	■					
Dz. gołąb, przepiórka, bekas .		■	■	■	■	■	■					
Dz. gęś, kaczka i kurka wodna			■	■	■	■						

Dla Węgier

wedle ustawy z r. 1883.

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
Jeleń	■	■	■	■	■	■				▌	■	■
Daniel	■	■	■	■	■	■					▌	■
Samice jeleni, danieli i sarny		■	■	■	■	■	■	■	■	▌		
Kozioł	▌	■	■									
Kozica (samice)	■	■	■	■	■	■						■
Kozice (samice), kury gł. i ciet.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Głuszec i cietrzew . . .	■	■				■	■	■	■	■	■	■
Jarząbek	■	■	■	■	■	■	■	■				■
Bażant i drop		■	■	■	■	■	■	▌				
Kuropatwy	■	■	■	■	■	■	■	▌				
Wszelka inna zwierzyna .		■	■	■	■	■	■	■				

Uwaga. Ustawy i przepisy łowieckie w Austryi i w Królestwie Polskiem podaliśmy w kalendarzyku „Łowca“ za r. 1889.

Towarzystwa myśliwskie.

I.

Galicyjskie Towarzystwo łowieckie z siedzibą we Lwowie

istnieje od r. 1876 i liczy obecnie 485 członków.

Prezes Towarzystwa: Roman hr. Potocki.

Wiceprezes: Stefan hr. Szembek.

Członkowie Wydziału: Bohdan Hipolit, Zygmunt Dembowski, Tadeusz Golejewski - Czarkowski, Józef Glanz, Andrzej ks. Lubomirski, Stanisław Matkowski, Edward Oczosalski, Franciszek Strzelbicki, Juliusz Starkel, redaktor „Łowca“, hr. Stefan Zamoyski, Edward Ziegelbauer, Władysław Zontak, sekretarz Towarzystwa.

Organem Towarzystwa jest wychodzące we Lwowie pismo miesięczne p. t. „Łowiec“.

Za podstawę działania służy Towarzystwu następujący:

STATUT.

§. 1. Celem Towarzystwa jest:

1. Podniesienie stanu zwierzyny w kraju.

2. Popieranie władz w czuwaniu nad wykonaniem przepisów o polowaniu i w dochodzeniu przekroczeń ustawy łowieckiej z 30. Stycznia 1875.

§. 2. Środkami do dopięcia tego celu są:

1. Ścisłe przestrzeganie ustawy łowieckiej przez członków Towarzystwa.

2. Wykrycie przestępstw tych ustaw i donoszenie o nich władzom dla ukarania.

3. Wynagrodzenie za wykrycie przestępstw tych ustaw, jeżeli wina udowodnioną i przestępca ukarany został.

Nagrody przyznaje Wydział Towarzystwa.

§. 3. Skład Towarzystwa.

Galicyjskie Towarzystwo łowieckie składa się z członków zwyczajnych czyli czynnych.

Członkiem Towarzystwa może zostać każdy używający praw obywatelskich w kraju.

Członków do Towarzystwa przyjmuje Wydział na ustne lub pisemne oświadczenie przystąpienia do Towarzystwa.

Każdy członek może każdocześnie wystąpić z Towarzystwa, uwiadomiwszy o tem Wydział pisemnie.

§. 4. Siedzibą Towarzystwa jest Lwów.

Za poprzedniem porozumieniem się z Wydziałem Towarzystwa i za jego przyzwoleniem utworzoną być może filia w Krakowie, jeżeli się zbierze najmniej taka ilość członków, iżby razem posiadali na mocy swych wkładek 100 głosów (§. 8. ustęp 4.), oraz zadosyć uczynili §, 40. ustawy o stowarzyszeniach z 15. listopada 1867 roku; Towarzystwo używa pieczęci: „Towarzystwo łowieckie galicyjskie“.

§. 5. Każdy członek Towarzystwa ma prawo uczęszczać na posiedzenia walnego zgromadzenia zabierać tamże głos, stawiać wnioski i głosować. Otrzyma bezpłatnie „czasopisma łowieckie“, gdyby je Towarzystwo wydawało.

2. Wnioski i w ogóle przedmioty, które mają przyjść pod obradę, bądź w Wydziale, bądź na zgromadzeniu walnem, wnieść należy przed posiedzeniem ustnie lub pisemnie do wiadomości przewodniczącego.

Wnioski ważniejsze z wyjątkiem naglących, które zaraz załatwione być winny, mogą być przekazane bądź pojedynczym członkom, bądź komisyi złożonej z kilku członków do zaopiniowania.

3. Członkowie, którzy nie mogą być obecni na zgromadzeniu, mogą swe uwagi i spostrzeżenia dotyczące spraw Towarzystwa każdego czasu przesłać do Wydziału na ręce jednego z jego członków na piśmie.

§. 6. Każdy członek obowiązany jest:

1. Popierać cele Towarzystwa w myśl §§. 1. i 2. niniejszego statutu, szczególnie podawać wszelkie dostrzeżone przestępstwa ustaw łowieckich dotyczącej władzy do wiadomości i dalszego postąpienia, a zarazem uwiadomić o tem Wydział Towarzystwa, lub wprost donieść tylko Wydziałowi.

2. Wnosić wkładkę roczną 5 zł. w. a. pierwszego roku przy wstępie do Towarzystwa, a w następnych latach w pierwszych trzech miesiącach każdego roku. Po uiszczeniu tejże otrzyma kartę roczną wraz z pokwitowaniem.

3. Kto w ciągu pierwszych trzech miesięcy roku nie uiści się z wkładki rocznej, będzie ze spisu członków Towarzystwa wykreślonym.

4. Prócz tego złoży każdy członek wstępujący do Towarzystwa jednorazową kwotę 2 zł. w. a., jako wpisowe.

5. Występującemu z Towarzystwa ani wkładka roczna, ani żaden inny datek nie będą zwrócone.

6. Każdy członek otrzyma oznakę Towarzystwa, którą obowiązany jest nosić na polowaniu.

§. 7. Zarząd Towarzystwa:

1. Sprawy Towarzystwa załatwia Wydział Towarzystwa.

2. Wydział Towarzystwa składa się z przewodniczącego, jego zastępcy i dwunastu członków. Do odbycia posiedzenia prócz przewodniczącego lub jego zastępcy potrzebną jest obecność przynajmniej czterech członków Wydziału.

3. Wydział obiera sobie sekretarza, który otrzyma stosowne wynagrodzenie za swoją czynność.

Sekretarz wybrany z pomiędzy członków Wydziału ma głos rozstrzygający, w przeciwnym wypadku tylko doradczy. Sekretarz jest zarazem skarbnikiem Towarzystwa.

4. Jeżeli utworzoną będzie filia w Krakowie, winien Wydział jej utrzymywać związek z Towarzystwem ogólnem i jego Wydziałem.

§. 8. 1 Towarzystwo odbędzie raz w roku w lutym lub marcu „zgromadzenie walne" we Lwowie lub w Krakowie, na które Wydział Towarzystwa zaprosi swych członków ogłoszeniem w dziennikach krajowych.

Walne zgromadzenie stanowią obecni członkowie bez względu na ich liczbę.

2. Założyciele Towarzystwa podpisani na statucie obierają Wydział na lat trzy. Począwszy od czwartego roku występuje rokrocznie jedna trzecia część członków Wydziału, pierwsze dwa razy przez losowanie, następnie według starszeństwa. W miejsce

ustępujących wybiera walne zgromadzenie nowych członków Wydziału.

Wylosowani mogą ponownie być obrani. Gdyby zaś w ciągu roku ustąpił jeden z członków Wydziału, Wydział wybiera zastępcę na jego miejsce.

Zgromadzenie walne przyjmuje do wiadomości i załatwia sprawozdanie Wydziału z czynności Towarzystwa w upłynionym okresie, uchwala wnioski dotyczące jego czynności i zmiany statutu, i rozstrzyga o rozwiązaniu Towarzystwa, jakoteż o użyciu jego majątku.

3. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Na wypadek równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

4. Każdy członek ma tyle głosów, ile wniósł wkładek czyli udziałów.

5. Każdy członek może swoj głos przelać pisemnie na któregobądź z członków obecnych na zgromadzeniu.

6. Uchwała do rozwiązania Towarzystwa może być tylko powziętą w obecności przynajmniej połowy członków.

§. 9. Spory między członkami Towarzystwa w sprawie tegoż rozstrzyga sąd polubowny, złożony z trzech członków. Każda strona obiera jednego sędziego z grona członków Towarzystwa, ci zaś rozjemcę jako trzeciego członka sądu polubownego.

§. 10. Przewodniczący lub jego zastępca wraz z Wydziałem reprezentuje Towarzystwo na zewnątrz i w obec władz rządowych i krajowych, kieruje obradami Wydziału i walnego zgromadzenia, czuwa nad wykonaniem statutu i uchwał Wydziału, jakoteż walnego zgromadzenia. Pisma wychodzące z Towarzystwa podpisuje przewodniczący lub jego zastępca, a w nieobecności tychże dwóch członków Wydziału. z których jednego może zastąpić sekretarz Towarzystwa.

§. 11. Majątek Towarzystwa składa się z wpisowego, z rocznych wkładek członków i z wszelkich na cele Towarzystwa od kogobądź ofiarowanych datków.

§. 12. Rozwiązanie Towarzystwa uchwala zgromadzenie walne (§. §. ustęp 2. i 6).

Majątek Towarzystwa przechodzi w tym wypadku na własność szkoły krajowej gospodarstwa lasowego.

Lwów dnia 16. Marca 1876 r.

W imieniu Towarzystwa działają, czuwając nad sprawami łowieckiemi w kraju i pośrednicząc między Wydziałem a władzami i członkami Towarzystwa następujący:

DELEGACI
galicyjskiego Towarzystwa łowieckiego.

Na powiat: Miejsce zamieszk.:

Bóbrka: Rudnicki Kazimierz — Strzałki.
„ Berczowski Wincenty — Żyrawa.
„ Niezabitowski Witold — Łanki.
Bochnia: Niedzielski Stanisław — Śledziejowice.
Bohorodczany: Hess Franciszek — Sołotwina.
Borszczów: Borkowski Mieczysław hr. — Mielnica.
„ Moskwiński — Czermakówka.
„ Maluszyński — Wołkowce.
„ Kwieciński — Dąbrowa.
Brody: Horodyński Bogusław — Korsów.
„ Tyszkiewicz Marceli hr. — Brody.
Brzesko: Stadnicki Jan hr. — Wielka wieś.
Brzeżany: Jędrzejowicz Józef — Litatyn.
„ Horodyński Onufry — Rohatyn.
Brzozów: Skrzyński Zdzisław — Harta.
Buczacz: Szawłowski Ludwik — Przewłoka.
„ Cielecki-Zaremba Artur — Porchowa.
„ Przybysławski Władysław — Uniż.
Chrzanów: Wodzicki Antoni hr. — Kościelec.
„ Siegler Juliusz — Krzeszowice.
„ Albus — Krzeszowice.
„ Nowakowski — Poręba.
Cieszanów: Sapieha Władysław książe — Oleszyce.
„ Münter Edward — Gorajce.
„ Dębiński Leon — Nowe Sioło.
„ Frieser — Lubaczów.
Czortków: Sapieha Leon książe — Bilcze.
„ Niewiadomski Juliusz — Czortków.
Dobromil: Załęski Gabriel — Iskań.
Dolina: Janicki Włodzimierz — Dolina.

Na powiat: Miejsce zamieszk.:

Drohobycz: Bielski Juliusz Aleksander hr. — Rychcice.
„ Tarnowski Stanisław hr. — Śniatynka.
„ Rozwadowski Karol — Drohobycz.
„ Kołopajło — Bilcze.
Gródek: Weissmann-Zawidowski Antoni Edward — Starzyska
„ Brunicki Adolf bar. — Lubień.
„ Weissmann-Zawidowski Stanisław — Zawidowice.
Grybów: Gorayski August — Umieszcz.
Horodenka: Cieński Leszek — Okno.
Husiatyn: Bogucki Władysław — Rukomyż.
Jarosław: Miccwski Władysław — Tuczempy.
„ Koziebrodzki Władysław hr. — Chłopiec.
Jasło: Biesiadecki Jan dr. — Jasło.
„ Mroczkowski Stanisław — Bieździatka.
Jaworów: Borowski-Skarbek Józef — Drohomyśl.
Kałusz: Rozwadowski Franciszek — Dołpotów.
Kamionka strumiłowa: Bohdan Hipolit — Zadwórze.
Kolbuszowa: Tyszkiewicz Zdzisław —
Kołomyja: Puzyna Roman kniaź — Pyadyki.
„ Fedorowicz Mikołaj dr. — Słoboda Rungarska.
Kraków: Zamoyski Andrzej hr. — Kraków.
Krosno: Stojowski August — Jaszczów.
Łańcut: Bzowski Władysław — Pantalowice:
Lisko: Żurowski Teofil — Myczkowce.
„ Turowski Franciszek — Żubraczo.
„ Ziętarski Adam — Rabe.
Lwów: Wierzchlejski Kazimierz — Stawczany.
„ Groblewski Zygmunt — Winniki.
„ Abrahamowicz Wiktor — Brodki.
„ Macieszkiewicz Bronisław — Jaryczów.
Mielec: Artwiński Mieczysław — Kliszów.
Mościska: Stadnicki Stanisław hr. Krysowice.
„ Janicki Jan — Ostrożec.
Myślenice: Pizar Władysław — Nowy Targ.
Nadwórna: Głuchowski Grzegorz — Kamienna.
„ Krokowski Leon — Delatyn.
„ Wołoszyński Włodzimierz — Nadwórna.
Nisko: Komorowski Władysław — Bojanów.
Nowy Sącz: Gostyński Karol — Nawojowa.
Podhajce: Lityński Edmund — Litwinów.
„ Gołaszewski Napoleon — Toustobaby.
„ Jankowski Kazimierz — Siemikowce.

Na powiat: Miejsce zamieszk.:

Przemyśl: Lubomirski Adam książe — Miżyniec.
„ Ebenberger Adolf — Żurawica.

Przemyślany: Sapieha Jan Paweł książe — Biłka.
„ Czerkawski Władysław — Gaje.
„ Tchórznicki Władysław — Podhajczyki.

Rawa ruska: Marmaross Kazimierz — Karów.

Rohatyn: Torosiewicz Mikołaj — Putiatyńce.

Ropczyce: Romer Zygmunt hr. — Dębie.
„ Barański Walery — Ropczyce.
„ Paliszewski Adam — Skrzyszow.
„ Michałowski Józef — Witkowice.

Rudki: Noel Adam — Komarno.
„ Janko Stefan — Hoszany.

Rzeszów: Jedrzejowicz Stanisław — Jasionka.

Sambor: Szczepański Aleksander — Laszki zawiązane.
„ Sozański Feliks s. — Kornalowice.

Skałat: Kieszkowski Jacek — Łuka mała.
„ Piniński Mieczysław hr. — Soroka.

Sokal: Obertyński Zdzisław — Cieląż.
„ Hulimka Aleksander — Myców.
„ Tarnowski Juliusz hr. — Byczow.
„ Łomnicki Stanisław — Waręż.

Stanisławów: Brykczyński Stanisław — Pacyków.

Stryj: Dzieduszycki Karol — Siechów.

Tarnobrzeg: Tarnowski Zdzisław hr. — Dzików.
„ Horodyński Zbigniew — Zbydniów.

Tarnopol: Korytowski Juliusz — Płotycze.

Tarnów: Habicht Wilhelm — Tarnów.
„ Sanguszko Eustachy książe — Tarnów.

Tłumacz: Doschott Oktaw — Pałachicze.
— Puzyna Julian kniaź — Czarnołożce.

Trembowla: Borkowski Jerzy hr. — Trembowla.

Wieliczka: Benoe Atanazy — Niegowice.
„ Fink Adam — Komarniki.
„ Brzostowski Michał — Kraków.

Zaleszczyki: Brunicki Seweryn hr. — Zaleszczyki.
„ Cieński Tadeusz — Uścieczko.

Zbaraż: Morawski Tymon — Kajdańce.
„ Konopacki Mieczysław — Kobyla.
„ Kierski Stanisław — Dobromirka.

Na powiat: Miejsce zamieszk.:

Złoczów: Garapich Włodzimierz — Łukawiec.
„ Jaworski Kazimierz — Ostrowczyk.
„ Wierzchlejski Bolesław — Kabarowce.
„ Weissman-Zawidowski Aleksander — Nuszcze.
Żółkiew: Starzyński Tadeusz — Derewnia.
„ Obertyński Jan — Odnowa.
Żydaczów: Pawlikowski Stanisław — Bereźnica królewska.
„ Winnicki Kazimierz — Turady.
„ Chomicki Jan — Żurawno.

Regulamin dla myśliwych

wydany i zalecony przez gal. Towarzystwo łowieckie.

—

I. Wyjazd na polowanie.

§. 1. Myśliwy wybierający się na polowanie winien mieć broń czystą, przybory wszelkie w porządku, odzienie odpowiednie do pory, ciepłe, lekkie i nie tamujące chodu i wszelkich poruszeń, o ile możności barwy cisawej lub szaraczkowej.

§. 2. Wsiadając na wozy lub sanie trzyma się broń nienabitą przy sobie lub oddaje służącemu. Strzelby odprzodowe mogą być nabite, jednak bez kapiszonów (kabzli).

§. 3. Wjeżdżając do kniei, w której się ma polować, ustać powinne głośne rozmowy, śmiechy i śpiewy, dzwonki od sani się odpinają.

§. 4. Stanąwszy na miejscu zboru, wysiada się spokojnie, przyrządza broń i wyczekuje hasła do pochodu na stanowiska. Przestrzelanie strzelb prochem, a nawet kabzlami nie może być dozwolone.

§. 5. Jeżeli w miocie, który ma być zajęty, spodziewane są dziki, wilki, sarny lub lisy, pochód na stanowisko winien się odbywać cicho. Tytoniu palić nie wolno. Pochód rozpoczyna ten, który stanowiska wskazuje, i zawsze powinien przodować. Wyprzedzanie go przyczynia mu trudu dopędzania lub zmusza do nawoływania, którego się winno unikać. Cała drużyna postępuje gęsiego, broń nosi przewieszoną przez

ramię lub szyję, lufami do góry, jeżeli zaś deszcz pada ulewny lub wielka śnieżyca, można lufy opuścić ku ziemi. W kierunku poziomym nigdy strzelby nosić nie należy.

§. 6. Jeżeli w czasie pochodu pomknie zwierz jaki, nie strzela się doń, ani też głośno zwraca na to uwagę.

II. Stanowisko.

§. 7. Myśliwy zajmuje stanowisko wskazane mu przez kierującego polowaniem i nie opuszcza go aż do ukończenia miotu. Dla wyboru dogodnego miejsca wolno mu kilka kroków postąpić, nie zbaczając jednakże z wytkniętej linii. Czy myśliwy stanąć ma przed lub za drzewem albo za krzakiem, pozostawia się nawyknieniu i wyborowi. Odwidziny na sąsiednie stanowiska nie są dozwolone.

§. 8. Jeżeli polowanie odbywa się w lesie, zajmuje się stanowisko pod miotem, który ma być spolowanym. Jeżeli zaś na jasnym zrębie, łące lub w polu, trzeba ile możności zachować linię prostą, wizując na trzecie stanowisko z jednej strony, lub równając się według obudwóch sąsiadów.

§. 9. Myśliwy wybrawszy i zająwszy stanowisko, ogląda się naprzód na obu sąsiadów, jeżeli który z nich nie jest widzialnym, porozumiewa się z nim za pomocą lekkiego gwizdnięcia i poruszeniem ręki lub czapki stara się być dostrzeżonym.

§. 10. Dla wygodniejszego strzału wolno jest zgiąć lub złamać kilka małych gałązek, jednak łamanie grubszych drzewek lub wycinanie ich kordelasem jest wzbronione.

§. 11. Siąkanie nosa, kichanie lub kaszlanie winno być ile możności tłumionem.

§. 12. Stanowisko opuszcza się dopiero wtedy, gdy gońcy wyszli na linię strzelców.

Przy polowaniu na dziki z brytanami jest rzeczą porozumienia się myśliwych, czy i któremu z nich dozwolonem jest zapuścić się w miot w celu spotkania się ze zwierzem.

§. 13. Na stanowisku skrzydłowem, zwanem także flankowem, winien myśliwy pozostać tak długo, dopóki nagonka nie dotrze do głównej linii i gon nie ustanie. Gdyby więcej jak trzy skrzydłowe stanowi-

ska były obstawione, to myśliwi z dalszych stanowisk mogą po przejściu nagonki posuwać się zwolna naprzód ku głównej linii, trzymając się jednak ciągle kierunku stanowisk.

III. O strzale.

§. 14. Myśliwy strzela albo w miot lub poza siebie, nigdy na linią strzelców. W tym celu upatruje sobie z prawej i lewej strony granice strzału, oznaczając drzewo, krzak lub inny widoczny przedmiot, od którego do linii strzelców już mu strzelać nie wypada. Jeżeli las przecięty jest szerokiemi liniami, wolno strzelać na samej linii, lub szerokiej drodze, jeżeli zaś linia lub drożyna jest wąską, strzela się w miot będący w plecach.

§. 15. Jeżeli gońcy zbliżyli się na 100 kroków ku linii myśliwych, nie wypada już strzelać w miot, chyba na odległość bardzo bliską np. 10 do 15 kroków, i to wtedy, gdy ziemia nie jest twardo zamarzniętą lub skorupą lodu pokrytą.

§. 16. Dobijanie strzałami zwierza postrzelonego przez innego myśliwego, nie jest w porządku, chyba, że tenże sam o to prosi.

§. 17. O zbliżaniu się zwierza na stanowisko sąsiada, którego tenże zdaje się nie widzieć, nie należy ostrzegać głosem (pilnuj!).

IV. Po miocie.

§. 18. Po skończonym miocie wolno jest myśliwemu opatrzeć miejsce strzału i sprawdzić, czy zwierz leży czy farbuje, nie powinien jednak zapuszczać się w miot, który spolowano, dalej jak na 100 kroków, zaś w miot w plecach będący nie polowany jeszcze, wcale nie. Rzeczą jest kierującego polowaniem, czy i komu dozwoli iść za zwierzyną postrzeloną i takową dobić lub otropić.

§. 19. Polując na błotach lub polach z psem, uważać należy, aby strzał nie poszedł w kierunku towarzyszów, ani też podchodzić do psa stojącego, mając myśliwego na przodzie.

Przy polowaniach w polu z gońcami, nie strzela się w koło, jeżeli myśliwi na 200 kroków się zbliżyli się do człowieka lub znaku oznaczającego środek koła.

§. 20. Jeżeli z jednego miotu do drugiego przejeżdża się wozami, saniami lub konno, należy wyjąć naboje lub opatrzyć kłakiem kabzlówkę. Strzelby nabitej nie kładzie się nigdy w sanie lub do woza.

§. 21. Miejsce na spoczynek lub śniadanie należy wybierać opodal od miotów, w których się ma polować, a zakładając ognisko baczyć, aby dym nie ciągnał ku knici niepolowanej. Strzelby odstawia się na bok lufkami do góry.

§. 22. Niedźwiedzia, dzika, wilka, łosia i rysia przypisuje się temu myśliwemu, od którego pierwszą śmiertelnie rażącą otrzymał kulę; sarnę, lisa, zająca lub ptaka wszelakiego temu, po którego strzale pozostał. Przy mieszanych strzałach kula ma pierwszeństwo, przy strzałach śrótowych zwierz należy temu, kto strzelił ostatni, według staropolskiego przysłowia: „Przed kim trup — tego łup“.

§. 23. Strzelanie na trupa, na wiwaty lub do celu w czasie polowania, uchybia godności myśliwego, niepokoi zwierzynę i nie powinno być dozwolone.

§. 24. Spory o strzał winien na miejscu rozstrzygać zaufania godny, doświadczony myśliwy lub komisya z pomiędzy strzelców wybrana — o zająca prawdziwy myśliwy nie spiera się nigdy.

§. 25. W celu ścisłego przestrzegania powyższych przepisow pożądanem jest, aby za przekroczenia takowych zaraz w miejscu ściągano kary pieniężne na korzyść straży lasowej lub inny cel dobroczynny.

II.
Towarzystwo mysliwskie im. św. Huberta we Lwowie.

Towarzystwo ukonstytuowało się na zgromadzeniu z d. 9. Stycznia 1880 r. i liczyło zrazu 25 członków, której liczby postanowiono nie przekraczać. W r. 1884 dokonało Towarzystwo reorganizacyi wewnętrznego swego ustroju w tym duchu, iż składa się obecnie z szeregu Kółek myśliwskich, zostających w związku pod kierownictwem głównego zarządu. Ten oznacza najwyższą liczbę członków dla każdego Koła, odpowiadającą obszarom łowieckim, dla każdego

z kół przydzielonym. Członkowie Towarzystwa według wyboru zapisują się do dwoch lub kilku Kół, płacąc tylko za udziały w Kołach, do których należą. Uniknęło się tym sposobem zbyt wielkiej liczby myśliwych na polowaniach gremialnych, ścieśniło rygor wewnętrzny i dało podstawę racyonalnej gospodarce łowieckiej w pojedyńczych rewirach Towarzystwa. Na czele każdego Koła stoi „rewirowy“, przez członków Koła wybrany, który jest zarazem członkiem Wydziału i reprezentuje interesa swojego Koła w zarządzie głównym, na odwrót zaś w Kole swojem przedstawia powagę tego zarządu, a na gremialnych polowaniach członków Koła jest delegatem Wydziału dla przestrzegania przepisanego regulaminem porządku i gospodarzem w swoim rewirze.

Liczba członków wynosi obecnie 63 w następujących Kołach: I. Podlwowskie wypuszczone będzie w roku przyszłym w dzierżawy. II. Podlwowskie: gminne: Zniesienie, Sroki koło Laszek, Malechów, Doroszów wielki, Doroszów mały, Koszelów, Kulików; dworskie: Doroszów wielki i mały, Kulików. III. Podlwowskie: gminne: Żyrawka, Wołków, Zagórze, Kuchajów, część Sołonki i Porszny. IV. Podlwowskie: gminne: Kulparków, Skniłów, Sokolniki, Maliczkowice, Sołonka wielka, Sołonka mała, Porszna, Nagórzany. V. Naddniestrzańskie: dworskie: Dołhe, Drohowyże, Iwanowce, Nadjatycze, Opary, Rabczyce, Rozwadów, Słońsko, Uście, Brzozdowce, Hranki, Kuty, Turzanowce, Żydaczów: gminne: Drohowyże, Uście, Weryń, Brzozdowce, Hranki, Kuty, Rozwadów, Turzanowce. VI. Wypuszczone w bież. r. z dzierżawy. VII. Piaseckie: dworskie Piaski-Zarzyce. VIII. Iłowskie: dworskie i gminne Iłów. IX. Ostałowickie: dworskie i gminne Ostałowice. X. Rozwadowskie: dworskie i gminne Rozwadów i część Werynia. XI. Stuleckie: dworskie i gminne Stulsko. XII. Brzozdowieckie: dworskie i gminne: Brzozdowce, Hranki, Kuty. XIII. Rożniatowskie: dworskie: Rożniatów, Duba. Sesówka, Rypne; gminne: Rożniatów, Duba. XIV. Beskidzkie dworskie: Smorze, Klimiec. XV. Czarnohorskie: dworskie: Żabie, Stupijka.

Wydział Towarzystwa składają w r. b. członkowie: Komorowski Bronisław prezes, Borzysławski Władysław wiceprezes, Dziubiński Leon sekretarz,

Bieniecki Aleksander skarbnik; tudzież rewirowi w Kołach: I. Rożanowski Karol, zastępca Thilsch Julian. II. Ostrowski Władysław, zastępca Adolf Brückner. III. Stroński Fortunat, zastępca Pietrzycki Maryan. IV. Godowski Władysław, zastępca Dyduszyński Kornel. V. Daszyński Władysław, zastępca Maryan Stroński. VII. Au Aleksander, zastępca dr. Zygm. Rieger. VIII. Rieger Władysław, zastępca Józef Zwolski. IX. Niedźwiecki Mikołaj, zastępca Józef Kostkiewicz. X. Franciszek Kinelski, zastępca Juliusz Starkel. XI. Seweryn Krogulski, zastępca Obmiński Julian. XII. Maryan Sobolewski, zastępca Stanisław Pieńczykowski. XIII. Emil br. Wallisch, zastępca Jan Kudewicz. XIV. i XV. Tadeusz Czarkowski - Golejewski, zastępca Stanisław Piegłowski.

W roku zeszłym uchwalono nowy statut dla Towarzystwa, który z początkiem tego roku wszedł w życie.

Z dniem 1. listopada zamyka Towarzystwo polowania luźne na wychodnego, a rozpoczyna łowy zbiorowe w swych kniejach.

III.

Towarzystwo Lisowickie.

Powierzchnia zadzierżawionych przez Towarzystwo rewirów w lasach skarbowych państwa Bolechowskiego wynosi 16.000 morgów. Rok 1890 jest 20-tym od zawiązania Towarzystwa. W roku 1888 zadzierżawiło Towarzystwo od c. k. Rządu te same rewiry na dalsze sześć lat, to jest do 1895 roku. Liczba członków jest ograniczona i wynosi 15., z tych jeden tylko był członkiem honorowym, tj. ś. p. hr. Wodzicki Kaźmierz.

Organizacya i skład Towarzystwa na czwarte sześciolecie jest następujący: 1. Bzowski Władysław, prezes. 2. Hr. Stadnicki Stanisław, zastępca. 3. Pietruski Zygmunt, sekretarz. Członkowie: 4. Bielski Juliusz, 5. Czarkowski-Golejewski Tadeusz, 6. Horodyński Bogusław, 7. Horodyński Onufry, 8. Hulimka Aleksander, 9. Hr. Łoś Maryan, 10. Piegłowski Stanisław, 11. Hr. Starzeński Leopold,

12. Hr. Szembek Stefan, 13. Hr. Tarnowski Stanisław, 14. Hr. Wodzicki Stanisław.

Towarzystwo utrzymuje dwóch dozorców, z których każdy ma sobie dodanych po dwóch stałych pomocników.

Zamknięcie kasowe z trzeciego sześciolecia 1883—1889 wykazuje w przychodzie 21.745 zł., w rozchodzie 20.389 zł.

Spis zabitej zwierzyny z ostatnich 6 lat 1883—1889 jest następujący:

Niedźwiedzi sztuk 2, rysiow 2, żbików 4, wilków 2, kun 11, lisów 229, dzików 113, rogaczy 277, zajęcy 442, cietrzewi 12, jarząbków 183, słonek 118, puhaczy, jastrzębi i sów uralskich 60. Razem 1.355 sztuk.

IV.

Towarzystwo myśliwskie miejskie we Lwowie.

Założone w r. 1838 przez obywateli m. Lwowa, którzy zaraz zajęli się gorliwie uporządkowaniem łowiectwa i pomnożeniem zwierzostanu. Komitet tego Towarzystwa ułożył statut w roku 1880, rozdawany wstępującym członkom i ściśle przestrzegany. W sierpniu każdego roku zbiera się komitet, złożony z prezesa, skarbnika i czterech członków, oznacza dzień Walnego Zgromadzenia, które zwykle w kilka dni później następuje, jakotež porządek jego obrad. Walne Zgromadzenie przyjmuje nowych członków przez balotowanie, których liczba nie przekracza 20, obraduje nad wniesionemi sprawami, szczególnie wynajmowania polowań gminnych, przyległych do dzierżawionych od miasta, oznacza oferty, wreszcie wprowadza zmiany w regulaminie w celu utrzymania porządku i pomnożenia zwierzyny. Polowania rozpoczynają się dnia 15. września, a kończą 31. stycznia, odbywają się w niedzielę, a liczba myśliwych na każdem z nich nie może być mniejszą, jak 6. Członek wprowadzający gościa na polowanie zawiadamia o tem skarbnika na trzy dni przedtem. Komitet oznacza dzień polowania, którem kieruje łowczy. Polowania odbywają się z nagonką. Wszelkie wydatki opłacają myśliwi w polowaniu udział

biorący. Kto co zabił, zabiera, płaci jednak strzałowe dla leśnych, którym straż lasu i zwierzyny powierzona. W zimie podczas silnych mrozów sprowadza Towarzystwo kilka fur siana dla sarn i zajęcy. W lecie i jesieni kopią się doły i wkłada w nie skrzynie z gliną mocno osoloną, jako lizawki dla sarn. Ukrócając kłusownictwo płaci Towarzystwo za odebraną przy świadkach dubeltówkę 10, za pojedynkę 5 zł.

Towarzystwo dzierżawi od miasta łowieckie terytorya: Hołosko i Brzuchowice, bogate w sarny i zające. Obszar wynosi 3.968 morgów lasu; Siechów, las gruby, podszyty, 1.500 morgów lasu; Biłohorszcze 800 morgów lasu; Zubrza 750 morgów lasu; Malechowska góra 190 morgów lasu. Wybranówka. W każdym z tych rewirów odbywają się polowania dwa razy w roku, wyjąwszy części rewiru Hołosko zwanej Swinką, gdzie Towarzystwo tylko raz poluje, tam bowiem najwięcej zwierzyny. Dzierżawi też Towarzystwo obszarów gminnych przeważnie błotnych 12.600 morgów. Myśliwemu polującemu na błotach daje skarbnik legitymacyę, opiewającą na jego imię, z zastrzeżeniem strzelania tylko do ptactwa. Do komitetu należą: Dyduszyński Jan, Ludwig Jan, Jerassek Antoni, Klimowicz Jan, Stahl Franciszek.

V.

Spółka myśliwska w Krakowie.

Organizacya. Prezes: hr. Zamoyski Andrzej; wiceprezes: hr. Wodzicki Antoni; sekretarz: Kieszkowski Czesław.

Członkowie: Hr. Branicki Ksawery, Bzowski Cyprian, Ciechanowski Stanisław, Homolacs Stanisław, Lipkowski Benedykt, Michałowski Józef, hr. Plater Michał, hr. Potocki Andrzej, hr. Zamoyski Tomasz.

Spółka myśliwska w Krakowie dzierżawi około 15.000 hektarów pól i lasów, tak dworskich kompleksów, jakoteż i gminne pola, między temi 1.600 hektarów lasów rządowych i urządza gremialne polowania w zimie 6 dni trwające. Oprócz zimowych polowań, wolno jest pojedyńczym członkom wyzna-

czoną ilość razy polować na podjazd na rogacza i z psem na kuropatwy. Zeszłego sezonu zabito 33 rogaczów (z tych 5 na podjazd), 18 lisów i 478 zajęcy.

Spółka myśliwska posiada łowczego, którym jest p. Wilhelm Hetper, nadleśniczy w dobrach Krzeczów i Jodłówka, i 12 strażników. Strażnicy mają polecenie strzalania: psów, kotów, jastrzębi, wron, srok i wszelkich drapieżników, za co otrzymują strzałowe. W pierwszym roku istnienia Spółki, straż myśliwska ubiła przeszło 700 psów i kotów, a przeszło 3.000 drapieżnego ptactwa, to też rezultat tego niszczenia drapieżników jest widocznym, gdyż, podczas gdy w pierwszym roku ubito zaledwie 156 zajęcy, 5 rogaczy i kilka lisów, w ósmym roku istnienia Spółki cyfra ubitej zwierzyny w czwórnasób wzrosła.

VI.
Kółko myśliwskie w Nowym Sączu.

Kółko myśliwskie Nowo-Sądeckie ukonstytuowało się w roku 1889 i liczy obecnie 20 członków. Dotychczas oprócz obszaru dworskiego, 300 morgów wynoszącego, nie posiada innego rewiru. Natomiast pozwalali członkowie Kółka w roku 1889 polować swym kolegom na swych własnych rewirach. O dalsze obszary łowieckie ubiega się Kółko w drodze licytacyi.

Prezesem Kółka jest prof. Sękowski, zastępcą p. Merkel, sekretarzem p. Gołąb, dalszymi członkami Wydziału pp. Kisielewski i Pisztek.

Statut Kółka określa cel tegoż jak następuje:

Głównym celem Kółka jest podniesienie stanu zwierzyny za pomocą racyonalnej gospodarki łowieckiej, usunięcie kłusownictwa, przestrzeganie krajowej ustawy łowieckiej i pielęgnowanie wspólnemi siłami myśliwstwa na obszarach gminnych i dworskich, które w okolicy Nowego Sącza wydzierżawi.

VII.
Towarzystwo myśliwskie Pruchnicko-Kańczuckie.

Towarzystwo to zawiązało się w roku 1887 na dalsze 6 lat. Rejon Towarzystwa obejmuje tylko

same pola, dlatego też w jednej i tej samej miejscowości poluje się co drugi rok. — Dozorców stałych zaprzysiężonych utrzymuje Towarzystwo dwóch.

Towarzystwo liczy obecnie 17 członków, a mianowicie: 1. Anlauf Józef, 2. Bzowski Władysław, 3. Drohojowski Zygmunt, 4. Frommel Juliusz, 5. Górski Władysław, 6. Łastowiecki Piotr, 7. Łastowiecki Zygmunt, 8. Marynowski Mieczysław, 9. Marynowski Wacław, 10. Micewski Władysław, 11. Oborski Wacław, 12. Prek Stefan, 13. Prokopczyc, 14. Ustrzycki Włodzimierz, 15. Wolski Adam, 16. Wolski Eustachy, 17. Wolski Zdzisław.

Z powyższych członków wchodzą do Wydziału: Bzowski Władysław jako prezes, Prek Stefan jako zastępca, Marynowski Mieczysław jako sekretarz, Łastowiecki Zygmunt jako członek i Wolski Eustachy jako członek.

W ubiegłym roku zabito: lisów 2, zajęcy 180, kuropatw 3. Razem 185 sztuk.

Dozorcy zabili: psów 21, kotów 60, jastrzębi 8, srok i wron 156. Razem 245 sztuk.

VIII.

Klub Diany w Białe.

Bielsko-Bialski klub Diany, zawiązany na podstawie statutów przez c. k. Namiestnictwo w sierpniu roku 1885 zatwierdzonych, liczy 20—24 członków, i dzierżawi prawo polowania w pięciu gminach. Przewodniczącym klubu jest p. Karol Kraus, sekretarzem p. Kroczek.

Statutem określony cel brzmi:

a) Łowcze wykształcenie swych członków zapomocą towarzyskich schadzek, i dostarczanie pism do wiadomości łowczych się odnoszących.

b) Utworzenie okręgu łowczego przez zadzierżawienie okolicznych gminnych praw polowania.

c) Ściśle łowcze wykonywanie polowania, jakoteż troskliwe utrzymywanie i pielęgnowanie zwierzyny w okręgu łowczym.

IX.
Towarzystwo myśliwskie „Diana“ w Łańcucie.

Klub myśliwski „Diana“ w Łańcucie zawiązany w roku 1881. zreorganizował się w roku 1886 na podstawie zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo statutów i przemienił swoją nazwę na „Towarzystwo myśliwskie Diana w Łańcucie“.

Towarzystwo liczy 15 członków.

Wydział stanowią: Przewodniczący Franciszek Reichard-Reichardsperg; zastępca przewodniczącego Marcin Szulc de Szulcer; skarbnik Maryan Tyrawski i sekretarz Leonard Sitowski.

Teren polowania obejmuje 5 gmin, z obszarem 5.755 hektarów, czyli 10.000 morgów.

Towarzystwo utrzymuje dwóch stałych dozorców, oprócz tego płaci nagrodę za przychwycenie kłusownika, t.j za każdą odebraną strzelbę po zasądzeniu kłusownika po 10 zł. w. a.

Na jednem i tem samem terytoryum poluje Towarzystwo tylko raz do roku, zachowując najściślej ustawę krajową i swój regulamin.

Rocznie ubija się przeciętnie około 5 rogaczy, 8 lisów i do 120 zajęcy.

Protektorem Towarzystwa jest JW. Roman hrabia Potocki.

Celem Towarzystwa — jak mówi statut — jest podniesienie i pielęgnowanie zwierzostanu na obszarach przez Towarzystwo posiadanych i zapobieganie kłusownictwu.

Środkami do powyższego celu są: przestrzeganie ustaw łowieckich przez członków Towarzystwa i popieranie władzy w wykrywaniu przekroczeń ustawy łowieckiej.

X.
Towarzystwo łowieckie w Kolbuszowie.

Towarzystwo łowieckie w Kolbuszowie zostało w roku 1881 zawiązane na mocy statutów, zatwierdzonych w tymże samym roku przez c. k. Namiestnictwo.

Członków liczy Towarzystwo obecnie jedynie dziewięciu. Są to pp.: Ignacy Deisenberg, Kazi-

mierz Denker, Michał Galiński, Mieczysław Jabłoński, Czesław Kozłowiecki, Henryk Niewiarowski, Szczęsny Plisz, Zdzisław hr. Tyszkiewicz, Maksymilian Zdulski. Przewodniczącym Towarzystwa jest hr. Tyszkiewicz, sekretarzem Michał Galiński.

Towarzystwo wydzierżawiło polowania gminne w Przyłęku, Porębach kupieńskich, Trześni, Woli rusinowskiej i Kopciach.

XI.

Towarzystwo myśliwskie w Żółkwi.

Towarzystwo myśliwskie w Żółkwi zawiązało się w roku 1883 na podstawie statutów przez c. k. Namiestnictwo potwierdzonych.

Celem Towarzystwa jest: Podniesienie zwierzostanu, urządzanie wspólnych polowań, ścisłe przestrzeganie ustawy łowieckiej, poskramianie kłusownictwa i pokątnych wiejskich handlarzy zwierzyną. Ukrócając kłusownictwo płaci Towarzystwo za odebraną przy świadkach pojedynkę lub dubeltówkę 5 do 10 zł.

Towarzystwo dzierżawi polowanie na obszarze 19 gmin i liczy obecnie 20 członków. Wydział wybierany na rok jeden, składają p. Adolf Dadlez jako przewodniczący, zastępca tegoż i 5 członków Wydziału. Sekretarzem jest p. Stanisław Wyspiański. Walne zgromadzenie odbywa się co roku w miesiącu wrześniu.

Towarzystwo ogranicza liczbę członków. — Każdy przystępujący do Towarzystwa obowiązany jest oprócz wpisowego w kwocie 15 zł. złożyć odpowiednią kaucyę.

XII.

Towarzystwo myśliwskie w knici Bełzkiej.

Towarzystwo myśliwskie w knici Bełzkiej zawiązało się w roku 1886 i zadzierżawiło polowanie w miejskim lesie Bełzkim, obejmującym 1.700 morgów do roku 1897. Innych obszarów dotychczas nie dzierżawi z braku chętnych do wydzierżawienia.

Członków liczy Towarzystwo obecnie czternastu. Są nimi: Aleksander Hulimka, Juliusz hr. Tarnowski, Zdzisław Obertyński, Teodor Hulimka, Wincenty

Kruszewski, Kazimierz Marmarosz, Stanisław Łomnicki Alfred Münter, Edward Münter, Zbigniew hr. Lanckoroński, Franciszek Jędrzejowicz, Bolesław Kapliński, Józef Grünwald i Jan Urbański.

Organizacya Towarzystwa opiera się na zatwierdzonym przez władzę statucie i regulaminie myśliwskim z r. 1886. Przeważna część władzy wykonawczej Towarzystwa spoczywa na przewodniczącym. Jest nim p. A. Hulimka.

Polowanie odbywa się dwa razy w roku, w listopadzie i styczniu. Knieja dla zwierzostanu bardzo korzystna, z powodu jednak sąsiadów, nieprzestrzegających zupełnie istniejącej ustawy łowieckiej, stan zwłaszcza sarn jest słaby i słaba nadzieja, by przy istniejących stosunkach mógł się polepszyć; stan dzików, dla kłusownictwa trudniejszych, jest zwykle dobry.

Rezultat z ubiegłego sezonu: dzików 10, kozłów 5, lisów 8, zajęcy 13.

XIII.

Towarzystwo myśliwych „Diana" w Sokalu.

W marcu 1885 roku zawiązało się Towarzystwo myślliwskie pod imieniem „Diana" w Sokalu, a to na podstawie statutów zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo.

Zadaniem i celem Towarzystwa jest połączonemi siłami pielęgnować myśliwstwo i czuwać nad ścisłem przestrzeganiem krajowej ustawy łowieckiej na wydzierżawionych przez się obszarach.

Towarzystwo wydzierżawiło w maju 1886 na lat pięć obszary gminne miasta Sokala, gminy Sawczyn i Ilkowice za czynszem rocznym 168 zł. w. a. Obszar wynajętych gruntów wynosi około 6.000 morgów pól, błót i lasów. Stan zwierzyny przez mierne polowanie jakoteż niemiłosierne tępienie kłusownictwa z rokiem każdym się powiększa.

Towarzystwo liczy członków dwunastu. Prezesem jest p. Eugeniusz Wysoczański; zastępcą prezesa p. Juliusz Szemański; sekretarzem p. Józef Tyniecki; skarbnikiem p. A. W. Grot; członkami Wydziału: Juliusz Wojtowicz, Żegota Krauss, Norbert Zbijewski i Ludwik Arendarczyk.

XIV.
Towarzystwo myśliwych w Rohatynie.

Towarzystwo myśliwych w Rohatynie zawiązało się w roku 1881. Namiestnictwo pod d. 26. sierpnia 1881 roku przyjęło statut do zatwierdzającej wiadomości. Od tego czasu Towarzystwo istnieje bez przerwy.

Towarzystwo wzięło w dzierżawę obszary łowne gminne na peryod pięcioletni, zaczynający się od dnia 1. września 1887, a kończący się dnia 1. września 1891 r: w szesnestu gminach katastralnych. Są to gminy następujące: Czercze, Firlejów, Danilcze, z Żółczowem, Lipica górna, Dubryniów, Lubsza, Koniuszki, Mełna, Podbówce, Potok, Obelnica, Świstelniki, Ujazd, Wierzbiłowce, Wyspa, Załuże z Sołońcem, Kleszczówna, również obszar dworski w drodze prywatnej dzierżawy w gminie Firlejów. Cały ten obszar wynosi razem 27.230 morgów.

Ilość członków zmienia się — wynosi zawsze jednak od trzydziestu do pięćdziesięciu, a obejmuje myśliwych z całego powiatu rohatyńskiego. Obecnie liczy Towarzystwo następujących 38 członków: Byliński, Borowiczka Karol, ks. Czyrowski Włodzimierz, Dreziński Władysław, Eisenbeiser Karol, Fabry Emil, Gisges Seweryn, Hirsch Franciszek, Jugan Henryk, Krasiński hr. Ludwik, Kopens Juliusz, Kuryłowicz Ignacy, Kuśnierz Marceli, Kornberger Adolf, Konarski Michał, Kowalewski Mieczysław, Kwaśniewski Józef, Krajczyk Maciej, Manasterski Seweryn, Manasterski Władysław, Małaczyński Karol, Makohoński Józef, Podwiński Leon, Perlmuther Joachim, Prokopowicz Władysław, Repa Wilhelm, Rey hr. Stanisław, Riszka Adolf, Romanowski Józef, Rogalski Wiktor, Ropolewski Franciszek, Sawczyński Hilary, Schirl Wilhelm, Starzyński hr. Leopold, Tillich Eliasz, Tustanowski Michał, Wczelik Alojzy, Zbrożek Adam.

Wydział Towarzystwa składa się z prezesa, zastępcy, sekretarza i dwóch członków Wydziału. Prezesem wybrany Manasterski Seweryn; zastępcą Wczelik Alojzy; sekretarzem Gisges Seweryn; członkami Wydziału: Kuryłowicz Ignacy i Tillich Eliasz.

Towarzystwo myśliwych w Rohatynie zawdzięcza byt swój i rozwój postanowieniom statutów, mia-

nowicie rygorowi, że pojedyńczo nie wolno członkom polować na zwierzynę kniejową. Gremialne polowania urządza Wydział Towarzystwa. Stan zwierzyny z każdym rokiem zwiększa się widocznie, i daje tem samem, prawdziwą przyjemność i korzyść należenia do Towarzystwa.

Stowarzyszeni rządzą się na polowaniach regulaminem, wydanym przez galicyjskie Towarzystwo łowieckie.

XV.
Towarzystwo myśliwych w Kołomyi.

Towarzystwo kołomyjskie zawiązało się w roku 1884 na podstawie zatwierdzonych przez rząd statutów i regulaminu, określający szczegółowo prawa i obowiązki członków, oraz porządek polowań.

Towarzystwo dzierżawi obecnie polowania na obszarze następujących gmin: Kołomyja, Diatkowce, Szeparowce, Kniaźdwór, Kujdańce, Peczeniżyn, Młodiatyn, Kluczów mały, Korszów, Liski, Michałków, Kobylec, Nazurna i Załucze. Cały ten obszar obejmuje 21.344 morgów.

Członków liczy Towarzystwo 42. Wydział Towarzystwa stanowią pp.: prezes: Honorat Sendzimir; zastępca prezesa: Emil Stecher; członkowie Wydziału: Antoni Schindler, Tytus Tuffek, Emil Filous i Wacław Chołoniewski.

Ustawa

ces. Towarzystwa rozmnażania łownej zwierzyny i pożytecznych do polowania zwierząt, oraz prawidłowego myśliwstwa w Rosyi,

obowiązująca Oddział tegoż Towarzystwa w Warszawie.

Cel Towarzystwa.

§. 1. Towarzystwo ma na celu ułatwiać rozmnażanie się zwierzyny i pożytecznych zwierząt krajowych; skierować myśliwstwo w Rosyi na drogę racyonalną, pielęgnować zwierzęta pożyteczne, a tępić szkodliwe.

Skład Towarzystwa.

§. 2. Towarzystwo składa się z prezesa, wiceprezesa, członków honorowych, stałych i rzeczywistych, oraz członków-amatorów.

§. 3. Wice-prezesa obiera Towarzystwo, a zatwierdza go Najdostojniejszy prezes.

§. 4. Godność członka honorowego uważa się za wyższy wyraz uznania przez Towarzystwo za zasługi na polu jego działalnosci. Przedstawienie kandydata na członka honorowego roztrząsa Rada Towarzystwa i swoje zdanie ujawnia przed głosowaniem.

§. 5. Na członków stałych wybierane są osoby, których udział dla Towarzystwa byłby pożądanym i pożytecznym przez prace naukowe, jakoteż i stanowisko osobiste lub społeczne. Przedstawienie kandydata na członka stałego powinno być wniesione co najmniej przez pięciu członków i na zasadzie §. 47. poddanem głosowaniu.

§. 6. Przedstawienie kandydata na członka rzeczywistego winno być wniesionem co najmniej przez dwóch członków.

§. 7. Głosowania tajne (za pomocą gałek lub kartek) winny się odbywać na najbliższem posiedzeniu po przedstawieniu kandydata.

§. 8. Członkowie-amatorzy są wybierani przez jawne głosowanie, po przedstawieniu piśmiennem kandydata przez pięciu członków Towarzystwa.

§. 9. Członkowie rzeczywiści wnoszą jednorazowo rs. 500 albo rocznie po rubli 50, a członkowie-amatorzy po rs. 10 rocznie.

§. 10. Członkowie honorowi i stali wolni są od opłat pieniężnych, albowiem Towarzystwo spodziewa się od nich poparcia moralnego.

§. 11. Członkowie stali, nie uczęszczający na posiedzenia Towarzystwa lub nie przyjmujący udziału w jego pracach w ciągu trzech lat, mogą być poczytywani za dobrowolnie zrzekających się tej godności, lecz nie inaczej, jak na zasadzie oddzielnego i każdorazowo w tym względzie wydanego postanowienia Towarzystwa.

§. 12. Liczba członków jest nieograniczona.

§. 13. Członkom honorowym, stałym i rzeczywistym Towarzystwo wydaje dyplomy, podpisane przez prezesa, wice-prezesa i sekretarza Towarzystwa, zaś członkom-amatorom — bilety na prawo przyjmowania udziału w czynnościach Towarzystwa i w jego instytucyach.

§. 14. Członkowie-amatorzy wypełniają polecenia Towarzystwa i dostarczają mu wiadomości o przedmiotach, wchodzących w zakres jego działalności.

Czynności Towarzystwa.

§. 15. Towarzystwo starać się będzie o ochronę i rozmnażanie wszystkich rodzajów zwierzyny i pożytecznych zwierząt, a w tym celu urządzi ochronne miejsca, tak na gruntach prywatnych właścicieli, z którymi Towarzystwo na zasadzie istniejących praw wchodzi w zobopólną umowę, jak i na przestrzeniach rządowych, jeżeli otrzyma takowe na cel powyższy.

§. 16. Dla strzeżenia miejsc ochronnych, Towarzystwo urządza w pewnych miejscach strażnice i utrzymuje przy nich niezbędną liczbę stróżów, którzy korzystają z prawa stróżów leśnych.

§. 17. Jeżeli zwiększenie się zwierzostanu w miejscach ochronnych dosięgnie pewnych granic, wówczas

Towarzystwo urządza polowanie nadzwyczajne, na zasadzie oddzielnego w tym względzie postanowienia ogólnego zgromadzenia.

§. 18. Nadzór nad prawidłowem prowadzeniem ochrony zwierzostanu w miejscach ochronnych zostaje pod zawiadywaniem oddzielnego **Wydziału Ochrony**, wybranego z grona członków Towarzystwa, którego obowiązkiem jest zwiedzanie w pewnych okresach czasu miejsc ochronnych, przedsiębranie odpowiednich środków dla rozmnażania zwierzostanu i zawiadamianie o wszystkiem szczegółowo Towarzystwa.

§. 19. Towarzystwo stara się czynnie o wytępienie zwierząt szkodliwych, a przeto urządza w tym celu oddzielne polowania, tak z własnej inicyatywy, jakoteż i na żądanie miejscowych mieszkańców, w razie jeśli żądanie takowe uzna Towarzystwo za słuszne i do wykonania możliwe.

§. 20. Niezależnie od wyżej wymienionych polowań, Towarzystwo urządza dla swoich członków polowania zwyczajne (sportowe).

§. 21. Polowaniami zarządza oddzielny **Wydział Polowań**, także wybierany z członków Towarzystwa.

§. 22. Towarzystwo urzadza **zwierzyniec**, w którym utrzymuje żywe okazy, przeważnie krajowych gatunków, tak pożytecznych jak i szkodliwych zwierząt.

§. 23. Ze zwierząt domowych ma być utrzymywaną tylko kolekcya psów myśliwskich rasowych, już to w formie wystawy stałej, lub też nabytych na własność Towarzystwa.

§. 24. Przy zwierzyńcu może być urządzoną lecznica dla psów.

§. 25. Towarzystwo urządzić może muzeum przedmiotów majacych związek z łowiectwem i polowaniem, w ktorem ma się znajdować kolekcya broni łowieckiej i myśliwskiej, przyrządów, kostiumów i rzeczy, dotyczących polowań i mysliwstwa, kolekcya zwierząt pożytecznych i zwierzyny, przedstawionych o ile można, w grupach artystycznych: grupy, obrazy i rysunki polowań, produkta pierwotne polowań przemysłowych; mapy rozpowszechnienia zwierzyny i pożytecznych zwierząt, a także mapy

dróg zbytu produktów przemysłu łowieckiego, tablice statystyczne i t. p.

§. 26. Przy muzeum może być założona biblioteka, złożona z dzieł, dotyczących różnych gałęzi przemysłu łowieckiego i polowań. Biblioteka podlega ogólnym w tym przedmiocie wydanym przepisom.

§. 27. Zwierzyniec, muzeum i biblioteka pozostają pod zawiadywaniem oddzielnego Wydziału Towarzystwa.

§. 28. Towarzystwo urządzi w zwierzyńcu strzelnicę wzorową.

§. 29. Towarzystwo wydaje prace swoje bądź w formie czasopisma peryodycznego, bądź też zeszytami pojedyńczemi, w miarę nagromadzenia się materyałów, bez oddzielnego na to pozwolenia.

§. 30. Towarzystwo urządza kantor dla stosunków handlowych z lepszymi puszkarzami i myśliwymi w celu sprowadzania broni i psów, i na żądanie sprzedających, przyjmuie w komis ich towary, za wspólnem się porozumieniem.

Prawa Towarzystwa.

§. 31. Towarzystwo zalicza się do ministeryum spraw wewnętrznych.

§. 32. Towarzystwo używa pieczęci z herbem państwa i napisem w otocznej: „Cesarskie Towarzystwo rozmnażania zwierzyny łownej i pożytecznych zwierząt oraz pzawidłowego polowania".

§. 33. Towarzystwo korzysta z prawa publikowania swoich protokołów i urzędowych ogłoszeń pod odpowiedzialnością wice-prezesa Towarzystwa.

§. 34. Towarzystwu nadaje się prawo rozdawania medalów złotych, srebrnych i bronzowych, których wzory powinny być przedstawione do zatwierdzenia.

§. 35. Towarzystwo może mieć według pewnego wzoru uniform myśliwski, zarówno dla swoich członków, jakoteż i dla pozostających u niego w służbie.

§. 36. Członkom honorowym, stałym i rzeczywistym Towarzystwo ma prawo wydawania zamiast kart oddzielnych znaków.

O posiedzeniach Towarzystwa.

§. 37. Posiedzenia są: Ogólnego Zgromadzenia, Rady i Sekcyi; pierwsze i ostatnie wedle uznania

prezesa albo wice-prezesa mogą się odbywać przy drzwiach otwartych.

§. 38. Prezes nadaje główny kierunek w Towarzystwie, wszystkie ważniejsze papiery podpisuje i w imieniu Towarzystwa porozumiewa się z władzami rządowemi.

§. 39. Naznaczenie terminów posiedzeń Rady i Ogólnego Zgromadzenia zależy od wice-prezesa, z wyjątkiem przewidzianym w §. 60. i 61. Ustawy Towarzystwa.

§. 40. Wice-prezes zagaja i zamyka posiedzenia.

§. 41. Wice-prezes daje baczenie, aby na zwyczajnych posiedzeniach Towarzystwa nie miały miejsca jakiekolwiek odczytywania, debaty i przedstawianie wniosków, nie mających związku z celami Towarzystwa i takowych obowiązany jest nie dopuszczać.

§. 42. W razie niezgodności zdań, wice-prezes po wysłuchaniu takowych zarządza głosowanie. Wice-prezes oblicza także głosy na tajnem balotowaniu.

§. 43. Wszystkie komitety powoływane do rozbioru prac i przepisów tyczących się zbiorów okazów przyrodniczych mianuje wice-prezes. Członkom Towarzystwa przysługuje prawo przedstawiania kandydatów na członków komitetu, jeżeli na to przyzwolenie Towarzystwa nastąpi.

§. 44. W czasie feryi, w razie nieobecności członków Rady, wice-prezes mocen jest załatwiać wszelkie kwestye niecierpiące zwłoki, z warunkiem jednakże powiadomienia o tem Towarzystwa na pierwszem jego posiedzeniu.

§. 45. W razie nieobecności lub słabości wice-prezesa, prawa i obowiązki jego przechodzą na najwięcej mającego głosów członka Rady, znajdującego się podówczas w Moskwie.

§. 46. Członkowie Towarzystwa: honorowi, stali i rzeczywiści mają jedynie tylko prawo do głosowania w balotowaniu i obradach.

§. 47. Rozstrzyganie wniosków na posiedzeniach dokonywa się przez jawne głosowanie z motywami, a wybór członków na urzędy i przyznanie nagród od Towarzystwa przez głosowanie tajne — gałkami.

§. 48. W razie równej liczby głosów, to rzecz rozstrzyga się na tę stronę, po której będzie głos wice-prezesa.

§. 49. Na posiedzeniach, każdy członek życzący cokolwiekbądź zakomunikować lub przedstawić swój wniosek, może to dopełnić nie inaczej, jak za uprzedniem powiadomieniem prezydującego.

§. 50. Przewodniczący nie ma prawa odjęcia głosu członkowi, jeżeli ten czyni swoje uwagi w sposób przyzwoity, i treść takowych dotyczy celów działalności Towarzystwa.

§. 51. Ogólne Zgromadzenia winny się odbywać nie mniej jak 4 razy do roku, z których jedno poświęcone sprawozdaniu z działalności, odbyć się ma przy drzwiach otwartych.

§. 52. Po posiedzeniu rocznem następuje posiedzenie poświęcone na sprawozdanie z rachunków Towarzystwa za rok ubiegły, przedstawienie budżetu na rok następujący i na dokonanie wyborów osób na urzędy. Posiedzenie to odbywa się przy drzwiach zamkniętych.

§. 53. Wszystkie sprawozdania winny być wydrukowanemi w celu przedstawienia ich prezesowi i rozdania pomiędzy członków.

§. 54. Skład Rady Towarzystwa stanowią: wiceprezes, prezesi sekcyi, sekretarz, kasyer i kilku członków wedle uznania Towarzystwa.

§. 55. Wice-prezesa wybiera się na trzy lata, członkowie Rady i prezydujący sekcyami wybierani są na przeciąg dwuletni. Ciż sami członkowie mogą być powtórnie wybranymi.

§. 56. Ażeby nie wszyscy członkowie Rady podlegali wyborom jednocześnie, przeto dopełniać należy obioru corocznie połowy członków Rady. W tymże czasie następuje wybór członków Rady w miejsce ubyłych w ciągu roku z jakichkolwiekbądź przyczyn.

§. 57. Wybór na członków Rady dopełnia się z list, a ci, którzy największą ilość otrzymają głosów, uważani są za wybranych. Liczbę członków Rady ustanawia samo Towarzystwo.

§. 58. Wice-prezes i prezydujący sekcyami obierają się przez tajne głosowanie.

§. 59. Wice-prezes w miarę potrzeby zwołuje posiedzenia Rady i takowym przewodniczy; w razie nieobecności wice-prezesa, posiedzenia odbywać się mogą pod przewodnictwem najstarszego z członków Rady.

§. 60. Na żądanie osobiste nie mniej jak trzech członków Rady, wice-prezes obowiązany jest zwołać Radę nie później jak w ciągu dni pięciu.

§. 61. Na żądanie pięciu członków Rady lub dziewięciu stałych i rzeczywistych członków, wice-prezes obowiązany jest zwołać Ogólne Zgromadzenie nie później jak w ciągu dni siedmiu.

§. 62. Na posiedzeniach Rady przedewszystkiem rozbierają się wszystkie gospodarcze sprawy Towarzystwa, asygnują się wyznaczone przez Towarzystwo sumy, sprawdzają się księgi dochodów i rozchodów Towarzystwa, oraz i rachunki, mogące być przedstawianemi od różnych osób. Rada zawiaduje w ogólności całem gospodarstwem, stosownie do budżetu zatwierdzonego przez Ogólne Zgromadzenie.

§. 63. Kwalifikowanie do druku prac Towarzystwa, protokołów posiedzeń, nietylko Towarzystwa, ale i jego sekcyi, oraz i samej Rady, lub wyjątki z tychże protokołów, jak i również przedstawionych Towarzystwu dzieł i broszur leży w obowiązku bezpośrednim Rady.

§. 64. Posiedzenie Rady uważa się za ważne, jeżeli zasiada na niem nie mniej jak pięciu członków. W czasie lata w niezwykłych wypadkach, Rada może orzekać postanowienia i przy mniejszej liczbie członków, lecz pod osobistą ich odpowiedzialnością, a nadto obowiązana jest powiadomić o tem na pierwszem Ogólnem Zebraniu.

§. 65. Rada na posiedzeniu przedewszystkiem rozbiera przedstawienia uczynione przez osoby obce, jeżeli takowe wice-prezes uzna za potrzebne.

§. 66. Towarzystwo w miarę potrzeby, w celu wypracowania specyalnych zadań, może wyznaczać sekcye, wybierając dla takowych osobnych przewodniczących i sekretarzy.

§. 67. Na posiedzeniach sekcyjnych przewodniczy im ich przewodniczący.

§. 68. Posiedzenia sekcyjne mogą odbywać się przy drzwiach zamkniętych lub otwartych, a to wedle życzenia przewodniczącego lub też uczestniczących w zebraniu członków.

§. 69. Na posiedzeniach każdej sekcyi mogą zasiadać ci członkowie Towarzystwa, którzy obja-

wili życzenie uczestniczenia w posiedzeniach tejże sekcyi.

O urzędach.

§. 70. W nieobecności prezeza wszystkie jego obowiązki spełnia wice-prezes.

§. 71. Każda sekcya ma swojego prezydującego i sekretarza.

§. 72. Prezydujący w sekcyach wyznaczają termina posiedzeń swoich sekcyi, powiadamiając o tem Radę; na podstawie orzeczeń na tych posiedzeniach, podają do Rady Towarzystwa wnioski swoich sekcyi i udzielają wiadomości o otrzymanych wynikach dla przedstawienia ich Ogólnemu Zgromadzeniu.

§. 73. Przewodniczący sekcyą może w swojem imieniu wchodzić w stosunki z różnemi osobami tak w Rosyi jak i za granicą mieszkającemi, w celu dostarczania mu potrzebnych wiadomości i objaśnień rozstrzygających wątpliwości w przedmiocie rozbieranym przez jego sekcyę.

§. 74. Sekretarz Towarzystwa przedstawia Radzie i Ogólnemu Zgromadzeniu bieżące sprawy, korzystając przy tem z prawa głosu na równi z innymi członkami Rady; sporządza protokoły z posiedzeń Rady i Ogólnego Zgromadzenia, wprowadza w wykonanie wnioski przyjęte na posiedzeniach, zawiaduje kancelaryą Towarzystwa; potwierdza dyplomy, strzeże pieczęci Towarzystwa i odbiera wszystkie adresowane na imię Towarzystwa papiery i posyłki.

§. 75. Kasyer przyjmuje i strzeże sumy Towarzystwa, a wypłaca na zasadzie asygnacyi zawierających odpowiedni wypis z protokołów z podpisem wice-prezesa i prowadzi księgę przychodu i rozchodu.

§. 76. Z końcem każdego roku kasyer przedstawia Radzie gotówkę i księgę przychodu i rozchodu z dowodami dla sprawdzenia. Wreszcie Towarzystwo i Rada w każdym czasie mogą zarządzić rewizyę kasy.

§. 77. Kasyerowi dorecza się sznurową księgę przychodu i rozchodu, stwierdzoną podpisami sekretarza i wice-prezesa z przyłożeniem pieczęci Towarzystwa.

§. 78. W celu opracowania bieżących kwestyi, Towarzystwo prócz sekcyi, wyznaczać może komitety z pośród grona swoich członków.

Środki Towarzystwa, rozchody i kontrola sum.

§. 79. Majątek Towarzystwa powstaje: 1) z corocznych i jednorazowych wkładów jego członków; 2) z wpływów za bilety wejścia do jego instytucyi; 3) z wpływu otrzymanego za sprowadzenie i sprzedaż broni myśliwskiej, psów i t. p., oraz 4) z jednorazowych ofiar, tak członków, jak i miłośników na korzyść Towarzystwa uczynionych.

§. 80. Na miesiąc przed rocznem posiedzeniem wybiera się corocznie większością głosów 5 członków dla utworzenia osobnej komisyi rewizyjnej, która sprawdza za cały ubiegły rok księgi przychodu i rozchodu z dokumentami i poświadcza pozostałości sum.

§. 81. Komisya ta poświadcza wszystkie instytucye Towarzystwa i sprawdza inwentarze. Prócz tego ma prawo przedstawiać swoje uwagi o całej działalności Rady i Towarzystwa za rok ubiegły.

§. 82. Na żądanie komisyi rewizyjnej, Rada nietylko bezzwłocznie ma przedstawiać do jej użytku wszystkie posiadane dokumenty, ale i w ogóle winna dokładać możliwych starań, ułatwiających jak najszybsze i najprawdziwsze przeprowadzenie rewizyi.

Gubernialne Oddziały Towarzystwa.

§. 83. Dla rozprzestrzeniania zakresu swej działalności, Towarzystwo na zasadzie pozwolenia Rządu, zaprowadzić może swoje Oddziały w różnych miejscowościach Cesarstwa.

§. 84. Oddziały korzystają z praw, danych Towarzystwu na zasadzie §§: 67., 68. i 69.

§. 85. Gdyby w następstwie zaszła potrzeba którychbądź paragrafów Ustawy Cesarskiego Towarzystwa rozmnażania zwierzyny łownej i pożytecznych do polowania zwierząt oraz prawidłowego myśliwstwa, dopełnienia, zmiany lub w miejsce istniejących wprowadzenia nowych, to przedstawienie co do tego winno być podane Ogólnemu Zgromadzeniu, rozpa-

trzone przez Radę i przyjęte większością głosów na piewszem posiedzeniu.

Rada Towarzystwa, zawiadamiając członków o wyznaczonem posiedzeniu, na którem ma się rozpatrywać podanie o zmianę ustawy, zaznacza te zmiany w zawiadomieniach i oprócz tego nie później jak na dwa tygodnie przed posiedzeniem ogłasza o tem w gazetach.

Przyjęte zmiany przez Ogólne Zgromadzenie, przedstawia się do uznania Prezesa, a po otrzymaniu przyzwolenia, wprowadzają się w wykonanie po uzyskaniu na to pozwolenia Rządu.

Towarzystwo rybackie w Krakowie.

Skład Towarzystwa rybackiego.

Protektor J. Eksc. Włodzimierz hr. Dzieduszycki.

Wydział Towarzystwa: Przewodniczący Nowicki Maksymilian, Dr. prof., Zastępca przewodniczącego: Kluczycki Stanisław, Członkowie: Buszek Jan Dr., Geisler Jan, Kornecki Wincenty, Molicki Antoni, Dr., Walentowicz Andrzej, Wojcicki Mateusz.

Członkowie honorowi: v. Behr, prezes Towarzystwa rybackiego w Berlinie; Borne M. v., b. właściciel dóbr w Prusiech zachodnich; J. Eks. Dr. Dunajewski Julian, c. k. minister finansów; Potocki hr. Artur, prezes Towarzystwa rolniczego i Towarz. Wzajemnych ubezpieczeń; Siegler Juliusz d'Eberswald, pełnomocnik dóbr; J. Eksc. Wodzicki hr. Ludwik, były marszałek krajowy; J. Eksc. Baron Dr. Ziemiałkowski Florjan, b. c. k. minister dla Galicyi.

Członkowie dożywotni: Ces. król. Dyrekcya domen i lasów we Lwowie; Arcyksiążęca Dyrekcya dóbr w Cieszynie; hr. Branicki Władysław; hr. Branicki Konstanty; Kluczycki Stanisław; Dr. Madurowicz Maurycy; Dr. Nowicki Maksymilian; Pławicki Feliks; hr. Potocka Adamowa; hr. Potocki Artur; hr. Potocki Andrzej; ces. król. Towarzystwo gospodarcze we Lwowie; ces. król. Towarzystwo rolnicze w Krakowie.

Statut krajowego Towarzystwa rybackiego w Krakowie

uchwalony na zebraniu członków dnia 13. lipca 1879.

Cel.

§. 1. Celem Towarzystwa jest przyczyniać się do popierania, podnoszenia i ochrony rybactwa w kraju. W szczególności Towarzystwo będzie łączyło swe czynności z odnośnem działaniem władz i właścicieli wód, zarybiało wody krajowe bałtyckie i czarnomorskie, pobudzało do tego drugich, podejmowało wszelkie usiłowania, które mogą potrzebom rybactwa krajowego pomóc, dochody z niego zapewnić albo pomnożyć, oraz rybę tanim pokarmem mięsnym uczynić.

Siedziba.

§. 2. Siedzibą Towarzystwa jest Kraków. Towarzystwo używa pieczęci z napisem: „Krajowe Towarzystwo rybackie w Krakowie“.

Skład.

§. 3. Towarzystwo składa się z członków honorowych, dożywotnich i zwyczajnych, tudzież Protektora.

Na Protektora zaprasza Walne Zgromadzenie osobistość, która zajmuje wysokie i wpływowe stanowisko.

Członków honorowych mianuje dożywotnie Zgromadzenie walne z pośród osób w kraju lub za granicą, które położyły szczególne zasługi na polu rybactwa, lub w popieraniu celów Towarzystwa.

Członkami dożywotnimi są ci, którzy jednorazowo zapłacą najmniej 50 zł. w. a.

Członkiem zwyczajnym może zostać każda osoba płci obojga, która roczną wkładkę w wysokości 2 zł. uiszczać będzie. Także korporacye, Towarzystwa i Zakłady mogą przystąpić w tym charakterze do Towarzystwa i zastąpić się jednym z swych członków.

Członkowi dożywotni i zwyczajni przystępują do Towarzystwa przez zgłoszenie się do Wydziału bądź ustnie, bądź pisemnie.

O przyjęciu członka rozstrzyga Wydział i może takowego odmówić bez podawania powodów.

§. 4. Dla ułatwienia zadania swego, ustanawia Towarzystwo dla różnych rzek kraju, stosownie do uznanej potrzeby: *a)* Delegatów, *b)* Komisye wykonawcze, *c)* Oddziały Towarzystwa.

F u n d u s z e.

§. 5. Fundusz Towarzystwa dzieli się na żelazny i obrotowy.

a) Żelazny fundusz zbiera się z kwot, złożonych przez członków dożywotnich i ma być nietknięty. Tylko w razie nadzwyczajnej potrzeby i to za uchwałą Zgromadzenia walnego może on być naruszonym, z tem jednak zastrzeżeniem, iż zaraz z dochodów najbliższego roku jednego lud dwu przywróconym ma być do pierwotnej wysokości. Odsetki od niego mają iść do funduszu obrotowego.

b) Obrotowy fundusz zbiera się: *a)* z odsetek funduszu żelaznego, *b)* z rocznych wkładek członków zwyczajnych, *c)* z datków dobrowolnych lub subwencyi i dochodów Towarzystwa, wypływających z innych źródeł dozwolonych jako to: odczytów, wystaw, zabaw i t. p. Użyty ma być wyłącznie na cele rybactwa krajowego.

P r a w a i o b o w i ą z k i c z ł o n k ó w.

§. 6. Każdy członek ma prawo głosu, wyboru i wybieralności, stawiania wniosków, odnoszących się do celów Towarzystwa, wolnego wstępu na wystawy i zebrania towarzyskie, korzystania ze zbiorów Towarzystwa, żądania od Wydziału objaśnień w sprawach rybactwa, otrzymywania pisma rybackiego, gdyby Towarzystwo takowe wydawało. Nadto członkowie honorowi nie opłacają żadnej wkładki.

§. 7. Wszyscy członkowie winni według swej możności przyczyniać się do osiągnięcia celów Towarzystwa.

Każdy członek dożywotni, przystępując kiedykolwiek do Towarzystwa, ma złożyć ryczałtową sumę najmniej 50 zł. na bezpowrotny fundusz żelazny tegoż Towarzystwa.

Każdy członek zwyczajny ma składać lub opłatnie przesyłać do kasy Towarzystwa na każdy rok słoneczny w pierwszem tegoż kwartale kwotę 2 zł. w. a.

Przystępując w ciągu roku do Towarzystwa, płaci całą wkładkę na ten rok.

§. 8. Członek, zwyczajny, który mimo wezwania nie płaci swej wkładki przez rok jeden, przestaje być członkiem Towarzystwa. Może atoli znowu do niego przystąpić, jeżeli uiści całą wkładkę za czas ubiegły.

O wykluczeniu członka z Towarzystwa, stanowi Wydział. Wolno jednak członkowi wykluczonemu odwołać się do Zgromadzenia walnego.

Członek występujący lub wykluczony, traci wszelkie prawo do majątku Towarzystwa; nie zwraca mu się też uiszczonej wkładki.

Zarząd Towarzystwa i jego kierownictwo.

§. 9. Zarząd Towarzystwa należy do Wydziału, względnie do prezesa lub jego zastępcy, zaś naczelny kierunek i kontrola do Zgromadzenia walnego.

Zgromadzenie walne.

§. 10. W szczególności należą do zakresu działania Zgromadzenia walnego następujące sprawy:

a) Wybór prezesa, wiceprezesa i członków Wydziału.

b) Zaproszenie protektora i mianowanie członków honorowych na przedstawienie Wydziału.

c) Ustanowienie osobnych oddziałów Towarzystwa i określenie ich stosunku do niego.

d) Zbadanie dorocznego sprawozdania Wydziału o stanie Towarzystwa i czynnościach Wydziału.

e) Zbadanie i zatwierdzenie rachunków corocznie przez Wydział składanych i uchwalenie budżetu na rok następny.

f) Zezwolenie na naruszenie funduszu żelaznego, pod warunkiem §. 5. określonym.

g) Uchwalenie wszelkich wniosków Wydziału i członków, tudzież regulamin obrad i czynności Zgromadzenia walnego, niemniej regulaminu wystaw na przedstawienie Wydziału.

h) Uchwalenie wydawania peryodycznego pisma, poświęconego sprawom rybactwa krajowego, oraz założenia zbiorów z rybactwem związek mających.

i) Uchwalenie zmian statutu, oraz rozwiązania Towarzystwa.

§. 11. Zgromadzenia walne są zwyczajnie i nadzwyczajne. Zwołuje je prezes lub wiceprezes Towarzystwa.

Zwyczajne mają się odbywać w Krakowie, zawsze w pierwszą niedzielę października każdego roku; zaś nadzwyczajne w Krakowie, lub w innych miejscowościach raz lub kilka razy do roku, stosownie do zachodzącej potrzeby, a to bądź z własnej inicyatywy prezesa lub wiceprezesa, bądź też na żądanie pisemne 5 członków Wydziału lub 10 członków poza Wydziałem, najdłużej w 14 dni po wręczeniu żądania.

§. 12. Uchwały na Zgromadzeniu walnem wymagają obecności przynajmniej 20 członków i zapadają prostą większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Tylko do uchwalenia rozwiązania Towarzystwa potrzebną jest obecność dwóch trzecich wszystkich członków.

Gdyby członkowie nie zebrali się w ilości powyżej oznaczonej, wtedy odroczy się Zgromadzenie walne do następnej niedzieli, a jego uchwały prostą większością głosów zapadłe, będą miały moc obowiązującą bez względu na ilość obecnych członków.

Wydział.

§. 13. Wydział składa się z prezesa, wiceprezesa i 6 członków wydziałowych, wybieranych przez Zgromadzenie walne (§. 10. *a)* na lat trzy.

Z pomiędzy członków wydziałowych wybiera Wydział sekretarza, skarbnika i konserwatora zbiorów.

Co roku występuje dwóch członków wydziałowych, w miejsce których Zgromadzenie walne przeprowadza nowe wybory. W pierwszych dwóch latach los oznaczy członków, którzy mają wystąpić. Członkowie występujący mogą być na nowo wybrani.

Urzędy członków Wydziału są bezpłatne.

§. 14. Do zakresu działania Wydziału należy w szczególności:

a) Przyjmowanie członków zwyczajnych i dożywotnich (§. 3.), oraz przedstawienie członków honorowych i protektora (§. 10. *b)*.

b) Zawiadywanie majątkiem i zbiorami Towarzystwa.

c) Wykonywanie uchwał Zgromadzeń walnych (§. 10).

d) Przygotowywanie spraw, których załatwienie należy do Zgromadzenia walnego (§. 10.), w szcze-

gólności wypracowanie sprawozdania dorocznego, zamknięcia rachunków, ułożenie budżetu (§. 10. *d*, *e*).

e) Załatwianie wszelkich spraw niezastrzeżonych Zgromadzeniu walnemu.

f) Wybór i mianowanie delegatów, komisyj wykonawczych (§§. 4. 16. 17.) i ankiet, niemniej przedstawienia dotyczące Oddziałów Towarzystwa (§. 10. *c*, 18).

g) Uchwalenie regulaminu obrad Wydziału.

h) Utrzymanie stosunków z Towarzystwami rybackiemi za granicą, tudzież z Towarzystwami gospodarczemi i innemi w kraju, które mogą ułatwić Towarzystwu spełnianie zadań na nim ciężących.

i) Zakładanie zbiorów z rybactwem związek mających (§. 10. *h*).

k) Wydawanie pisma rybackiego, skoro uchwalonem zostanie (§. 10. *h*).

l) Udzielanie na żądanie członkom Towarzystwa wyjaśnień w sprawach rybactwa (§. 6).

§. 15. Posiedzenia Wydziału są zwyczajne i nadzwyczajne. Pierwsze odbywają się co kwartał każdej pierwszej niedzieli, zaś nadzwyczajne ile razy prezes lub wiceprezes uzna tego potrzebę.

Do powzięcia prawomocnych uchwał Wydziału potrzebną jest oprócz przewodniczącego obecność 4 członków. Uchwały zapadają prostą większością głosów, a w razie równości takowych rozstrzyga głos przewodniczącego.

Delegaci i komisye wykonawcze.

§. 16. Delegaci spełniają czynności poruczone im przez Wydział, który ich mianuje (§. 14. *f*).

§. 17. Komisye wykonawcze składają się z 3 członków, mianowanych przez wydział (§. 14. *f*). Są one organami wykonawczemi Wydziału do poszczególnych gałęzi rybactwa krajowego lub zbadania pewnych zagadnień rybactwa w teoryi i praktyce. Mają prawo na swe posiedzenia zapraszać znawców z głosem doradczym, choćby takowi nie byli członkami Towarzystwa rybackiego, a powinny zapraszać członków Towarzystw gospodarczych, będących zarazem członkami Towarzystwa rybackiego. Ustanowiony

przez Wydział przewodniczący, reprezentuje komisyą wobec Wydziału.

Oddziały Towarzystwa.

§. 18. Oddziały Towarzystwa zawiązuje się na podstawie niniejszego statutu (§. 4., 10.), z reprezentacyą od Zarządu głównego niezależną. Stosunek oddziałów do Towarzystwa uchwala Zgromadzenie walne na przedstawienie Wydziału (§. 14. *f*), który o tem zawiadamia właściwe władze.

Załatwianie sporów.

§. 19. Wszelkie spory w sprawach Towarzystwa, wynikające między jego członkami, albo między członkami a Zarządem, rozstrzyga jedynie sąd polubowny, wybrany przez strony spór wiodące z pośród członków Towarzystwa. Każda strona wybiera dwóch arbitrów, którzy wybierają superarbitra. Strona zapozywająca zawiadomi stronę zapozwaną o wyborze dwóch sędziów polubownych, a ta ma w ciągu dni 14 zawiadomić o wyborze swoim dwóch sędziów. W razie przeciwnym strona zapozywająca mianuje sama czterech sędziów.

Reprezentacya Towarzystwa.

§. 20. Prezes lub w zastępstwie tegoż wiceprezes reprezentuje Towarzystwo na zewnątrz wobec władz rządowych i krajowych.

Wszelkie pisma wychodzące od Towarzystwa oraz obowiązujące dokumenta podpisuje prezes lub wice-prezes i sekretarz Towarzystwa.

Rozwiązanie Towarzystwa.

§. 21. Rozwiązanie Towarzystwa następuje wskutek uchwały Zgromadzenia walnego, albo też z rozporządzenia władz.

W razie rozwiązania Towarzystwa, przekaże Zgromadzenie walne majątek Towarzystwa innym rybackim Towarzystwom w kraju, albo też Towarzystwom mającym pokrewne cele.

Statut ten zatwierdziło Wysokie c. k. Namiestnictwo rozporządzeniem z dnia 2. sierpnia 1879 r. L. 38.265.

Kalendarzyk rybacki.

Czas ochrony (pólka czarne) i miara długości ryb.

Gatunek ryb	Miesiąc: Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Centymetr.
Łosoś									▐	■	■	▌	30
Pstrąg, pstruh . . .									▐	■	■	▌	20
Szczupak		▐	■	▌									30
Lipień, pyr . . .			▐	■	▌								20
Głowacica, hołowatycia .			▐	■	▌								40
Boleń, fat . . .			▐	■									40
Jaź			▐	■	▌								20
Świnka, pidustwa . .				■	▌								20
Czop, Czip . . .				■	■								15
Wyrozub				■	■								40
Czeczuga				▐	■	▌							30
Sandacz, sudak . .					■	■							40
Leszcz, łeszcz . . .					▐	■							25
Klonek, kłeń . . .					▐	■	▌						20
Brzanka, maryna . .					▐	■	▌						16
Brzana, maryna . .					▐	■							25
Cyrta, rybec . . .					▐	■							20
Węgorz, uhor . . .	■	■	■	■	■	■	■			■	■	■	40

DZIAŁ LEŚNY

Obliczenie miąższości
czyli masy drzewa okrągłego.

Dla ułatwienia tej czynności tak częstej i ważnej w gospodarstwie lasowem, przyłączamy obok tablice miąższości walców, których użycie jest następujące:

A. W zatrudnieniu codziennem, obrachowuje się miąższość drzewa okrągłego, jeżeli do średnicy, mierzonej w centymetrach w połowie jego długości, wynajdziemy w tablicy miąższość, odpowiadającą całej długości w metrach.

Tu mogą zajść dwa przypadki:

1. długość cała drzewa znajduje się w tablicy, albo
2. długości drzewa nie ma w tablicy.

Do 1. W tym przypadku wynachodzimy daną średnicę drzewa w kolumnie pionowej z napisem „średnica w centymetrach“, a idąc ztąd po linii poziomej do kolumny pionowej, nad którą znajduje się dana „długość w metrach“, — znajdujemy tam „miąższość“ żądaną w metrach sześciennych.

W taki sposób dla pnia całkowitego długości 20 *m*, a posiadającego w połowie tej długości średnicę o 30 *cm*, wynajdziemy miąższość równą 1·414 m^3, albo 1·4 m^3, stosownie do wymaganej ścisłości.

Do 2. *a)* Jeżeli dana długość drzewa nie znajduje się w tablicy, ale jest tam dziesięciokrotna tej długości, w takim razie szukamy w tablicy sposobem podanym pod 1. miąższość, odpowiadającą dziesięciokrotnej danej długości, a miąższość tę dzielimy przez 10, czyli posuwamy w niej znak dziesiętny o jedno miejsce ku lewej.

Dajmy, że kloc 5 *m* długi ma w połowie tej długości 80 *cm* w średnicy, — natenczas dla średnicy

80 *cm* i 50 *m* długości znachodzimy w tablicy miąższość, wynoszącą 25.133 m^3, i posuwamy znak dziesiętny o jedno miejsce ku lewej, zkąd otrzymamy miąższość szukaną, równą 2·5133 albo 2·5 m^3.

b) Jeżeli długość drzewa składa się z dziesiątek i jednostek *m*, wtedy szukamy miąższości jego dla danej średnicy, według prawideł pod 1. i 2. *a)* a suma obydwu miąższości wynalezionych jest — miąższością żądaną.

Drzewo całkowite o średnicy 60 *cm* a długości 28 *m*, posiada zatem miąższość 5·655 + 2·262*) = 7·917 m^3 = 7·9 m^3.

B. Wskazany wyżej sposób obrachowania miąższości drzewa okrągłego z całej długości i średnicy w połowie tej długości, jest w praktyce bardzo dogodny, ale na sztukach poszczególnych nie zawsze dokładny. Dokładność bowiem zostaje w stosunku prostym do pełności a w stosunku odwrotnym do długości drzewa. Jeżeli zaś obliczamy miąższość dużo sztuk drzewa odrazu, np. w sprzedaży większej jednemu nabywcy, — dla oznaczenia masy drzewa jednego całego gatunku wyrobowego i t. d., — w takim razie daje ten sposób obrachunku rezultaty bardzo dokładne, — błędy bowiem popełniane na sztukach pojedyńczych, znoszą się na większej ilości sztuk.

Dlatego też w obrachunkach miąższości, wymagających większej ścisłości, albo jeżeli z jednej sztuki drzewa — np. tak zwanego drzewa próbnego, — oznaczyć mamy masę całej klasy drzew lub całego drzewostanu, — w takim razie rozdzielamy drzewo obrachować się mające na odcinki — stosownie do stopnia dokładności rachunku — mniej lub więcej długie, mierzymy średnicę każdego odcinku w połowie jego długości, obliczamy ich miąższość sposobem wskazanym, — a suma miąższości poszczególnych da nam miąższość całego drzewa.

Dajmy, że pień całkowity 18 *m* długi rozdzieliliśmy na d z i e w i ę ć odcinków po 2 *m*, a wymierzone w połowie długości każdego średnice wynosiły względnie: 48, 45, 43, 40, 39, 37, 34, 29 i 25 *cm*.

---

*) Jeżeli cyfra, opuścić się mająca, wynosi więcej niż 5, zwiększa się ostatnia zatrzymana o 1. Miąższość odpowiadająca 60 *cm* średnicy i 8 *m* długości wynosi 2·2619 m^3, została więc skrócona na 2·262 m^3.

Wynalazłszy w kolumnie długości 20 *m*, średnicom tym odpowiednie miąższości i podzieliwszy takowe zaraz w myśli przez 10, otrzymaliśmy miąższość pnia całkowitego = 0·362 + 0·318 + 0·290 + 0·251 + 0·239 + 0·215 + 0·182 + 0·132 + 0·098 = 2·087 m^3.

Gdyby potrzeba było znać miąższość całej strzały tj. wraz z wierzchołkiem, w takim razie do wynalezionej miąższości pnia, dodaje się miąższość wierzchołka, uważanego jako ostrokręg zwyczajny, — czyli z wynalezionej w tablicy miąższości do dolnej średnicy i całej długości wierzchołka, bierze się część trzecią.

Dajmy, że wierzchołek obrachowanego wyżej pnia miał u dołu 22 *cm*, a był długi 6 *m*, wtedy wynosi jego miąższość: $\frac{0·228}{3}$ = 0·076 m^3, a miąższość strzały całej jest 2·087 + 0·076 = 2·163 m^3. Ten sam rezultat miąższości wierzchołka otrzyma się od razu z kolumny 20 *m*, posuwając znak dziesiętny o jedno miejsce ku lewej.

C. Do danej średnicy wynajdzie się z tablicy przekrój odpowiedni w m^2, jeżeli w kolumnie 10 *m*, w liczbach miąższości w m^3, posuniemy znak dziesiętny o jedno miejsce ku lewej.

Według tego odpowiadają średnicom: 46, 58, 64 *cm* przekroje: 0·1662, 0·2642, 0·3217 m^2.

Średnica w centy-metrach	Długość w metrach								
	10	20	30	40	50	60	70	80	90
	Miąższość w metrach sześciennych								
1	0·0008	0·0016	0·0024	0·0031	0·0039	0·0045	0·0055	0·0063	0·0071
2	0·0031	0·0063	0·0094	0·0126	0·0157	0·0189	0·0220	0·0251	0·0283
3	0·0071	0·0141	0·0212	0·0282	0·0353	0·0424	0·0494	0·0565	0·0635
4	0·0126	0·0251	0·0377	0·0502	0·0628	0·0754	0·0879	0·1005	0·1131
5	0·0196	0·0393	0·0589	0·0785	0·0982	0·1178	0·1374	0·1570	0·1767
6	0·0283	0·0565	0·0848	0·1131	0·1414	0·1696	0·1979	0·2262	0·2544
7	0·0385	0·0770	0·1154	0·1539	0·1924	0·2309	0·2694	0·3078	0·3463
8	0·0503	0·1005	0·1508	0·2010	0·2513	0·3016	0·3518	0·4021	0·4523
9	0·0636	0·1272	9·1908	0·2544	0·3181	0·3817	0·4453	0·5089	0·5725
10	0·0785	0·1571	0·2356	0·3142	0·3927	0·4712	0·5498	0·6283	0·7069
11	0·0950	0·1900	0·2850	0·3801	0·4752	0·5702	0·5652	0·7602	0·8553
12	0·1131	0·2262	0·3393	0·4524	0·5655	0·6785	0·7916	0·9047	1·0178
12	0·1327	0·2655	0·3982	0·5309	0·6637	0·7964	0·9291	1·0618	1·1946
14	0·1539	0·3079	0·4618	0·6157	0·7697	0·9236	1·0775	1·2314	1·3854
15	0·1767	0·3534	0·5301	0·7068	0·8836	1·0603	1·2370	1·4137	1·5904

16	0·2011	0·4022	0·6033	0·8044	1·0055	1·2066	1·4077	1·6088	1·8099
17	0·2269	0·4530	0·6809	0·9079	1·1349	1·3619	1·5889	1·8158	2·0428
18	0·2545	0·5089	0·7634	1·0178	1·2723	1·5268	1·7812	2·0357	2·2901
19	0·2835	0·5670	0·8506	1·1341	1·4176	1·7011	1·9846	2·2682	2·5517
20	0·3142	0·6283	0·9425	1·2566	1·5708	1·8850	2·1991	2·5133	2·8274
21	0·346	0·693	1·039	1·385	1·732	2·078	2·425	2·771	3·117
22	0·380	0·760	1·140	1·520	1·901	2·281	2·661	3·041	3·421
23	0·415	0·831	1·246	1·662	2·077	2·493	2·908	3·324	3·739
24	0·452	0·905	1·357	1·810	2·262	2·714	3·167	3·619	4·072
25	0·491	0·982	1·473	1·963	2·454	2·945	3·436	3·927	4·418
26	0·531	1·062	1·593	2·124	2·655	3·186	3·716	4·247	4·778
27	0·573	1·145	1·718	2·190	2·863	3·435	4·008	4·580	5·153
28	0·616	1·232	1·847	2·463	3·079	3·695	4·310	4·926	5·542
29	0·661	1·321	1·982	2·642	3·303	3·963	4·624	5·284	5·945
30	0·707	1·414	2·121	2·827	3·534	4·241	4·948	5·655	6·362
31	0·755	1·510	2·264	3·019	3·774	4·529	5·283	6·038	6·793
32	0·804	1·608	2·413	3·217	4·021	4·825	5·630	6·434	7·238
33	0·855	1·711	2·566	3·421	4·276	5·132	5·987	6·842	7·698
34	0·908	1·816	2·724	3·632	4·540	5·447	6·355	7·263	8·171
35	0·962	1·924	2·886	3·848	4·811	5·773	6·735	7·697	8·659

Średnica w centymetrach	Długość w metrach								
	10	20	30	40	50	60	70	80	90
	Miąższość w metrach sześciennych								
36	1·018	2·036	3·054	4·072	5·089	6·107	7·125	8·143	9·161
37	1·075	2·150	3·226	4·301	5·376	6·451	7·526	8·602	9·677
38	1·134	2·268	3·402	4·536	5·671	6·805	7·939	9·073	10·207
39	1·195	2·389	3·584	4·778	5·973	7·168	8·362	9·557	10·751
40	1·257	2·513	3·770	5·026	6·283	7·540	8·796	10·053	11·310
41	1·320	2·641	3·961	5·281	6·601	7·922	9·242	10·562	11·882
42	1·385	2·771	4·156	5·542	6·927	8·313	9·698	11·084	12·469
43	1·452	2·904	4·357	5·809	7·261	8·713	10·165	11·618	13·070
44	1·521	3·041	4·562	6·082	7·603	9·123	10·644	12·164	13·685
45	1·590	3·181	4·771	6·362	7·952	9·543	11·133	12·723	14·314
46	1·662	3·324	4·986	6·648	8·310	9·971	11·633	13·295	14·957
47	1·735	3·470	5·250	6·940	8·675	10·410	12·145	13·880	15·614
48	1·810	3·619	5·429	7·238	9·048	10·857	12·667	14·476	16·286
49	1·886	3·771	5·657	7·543	9·429	11·314	13·200	15·086	16·972
50	1·964	3·927	5·891	7·854	9·818	11·781	13·745	15·708	17·672

51	2·043	4·086	6·128	8·171	10·214	12·257	14·300	16·343	18·385
52	2·124	4·247	6·371	8·495	10·619	12·742	14·866	16·990	19·113
53	2·206	4·412	6·619	8·825	11·031	13·237	15·443	17·649	19·856
54	2·290	4·580	6·871	9·161	11·451	13·741	16·032	18·322	20·612
55	2·376	4·752	7·127	9·503	11·879	14·255	16·631	19·007	21·382
56	2·463	4·926	7·389	9·852	12·315	14·778	17·241	19·704	22·167
57	2·552	5·106	7·655	10·207	12·759	15·311	17·862	20·414	22·966
58	2·642	5·284	7·926	10·568	13·210	15·852	18·495	21·137	23·779
59	2·734	5·468	8·202	10·936	13·670	16·404	19·138	21·872	24 606
60	2·827	5·655	8·482	11·310	14·137	16·965	19·792	22 619	25·447
61	2·922	5·845	8·767	11·690	14·612	17·535	20·457	23·380	26·302
62	3·019	6·038	9·057	12·076	15·095	18·114	21·134	24·153	27·172
63	3·117	6·234	9·352	12·469	15·586	18·703	21·821	24·938	28·055
64	3·217	6·434	9·651	12·868	16·085	19·302	22·519	25·736	28·953
65	3·318	6·637	9·955	13·273	16·592	19·910	23·228	26·547	29·865
66	3·421	6·842	10·264	13·685	17·106	20·527	23·948	27·370	30·791
67	3·526	7·051	10·577	14·103	17·628	21·154	24·680	28·205	31·731
68	3·632	7·263	10·895	14·527	18·158	21·790	25·422	29·053	32·685
69	3·739	7·478	11·218	14·957	18·697	22·436	26·175	29·914	33·654
70	3·848	7·697	11·545	15·394	19·242	23·091	26·939	30·788	34·636

Średnica w centymetrach	Długość w metrach								
	10	20	30	40	50	60	70	80	90
	Miąższość w metrach sześciennych								
71	3·959	7·918	11·878	15·834	19·796	23·755	27·714	31·674	35·633
72	4·072	8·143	12·215	16·286	20·358	24·429	28·501	32·572	36·644
73	4·185	8·371	12·556	16·742	20·927	25·112	29·298	33·483	37·669
74	4·301	8·602	12·903	17·203	21·504	25·805	30·106	34·407	38·708
75	4·418	8·636	13·254	17·671	22·089	26·507	30·925	35·343	39·761
76	4·536	9·073	13·609	18·146	22·682	27·219	31·755	35·292	40·828
77	4·657	9·313	13·970	18·627	23·283	27·940	32·596	37·253	41·910
78	4·778	9·557	14·335	19·113	23·892	28·670	33·449	38·227	43·005
79	4·902	9·803	14·705	19·607	24·508	29·410	34·312	39·213	44·115
80	5·027	10·053	15·080	20·106	25·133	30·159	35·186	40·212	45·239
81	5·153	10·306	15·459	20·612	25·765	30·918	36·071	41·224	46·377
82	5·281	10·562	15·843	21·124	26·405	31·686	36·967	42·248	47·529
83	5·411	10·821	16·232	21·642	27·053	32·464	37·874	43·285	48·696
84	5·542	11·084	16·625	22·167	27·709	33·251	38·792	44·334	49·876
85	5·675	11·349	17·024	22·698	28·373	3 4·047	39·722	45·396	51·071

86	5·809	11·618	17·426	23·235	29·044	34·853	40·662	46·470	52·279
87	5·945	11·889	17·834	23·779	29·723	35·668	41·613	47·557	53·502
88	6·082	12·164	18·246	24·328	30·411	36·493	42·575	48·657	54·739
89	6·221	12·442	18·663	24·885	31·106	37·327	43·548	49·769	55·990
90	6·362	12·723	19·085	25·447	31·809	38·170	44·532	50·894	57·256
91	6·504	13·008	19·512	26·016	32·519	39·023	45·527	52·031	58·535
92	6·648	13·295	19·943	26·590	33·238	39·886	46·533	53·181	59·828
93	6·793	13·586	20·380	27·172	33·965	40·757	47·550	54·343	61·136
94	6·940	13·880	20·819	27·759	34·699	41·639	48·578	55·518	62·458
95	7·088	14·176	21·265	28·353	35·441	42·529	49·618	56·706	63·794
96	7·238	14·476	21·715	28·953	36·191	43·429	50·668	57·906	65·144
97	7·390	14·780	22·169	29·559	36·949	44·339	51·729	59·118	66·508
98	7·543	15·086	22·629	30·172	37·715	45·258	52·801	60·344	67·887
99	7·698	15·395	23·093	30·791	38·488	46·186	53·884	61·582	69·279
100	7·854	15·708	23·562	31·416	39·270	47·124	54·978	62·832	70·686
101	8·012	16·024	24·035	32·047	40·059	48·071	56·083	64·095	72·107
102	8·171	16·343	24·514	32·685	40·856	49·028	57·199	65·370	73·541
103	8·332	16·665	24·997	33·329	41·661	49·994	58·325	66·658	74·991
104	8·495	16·990	25·485	33·979	42·474	50·969	59·464	67·959	76·454
105	8·659	17·318	25·977	34·636	43·295	51·954	60·613	69·272	77·931

Ciężar płodów leśnych
i rozmaitych innych materyałów.

Liczba, oznaczająca ciężar masy materyału, zawartego w 1 metrze sześć., podzielona przez 1000, wskaże ciężar gatunkowy tegoż materyału.

I. Ciężar drewna z pnia okorowanego

według Nördlinger'a i innych.

Rodzaj drzewa	Drewno świeżo ścięte			Drewno wyschnięte		
	Ciężar 1 metra kubicz. w kilogr.					
	naj-mniejszy	naj-większy	w prze-cięciu	naj-mniejszy	naj-większy	w prze-cięciu
Jawor	830	1040	930	530	790	660
Paklon (Czarnoklon) . .	870	1050	960	610	740	670
Akacya	750	1000	870	580	850	710
Jabłoń	950	1260	1100	660	840	750
Brzoza	800	1090	940	510	770	640
Grusza	960	1070	1010	710	730	720
Buk	900	1120	1010	660	830	740
Kasztan słodki	840	1140	990	600	720	660
Cis.	970	1100	1030	740	940	840
Dąb szypułkowy	930	1280	1100	690	1030	860
„ bezszypułkowy . . .	870	1160	1010	530	960	740
„ węgierski	1020	1170	1100	830	870	850
Brzekinia	870	1130	1000	690	890	790
Olsza czarna	630	1010	820	420	640	530
„ biała	610	1000	800	430	550	490
Jesion pospolity	740	1140	920	570	940	750
Świerk	400	1070	730	350	600	470
Sosna kosodrzew	—	—	—	720	940	830
„ czarna	900	1110	1000	380	760	570
„ pospolita	380	1030	700	310	740	520
„ wejmucka	450	1020	730	310	560	430
„ Limba	—	—	—	400	450	420
Modrzew	520	1000	760	440	800	620
Lipa	610	870	740	320	590	450
Morwa	—	—	1120	—	—	640
Jarząb mączysty	—	—	1020	—	—	600
Orzech włoski	—	—	850	—	—	660
Topola włoska	—	—	710	—	—	390
„ biała (srebrzysta) .	800	1100	950	400	570	480
„ sokora	—	—	740	—	—	740
Osika	610	990	800	430	560	490
Platan	—	—	900	—	—	680
Kasztan dziki	760	1040	900	520	630	570
Jodła	770	1230	1000	370	600	480
Wiąz	730	1180	950	560	820	690
Jarząb	—	—	980	—	—	580
Wierzba	—	—	800	—	—	500
Grab	920	1250	1080	620	820	720

II. Ciężar drewna ułożonego

według zestawienia Baur'a.

Rodzaj drzewa	Wiek drzewa	Czas ścięcia	Świeżo ścięte: drzewo łupane: szczapy rdzeniowe	Świeżo ścięte: drzewo łupane: szczapy bielowe	Świeżo ścięte: krągłaki	Świeżo ścięte: gałęzie	Wyschnięte: drzewo łupane: szczapy rdzeniowe	Wyschnięte: drzewo łupane: szczapy bielowe	Wyschnięte: krągłaki	Wyschnięte: gałęzie
	lat	miesiąc	Ciężar 1 metra kubicznego w kilogramach							
Świerk	20—50	List.	910	843	889	919	423	415	488	458
"	60—80	"	835	622	886	986	515	581	586	539
"	81-100	"	879	514	852	925	512	479	537	540
" w przecięciu zrębu zim.	—	—	892	717	881	926	457	445	534	511
"	40—60	Lipiec	677	—	820	795	449	—	526	517
"	61—80	"	718	469	800	—	514	445	542	—
" w przecięciu zrębu let.	—	—	703	469	812	795	457	445	534	517
Sosna pospolita .	30—35	List.	963	947	—	—	528	509	—	—
" " .	67	Marz.	950	690	937	869	554	503	551	516
Sosna czarna .	29	Stycz.	—	—	855	—	—	—	461	—
Modrzew . . .	30	"	—	—	928	—	—	—	624	—
Jodla	28	"	—	—	937	—	—	—	469	—
Sosna weymucka	15	"	—	—	927	—	—	—	342	—
Dąb szypułkowy .	30—40	Grudz.	998	1144	1022	—	706	825	745	—
" " .	200	Stycz.	741	923	968	909	548	669	703	702
Buk	90	"	970	878	955	930	687	734	696	673
Grab	87	"	—	—	1019	1045	—	—	762	780
Brzoza	90	"	978	—	—	986	734	—	—	712
Olsza czarna . .	65	"	922	779	778	942	559	566	502	489
Iwa	20—30	"	—	—	—	940	—	—	—	610
Osika	30—35	Grudz.	859	780	858	923	546	556	520	562
Lipa	30	Stycz.	—	—	—	781	—	—	—	484
Kruszyna . . .	30	"	—	—	—	879	—	—	—	586
Jabłon dzika . .	20	"	—	—	918	—	—	—	603	—
Grusza dzika . .	35	"	—	—	1090	—	—	—	725	—
Akacya	8	"	—	—	855	—	—	—	755	—
Jesion	64	"	854	—	—	—	768	—	—	—
Paklon	51	"	—	—	979	—	—	—	717	—
Klon	49	"	1051	933	—	—	741	797	—	—
Jarząb	53	"	905	—	—	—	671	—	—	—
Brzekinia . . .	69	"	—	—	1031	—	—	—	808	—
Trześnia . . .	53	"	—	—	1041	—	—	—	853	—
Kasztan dziki . .	12	"	—	—	912	—	—	—	573	—
Topola kanad. .	7	"	—	—	758	—	—	—	406	—

III. Ciężar kory

według zestawienia B a u r 'a.

Gatunek	1 metr sześć. waży kilogramów	100 kilogramów zawierają metrów sześć.	1 metr pojemności a względnie 100 wiązek ważą	1 metr pojemności a względnie 100 wiązek zawierają
			klgr.	metr. sześć.
A. Kora stara				
a) w metrach sześć. pojemności:				
Dębowa, czyszczona, wyschn. w taflach	768	0·130	289	0·376
„ nieczyszczona „ „	691	0·145	290	0·419
Świerkowa „ surowa w zwitkach	837	0·120	227	0·272
„ „ wyschn.	752	0·130	111	0·147
Jodłowa „ surowa w taflach	864	0·116	440	0·509
„ „ wyschn. „	733	0·136	312	0·425
b) w wiązkach:				
Dębowa nieczyszczona surowa . . .	887	0·113	1896	2·070
„ „ wyschnięta . .	779	0·128	1250	1·604
Świerkowa „ surowa . . .	784	0·127	2989	3·805
„ „ wyschnięta . .	757	0·132	1150	1·517
B. Kora dębowa młoda				
a) w metrach sześć. pojemności:				
Doborowa surowa	881	0·113	—	—
Gałązkowa „	840	0·119	—	—
Chropowata „	804	0·124	—	—
b) w wiązkach:				
Surowa w wiązkach o 1 *m* długości i 1 *m* obwodu	874	0·114	1911	2·185
„ obliczona w stanie niewiąz. .	865	0·116	—	—
„ w wiązkach o 2·5 do 3 *m* dług.	916	0·109	4370	4·775
Wyschnięta w wiązkach o 1 *m* długości i 1 *m* obwodu	764	0·130	1131	1·480
„ obliczona w stanie niewiąz. .	752	0·133	—	—
„ w wiązkach o 2·5 do 3 *m* dług.	851	0·117	2850	3·354

IV. Ciężar węgla drzewnego i kamiennego, koksu, torfu, korka, dębianki i smoly.

	1 metr sześć. waży kilogramów		1 hektoliter waży kilogramów
Węgiel brunatny wyschnięty	830	Dębianki (knopry) zupełnie świeże, ubite, z czubem mierzane	48
Węgiel brunatny świeżo wydobyty .	1280	Dębianki wysuszane na powietrzu, z czubem mierzane . .	40
Węgiel kamienny wyschnięty	890	Takie same strychowane	33
Węgiel kamienny świeżo wydobyty .	1360	Węgiel drzewny z drzewa miękkiego w przecięciu . . .	17
Koks	370	Węgiel z drzewa twardego w przecięciu	24
Torf wyschnięty: smołowy . .	840	Węgiel mieszany z drzewa twardego i miękkiego . . .	21
Torf wyschnięty: ziemny . .	730		
Torf wyschnięty: korzonkowy .	420		
Torf wyschnięty: darniowy . .	190		
Skórkorek dębowy wyschnięty	240		
Żywica świerkowa i sosnowa	1070		
Smoła biała	1070		
„ brunatna . .	1150		

Znaki skrócone dla miar i wag metrycznych.

1. Miary długości:

miryametr	*μm*
kilometr	*km*
metr	*m*
decymetr	*dm*
centymetr	*cm*
milimetr	*mm*

2. Miary powierzchni:

miryametr kwadratowy	μm^2
kilometr „	km^2
metr „	m^2
decymetr „	dm^2
centymetr „	cm^2
milimetr „	mm^2
hektar	*ha*
ar	*a*

3. Miary objętości:

kilometr sześcienny .	km^3
metr „ .	m^3
decymetr „ .	dm^3
centymetr „ .	cm^3
milimetr „ .	mm^3
hektolitr	*hl*
litr	*l*
decylitr	*dl*
centylitr	*cl*

4. Wagi:

tonna	*t*
cetnar metryczny . .	*q*
kilogram	*kg*
dekagram	*dkg*
gram	*g*
decygram	*dg*
centygram	*cg*
miligram	*mg*

Uwaga. 1) Do znaków skróconych używa się w piśmie i druku łacińskiej *kursywy*. 2) Do znaków nie należy dodawać kropki po prawej stronie. 3) Znaki mają być umieszczone po prawej stronie liczb w tym samym poziomie: przy liczbach z ułamkami dziesiętnymi po ostatniem miejscu dziesiętnem.

V. Ciężar rozmaitych materyałów budowlanych.

Jeden metr sześcienny waży kilogramów	
Bazalt	2860
Granit	2750
Kamień wapienny	2110
Marmur	2680
Piaskowiec	2350
Cegła (palona)	1230
Łupek	2650
Kamień ciosowy (w przecięciu)	2500
Zaprawa wapienna	1760
„ cementowa	1690
Gips palony	1810
Piasek drobny suchy	1520
„ „ wilgotny	1920
„ „ iłowaty	1770
Żwir krzemionkowy	1370
Ziemia organiczna	1150
„ marglowa	2450
„ zwyczajna mokra	1950
„ „ sucha	1630
„ mieszana z piaskiem i kamieniem	1860
„ tłusta, mięszana z krzemionką	2270
Glina sucha	1420
„ wilgotna	2110
Mur z cegły	1770
„ z kamienia łamanego	2460
Żelazo kute	7700
„ lane	7200
„ w drutach	7700
Stal	7800
Miedź w przecięciu	8800
Mosiądz	8400
Cyna	7300
Cynk	7000
Ołów	11400

Względna palność

według zestawienia Pressler'a

a) rozmaitego drzewa przy równej objętości

Jeżeli	Dąb	Buk	Grab	Jawor i Wiąz	Brzoza i Drzewa owocowe	Olsza i Lipa	Topola i Wierzba	Jodła	Świerk	Sosna	Modrzew
Świerk = 100 . .	157	155	153	140	130	100	89	107	100	104	100
Buk = 100 . . .	101	100	99	91	82	65	60	68	65	67	65

b) rozmaitych przedmiotów palnych przy równym ciężarze.

Drewno			Torf średniej jakości			Węgiel brunatny		Węgiel kamienny		Koks	
przeschłe	wyschłe	węgiel	surowy z 30% wody	suchy z 20% popiołu	węgiel z 20% popiołu	średniej jakości	najlepszej jakości	średniej jakości	najlepszej jakości	średniej jakości z 20% popiołu	najlepszej jakości z 2% popiołu
100	119	200	105	150	180	130	225	230	285	195	230

Ubytek w skutek zsychania się drewna

według zestawienia Pressler'a.

Drewno surowe ubywa tak co do ciężaru jakoteż co do objętości ze 100 procent do następujących procentów:

		Dąb	Grab	Buk	Jawor Wiąz	Brzoza i drzewa owocowe	Olsza Lipa	Topola Wierzba	Jodła	Świerk	Sosna	Modrzew
Co do ciężaru, drewno szczapowe	przeschłe do .	87	87	88	87	86	83	83	85	84	84	84
	wyschłe „ .	73	74	76	74	73	67	67	70	69	68	68
	suche „ .	60	61	63	61	59	50	50	55	53	53	52
Co do ciężaru, gałęziowe	przeschłe do .	83	84	84	84	82	80	78	78	78	77	77
	wyschłe „ .	67	69	69	68	65	60	57	56	57	54	55
Co do objętości drewno	przeschłe do .		97			98				98		
	wyschłe „ .		92			94				96		
	suche „ .		84			88				91		

Potrzeb robocizny przy zalesianiu.

Oznaczenie roboty	Dnie piesze a względnie ciągłe *
I. Uprawa gleby.	
A. Uprawa zupełna.	na 1 hektar
1) *Uprzątanie runa leśnego:*	
Wykoszenie trawy	8 — 12
Usunięcie chwastów	12 — 14
Grabanie ściółki i mchu w zrębach nasiennych .	8 — 16
Uprzątanie runa za pomocą motyki	20 — 50
Zdzieranie darni w płatach o 3 do 4 *cm* grubości i wysuszanie takowych	55 — 75
Ułożenie darni w stosy o 0·6 do 1·2 *m* wysokości i spalenia takowej na popiół	12 — 16
2) *Powierzchowne zruszenie gleby:*	
za pomocą żelaznych grabi	5 — 10
za pomocą brony na glebie słabo zadarnionej, pojedyńczo	0·5 — 1·0*
toż samo na krzyż	1·0 — 1·5*
3) *Głębsze poruszanie gleby:*	
Skopanie ziemi za pomocą motyki do 10 *cm* głębokości	25 — 65
Toż samo do 15 *cm* grubości	40 — 90
Jeszcze głębszo skopanie ziemi za pomocą motyki, jak dla uprawy połączonej z siewem zboża — w szkółkach siewnych i drzewnych . . .	70 — 110
Kopanie ziemi rydlem, czyli ryskalem . . .	80 — 120
Rygolowanie do 0·3 — 0·5 *m* głębokości . .	150 — 300
Toż samo wraz z rafowaniem ziemi . . .	300 — 500
Oranie pługiem lasowym 15 do 20 *cm* głębokości .	3 — 7*
Oranie pługiem lasowym i pogłębiaczem na 40 *cm* głębokości	5 — 9*
B. Uprawa częściowa.	dla 1000 *m* bieżących
1) *Uprawa gleby w pasy i bruzdy:*	
Zdzieranie darni w pasy o 0·3 *m* szerokości . .	2 — 3
Poruszanie ziemi na tychże pasach motyką . .	2 — 3
Sporządzenie motyką wązkich, 5—8 *cm* głębokich bruzd	1·5 — 2
Kopanie ziemi w pasach o 0·5 *m* szerokości, do głębokości 0·4 do 0·45 *m*	3·5 — 5·5
	na 1 hektar
Kopanie bruzd według sposobu „Cotty“ (uprawianą być ma 1/4 część powierzchni)	32 — 48

*) Na dzień ciągły liczy się para koni i poganiacz.

Oznaczenie roboty	Dnie piesze a względnie ciągłe *
Naciągnienie skib pługiem — wymaga — według uprawionej powierzchni, stosunkowej części robocizny, podanej do zorania całej powierzchni.	na 1 hektar
Wyorywanie pługiem lusowym bruzd w odległości od 1·2 do 1·5 *m*	2·0—2·5*
2) *Uprawa gleby w talerze i dołki:*	dla 1000 talerzy
Poruszanie ziemi motyką w talerze do 10*cm* głęb.:	
przy wielkości talerzy 20 *cm* w kwadrat . .	0·7—1·8
„ „ „ 30 *cm* „ . .	1·0—2·5
„ „ „ 40 *cm* „ . .	2·0—4·5
„ „ „ 50 *cm* „ . .	2·5—6·0
Przysposobienie dołków:	dla 1000 dołków
przy wielkości takowych 20 *cm* w kwadrat .	0·8—2·2
„ „ „ 30 *cm* „ .	1·2—3·0
„ „ „ 40 *cm* „ .	2·4—5·4
„ „ „ 50 *cm* „ .	3·5—7·0
II. Siew	
bez uprawy gleby.	
A. Siew szerokorzutny.	na 1 hektar
Wysianie i przykrycie nasienia drzew iglastych .	6—9
„ „ lekkiego nasienia drzew liściast.	7—10
„ „ ciężkiego „ „ „	10—18
B. Siew w pasach i bruzdach.	na 1000 *m* bieżących zasianych pasów
Wysianie i przykrycie nasienia drzew iglastych .	0·3—0·7
„ „ lekkiego nasienia drzew liściast.	0·5—1·0
„ „ ciężkiego „ „ „	1·5—2·5
C. Siew w talerzach i dołkach.	na 1000 miejsc
Wysianie i przykrycie nasienia drzew iglastych .	0·2—0·4
„ „ lekkiego nasienia drzew liściast.	0·3—0·6
„ „ ciężkiego „ „ „	1·0—1·5
D. Sadzenie nasienia.	
Sadzenie żołędzi i przykrycie takowej ziemią .	0·5—1·0
III. Plantacya.	na 1 ar
A. Hodowanie sadzonek.	
Skopanie ziemi rydlem na 0·3 *m* głęboko i oczyszczenie takowej z korzeni i kamieni . .	1·2—1·5
Rygolowanie ziemi do 0·5 *m* głębokości i oczyszczenie z korzeni i kamienia	2·0—4·0
Toż samo i przerafowanie ziemi	3·0—5·0

Oznaczenie roboty	Dnie robocze piesze
	na 1 ar
Sporządzanie grządek	0·6— 0·8
Sporządzanie rowków na grządkach, siew i przykrycie nasienia	1·2— 1·4
Okopywanie i czyszczenie grządek, tudzież polewanie roślin, rocznie	4·0— 6·0
	dla 1000 szt.
Przesadzanie 1 i 2-rocz. sadzonek drzew iglastych .	0·8— 1·5
„ 1 i 2 „ „ „ liściastych .	2·0— 3·0
„ 3 i 4 „ „ „ „	4·0— 6·0
„ 5 i 6 „ „ „ „	7·0—10·0
B. Wydobywanie sadzonek.	
Wydobywanie jednorocznych nieprzeszkółkowanych sadzonek	0·05— 0·10
Wydobywanie starszych przeszkółkow. sadzonek .	5·0—10·0
Wykopywanie kilkuletnich drzewek . . .	15·0—30·0
C. Sadzenie.	
1) *Sadzenie z grudą za pomocą:*	
świdra Heyer'a o 5 *cm* średnicy	1·5— 2·0
„ „ 7·5 *cm* „	2·5— 3·0
rydla żłobiastego	6·0— 7·0
„ zwykłego	8·0—10·0
2) *Sadzenie zwykłe w dołkach:*	
1 i 2-rocznych sadzonek drzew iglastych . .	1·0— 2·0
3 i 4 „ „ „ „ .	2·0— 3·5
5 i 6 „ „ „ „ . .	4·0— 5·0
1 i 2 „ „ „ liściastych . .	2·0— 3·0
sporszych drzewek 0·5 do 1·5 *m* wysokich . .	10·0—30·0
„ „ 1·5 „ 2·5 *m* „ . .	20·0—50·0
„ „ 2·5 „ 3·5 *m* „ . .	40·0-100·0
Sadzenie zrazów do 2 *cm* grubych	8·0—15·0
Sadzenie pękami (po 3 do 5 sztuk) wymaga 10 do 12% więcej robocizny.	
3) *Sadzenie według Buttlar'a:*	
w glebie niespulchnionej	0·8— 1·0
4) *Sadzenie według Biermans'a:*	
wraz z donoszeniem popiołu z darni . . .	3·0— 4·0
5) *Sadzenie w szczelinie według Aleman'a:*	
1 i 2-letnich sadzonek drzew iglastych (bez poprzedniej orki)	0·8— 1·0
1 i 2-letnich sadzonek drzew liściastych (bez poprzedniej orki)	1·6— 1·8

Oznaczenie roboty	Dnie robocze piesze
6) *Sadzenie za pomocą rydla klinowatego:*	dla 1000 sztuk
1 i 2-letnich sadzonek drzew iglastych (bez poprzedniej orki)	0·8—0·9
1 i 2-letnich sadzonek drzew liściastych (bez poprzedniej orki)	1·3—1·6
7) *Sadzenie w kopce według Manteuffel'a:*	
3-letnich sadzonek drzew iglastych . . .	10—15
1 i 2 „ „ „ liściastych . .	15—20
sporszych drzewek 0·5 do 1·5 *m* wysokich . .	30—40
„ „ 1·5 „ 2·5 *m* „ .	40—80
8) *Sadzenie w rowki:*	
a) 1 i 2-letnich sadzonek w odstępach 1·25 *m* w jednym rzędzie:	
Wybranie 1025 *m* bież., 0·4 *m* szerokiego i głębokiego rowku	18·0—22·0
Sadzenie	3·0— 5·0
razem .	21·0—27·0
w dwóch rzędach:	
Wybranie 625 *m* bież., 0·4 *m* szerokiego i głębokiego rowku	9·0—11·0
Sadzenie	3·0— 5·0
razem .	12·0—16·0
b) sporszych drzewek (0·5 do 1·5 *m* wysokich) w odstępach 1·25 *m* w jednym rzędzie:	
Wybranie 1250 *m* bież., 0·5 *m* szerokiego i głębokiego rowku	36·0—40·0
Sadzenie	6·0—10·0
razem .	42·0—50·0
w dwóch rzędach:	
Wybranie 625 *m* bież., 0·5 *m* szerokiego i głębokiego rowku	18·0—20·0
Sadzenie	6·0—10·0
razem .	24·0—30·0
9) *Sadzenie mniejszych i większych sztubrów:*	
Wtykanie sztubrów 0·3 do 0·5 *m* długich, wraz z wycięciem i przyrządzeniem takowych . .	5·0—15·0
Sadzenie w kępach, w odległości 1 do 1·2 *m* w kwadrat i wielkości dołków 0·3 do 0·4 *m* .	12·0—20·0
Wtykanie kołów 3·0 do 3·5 *m* długich w dołkach 0·5 *m* szerokich i 0·4 *m* głębokich, wraz z wycięciem i przyrządzeniem takowych . . .	25·0—35·0

Czas dojrzewania i opadania nasion.

Trwanie ich siły kiełkowania.

Rodzaj drzewa	Nasienie dojrzewa w	Nasienie opada w	Siła kiełkowania trwa w przecięciu lat
Jawor	Październiku	Listopadzie	$1\frac{1}{2}$
Klon	początku Października	początku Listopada	$1\frac{1}{2}$
Paklon	Wrześniu	Wrześniu	$1\frac{1}{2}$
Brzoza	Lipcu lub Sierpniu	zaraz po dojrzeniu	$\frac{3}{4}$
Buk	Wrześniu lub w początku Października	Październiku	$\frac{1}{2}$
Grab	Październiku	Listopadzie	2
Dąb szypułkowy . .	przy końcu Września	Październiku	$\frac{1}{2}$
„ bezszypułkowy .	przy końcu Października	Listopadzie	$\frac{1}{2}$
„ węgierski . . .	Październiku 2-go roku	Listopadzie	$\frac{1}{2}$
Olsza	Listopadzie	w zimie	2
Jesion	Październiku	w zimie	$1\frac{1}{2}$
Świerk	Październiku i Listopadzie	Marcu do Maja następnego roku	4
Sosna pospolita . .	Październiku 2-go roku	Marcu i Kwietniu następ. roku	3
„ czarna . . .		tak samo	3
Kosodrzew	początku Listopada 2-go roku	w Kwietniu następnego roku	—
Limba	przy końcu Października 2-go roku	tak samo	2
Modrzew	Październiku i Listopadzie	tak samo	3
Jodła	przy końcu Września lub w początku Października	niebawem po dojrzeniu	$\frac{1}{2}$
Wiąz	przy końcu Maja lub w początku Czerwca	Czerwcu	$\frac{1}{2}$

Ciężar nasienia i ilość ziarn.

Rodzaj drzewa i własność nasienia	Jeden hektoliter waży kilogramów		Jeden kilogram a względnie hektoliter* zawiera ziarn tysięcy	
	od — do	w przecięciu	od — do	w przecięciu
a) **Drzewa iglaste.**				
Jodła ze skrzydełkami	18 — 22	20	14— 18	16
„ czyszczone	24 — 30	27	18— 26	23
Świerk ze skrzydełkami	14 — 18	16	105—110	108
„ czyszczone	40 — 48	44	120—150	130
Sosna pospolita ze skrzydełkami	13 — 15	14	115—125	120
„ „ czyszczone	45 — 50	48	150—180	160
„ czarna ze skrzydełkami	22 — 24	23	—	—
„ „ czyszczone	50 — 55	53	55— 60	58
„ weymucka czyszczone	—	—	55— 58	57
Limba	55 — 60	58	3·6— 4·2	4
Modrzew ze skrzydełkami	16 — 18	17	120—130	125
„ czyszczone	48 — 52	50	140—180	160

***b*) Drzewa liściaste.**				
Dąb szypułkowy	70 — 90	80	17*—27*	22*
„ bezszypułkowy	70 — 90	80	20*—29*	25*
Kasztan słodki	56 — 61	59	0·18—0·30	0·24
Orzech włoski	30 — 40	35	3*—6*	4·5*
Kasztan dziki	58 — 65	62	0·06—0·14	0·10
Buk	45 — 50	48	210*—220*	215*
Jesion	15 — 17	16	12—20	16
Jawor czyszczony	12 — 14	13	10—16	13
Wiąz	5 — 6	5·5	80—160	140
Grab ze skrzydełkami	10 — 14	12	13—19	16
„ czyszczony	46 — 50	48	25—38	32
Brzoza	8 — 10	9	600—1000	800
Lipa małolistna	—	—	28—30	29
„ pospolita	—	—	9—11	10
Olsza czarna	28 — 32	30	850—1000	930
Akacya	80 — 84	82	50—60	55

Ilość nasienia, potrzebnego do siewu.

Rodzaj drzewa	Procent siły kiełkowania	Ilość nasienia na jeden hektar			Ilość nasienia dla obsiania jednego Ara szkółki
		dla siewu szerokorzutnego		dla siewu częściowego	
		hektolitrów	kilogramów		
Jawor	50	3—4	40—50	w pasy $^2/_3$, w talerze $^1/_2$, w dołki $^1/_4$ części obok wykazanej ilości.	1·5—2 *kg*
Brzoza	10	4	30—40	w pasy 20—25 *kg*, w talerze 15—20 *kg*.	1—1·5 *kg*
Buk	60	3—6	150—250	w dołki w odstępach po 0·3 *m*, — 0·6 — 1·0 *hl*, w pasy 2 — 4 *hl*, w talerze 1·5 — 2 *hl*.	0·1—0·2 *hl*
Dąb	60	7—15	500-1000	sadząc pojedyńczo 2·5*hl*; siejąc w pasy 4 — 7 *hl*.	0·1—0·2 *hl*
Olsza	15	0·5 – 0·7	15—20	w pasy 10—15 *kg* (nasienia białej olszy potrzeba nieco więcej niż czarnej)	2 – 4 *kg*
Jesion	50	3—4	40 -50	w pasy $^2/_3$, w talerze $^1/_3$, w dołki $^1/_4$ części obok wykazanej ilości.	1·5—2 *kg*

Świerk					
ze skrzydełkami	60	1·0	15—20	w pasy i talerze w przybliżeniu ta sama ilość.	1—1·5 *kg*
bez skrzydełek .	50	0·2	8—12		
Modrzew					
ze skrzydełkami	40	1·3	22	w pasy, względnie w talerze o 3, względnie o 5 *kg* mniej.	1·5—2 *kg*
bez skrzydełek .	35	0·4	15—20		
Sosna czarna					
ze skrzydełkami	60	—	18	w pasy 2/3, w talerze 1/2 części obok wykazanej ilości.	3—3·5 *kg* (w szer. bróz.)
bez skrzydełek .	50	—	12		
Jodła					
ze skrzydełkami	50	3—4	60 - 80	w pasy i w talerze o 15, a względnie 30 *kg* mniej.	8—10 *kg*
bez skrzydełek .	40	2—2·5	50—60		
Wiąz	20	6—7	30—40	w pasy 2/3, w talerze 1/2 części obok wykazanej ilości.	1·5—2 *kg*
Grab					
ze skrzydełkami	50	6	60—70	w pasy 2/3, w talerze 1/2 części obok wykazanej ilości.	1—1·5 *kg*
bez skrzydełek .	50	1	40—50		
Sosna pospolita					
ze skrzydełkami	60	1	14	w pasy i brózdy (rowki) 5—6 *kg* siejąc szyszki 7—13 *hl* na 1 *ha*.	1—1·5 *kg*
bez skrzydełek .	50	0·14	6—8		
Limba	—	—	180	—	5 *kg*

Wydatność nasienia z szyszek

według Gayer'a i innych.

W przecięciu wydaje jeden hektoliter szyszek	Nasienia ze skrzydełkami	Nasienia czyszczonego
	kilogramów	
świerkowych	2·25 do 3·60	1·23 do 1·68
modrzewiowych . . .	3·37 do 4·50	1·80 do 2·70
kosodrzewu	1·62	1·26
sosny czarnej . . .	2·16	1·80
jodłowych	2·25 do 3·37	1·50 do 2·25
sosny pospolitej . . .	1·57 do 2·25	0·78 do 0·90
limby	—	5·75

Powierzchnia szkółek siewnych i drzewnych

według Schindler'a.

Rodzaj drzewa	Na wyhodowanie 1000 sztuk sadzonek, wraz z miejscami próżnemi, potrzeba		
	w szkółce siewnej	w szkółce drzewnej: przy jednorazowem przesadzaniu	w szkółce drzewnej: przy dwurazowem przesadzaniu
	metrów kwadratowych		
Świerk, Sosna, Modrzew . .	0·75 — 1·10	9 — 11	18 — 22
Jodła	1·50 — 1·89	10 — 12	20 — 24
Dąb	7·00 — 9·00	23 — 25	42 — 55
Buk	1·20 — 1·40		
Jawor	1·20 — 1·50		
Jesion	1·20 — 1·50		
Wiąz	1·10 — 1·40		
Osika	1·20 — 1·50		

Ilość sadzonek potrzebnych na 1 hektar plantacyi.

Odstępy sadzonek w metrach	Odstępy rzędów w metrach								przy związku kwadr.	przy związku trójkąt.
	1·5	2	2·5	3	3·5	4	4·5	5		
	Ilość sadzonek									
0·5	13333	10000	8000	6667	5711	5000	4444	4000	40000	46188
0·6	11111	8833	6667	5556	4762	4167	3704	3333	27778	32075
0·7	9524	7143	5714	4762	4082	3571	3175	2857	20408	23565
0·8	8333	6250	5000	4167	3571	3125	2778	2500	15625	18042
0·9	7407	5556	4444	3704	3175	2778	2469	2222	12346	14256
1·0	6667	5000	4000	3333	2857	2500	2222	2000	10000	11547
1·1	6061	4545	3636	3030	2597	2273	2020	1818	8264	9543
1·2	5556	4167	3383	2778	2381	2083	1852	1667	6944	8019
1·3	5128	3846	3077	2564	2198	1923	1709	1538	5917	6833
1·4	4762	3571	2857	2381	2041	1786	1587	1429	5102	5891
1·5	4444	3333	2667	2222	1905	1667	1481	1333	4444	5132
1·6	4167	3125	2500	2083	1786	1563	1389	1250	3906	4511
1·7	3922	2941	2353	1961	1681	1471	1307	1176	3460	3996
1·8	3704	2778	2222	1852	1587	1389	1235	1111	3086	3564
1·9	3509	2632	2105	1754	1504	1316	1170	1053	2770	3199
2·0	3333	2500	2000	1667	1429	1250	1111	1000	2500	2887
2·1	3175	2381	1905	1587	1361	1190	1058	952	2268	2618
2·2	3030	2273	1818	1515	1299	1136	1010	909	2066	2386
2·3	2899	2174	1739	1449	1242	1087	966	870	1890	2183
2·4	2778	2083	1667	1389	1190	1042	926	833	1736	2005
2·5	2667	2000	1600	1333	1143	1000	889	800	1600	1848
2·6	2564	1923	1538	1282	1099	962	855	769	1479	1708
2·7	2469	1852	1481	1235	1058	926	823	741	1372	1584
2·8	2381	1786	1429	1190	1020	893	794	714	1276	1473
2·9	2299	1724	1379	1149	985	862	766	690	1189	1373
3·0	2222	1667	1333	1111	952	833	741	667	1111	1283
3·1	2151	1613	1290	1075	922	806	717	645	1041	1202
3·2	2083	1563	1250	1042	893	781	694	625	977	1128
3·3	2020	1515	1212	1010	866	758	673	606	918	1060
3·4	1961	1471	1176	980	840	735	654	588	865	999
3·5	1905	1429	1143	952	816	714	635	571	816	943
3·6	1852	1389	1111	926	794	694	617	556	772	891
3·7	1802	1351	1081	901	772	676	601	540	730	843
3·8	1754	1316	1053	877	752	658	585	526	693	800
3·9	1709	1282	1026	855	732	641	570	513	657	759
4·0	1667	1250	1000	833	714	625	556	500	625	722
4·2	1587	1190	952	794	680	595	529	476	567	655
4·4	1515	1136	909	758	649	568	505	455	517	596
4·6	1449	1087	870	725	621	543	483	435	473	546
4·8	1389	1042	833	694	595	521	463	417	434	501
5·0	1333	1000	800	667	571	500	444	400	400	462
5·5	1212	909	727	606	519	455	404	364	331	382
6·0	1111	833	667	556	476	417	370	333	278	321
6·5	1026	769	615	513	440	385	342	308	237	273
7·0	952	714	571	476	408	357	317	286	204	236
7·5	889	667	533	444	381	338	296	267	178	205
8·0	833	625	500	417	357	313	278	250	156	180
8·5	784	588	471	392	336	294	261	235	138	160
9·0	741	556	444	370	317	278	247	222	123	143
10·0	667	500	400	333	286	250	222	200	100	115

Państwowe egzamina leśne.

(Rozporządzenie Ministerstwa rolnictwa z 11. lutego 1889 Dziennik ustaw państwowych Nr. 23) *).

A. Postanowienia, odnoszące się do egzaminów państwowych dla samoistnych gospodarzy leśnych.

Ażeby być przypuszczonym do tego egzaminu, winien kandydat się wykazać:

1. *a)* złożeniem obu teoretycznych egzaminów państwowych z nauki leśnictwa w szkole głównej ziemiańskiej (Hochschule für Bodencultur), albo

b) ukończeniem nauki leśnictwa w szkole głównej ziemiańskiej jako zwyczajny lub nadzwyczajny słuchacz i złożeniem z dobrym wynikiem promocyjnego egzaminu z tych przedmiotów, które są wymagane do złożenia teoretycznych egzaminów państwowych, albo

c) ukończeniem jednej ze szkół leśnych we Weisswasser, Eulenberg, albo we Lwowie z dobrym wynikiem, po poprzedzającem ukończeniu co najmniej czterech klas gimnazyalnych, szkoły realnej lub gimnazyum realnego, jakoteż ukończeniu 22 lat życia; albo wreszcie

d) ukończeniem wyższego gimnazyum lub wyższej szkoły realnej.

W wypadkach pod 1. *a)* wymaganą jest dwuletnia, w wypadkach pod *b)* i *c)* trzyletnia, wreszcie pod *d)* pięcioletnia praktyka w lasach państwowych lub prywatnych albo w służbie techniczno-leśnej przy władzy politycznej i to po ukończeniu szkoły głównej, szkoły leśnej lub średniej.

W ciągu tej praktyki powinien kandydat przez dwa lata prowadzić dziennik o swem zajęciu.

*) Rozporządzenie powyższe w całości można nabyć w Ekonomacie c. k. Dyrekcyi skarbu we Lwowie (na Komorze).

Podania o przypuszczenie do egzaminu mają być wnoszone do Namiestnictwa najdalej do 31. lipca tego roku, w którym się egzamin ma odbyć.

Do podania należy dołączyć: metrykę urodzenia, krótki opis przebiegu życia, świadectwo co do ukończonych nauk, świadectwo odbytej praktyki i dziennik.

O przypuszczeniu do egzaminu decyduje Ministerstwo.

Egzamina odbywają się corocznie w Namiestnictwie i rozpoczynają się pierwszego wtorku miesiąca października o 9-tej rano.

Dwa pierwsze dnie przeznaczone na egzamin pisemny, potem następuje egzamin w lesie (przez jeden dzień), wreszcie egzamin ustny, który trwa najdłużej dwie godziny dla każdego kandydata i jest publiczny.

Taksa egzaminowa wynosi 15 zł., od której może Namiestnictwo udzielić uwolnienie w całości lub połowie w uzasadnionych wypadkach ubóstwa.

Uwaga. Reskryptem z dnia 11. czerwca 1889 liczba 7625/1051 zastrzegło sobie Ministerstwo rolnictwa, że na prośby odnośnych kandydatów, przypuszczać będzie przez pewien okres czasu do egzaminu państwowego na gospodarzy leśnych według rozporządzenia z dnia 11. lutego 1889 także takich, którzy odpowiadają wymogom, określonym w tej mierze na podstawie rozp. min. z dnia 16. stycznia 1850 r. i potrzebną pięcioletnią praktykę rozpoczęli już przed wydaniem nowych przepisów egzaminacyjnych.

B. Postanowienia tyczące się egzaminów dla straży leśnej i technicznej służby pomocniczej.

Ażeby być przypuszczonym do takiego egzaminu, kandydat wykazać się winien:

1. ukończeniem 18. roku życia;

2. *a)* że ukończył z dobrym postępem jedną z c. k. szkół dla leśniczych w Hall, Gusswerk, lub Bolechowie, albo też szkołę uprawy lasu (Waldbauschule) w Aggsbach lub Pisek, albo *b)* że

ukończył szkołę ludową lub wydziałową, albo niższe gimnazyum lub niższą szkołę realną;

3. trzyletnią praktykę pod kierunkiem egzaminowanego gospodarza lasowego.

Do praktyki wlicza się czas przebyty w szkołach, wymienionych pod 2 *a*).

Podania o przypuszczenie do egzaminu wnosić należy do Namiestnictwa, albo przez władzę przełożoną lub Starostwo do 31. lipca tego roku, w którym się ma odbywać egzamin. Do podania trzeba załączyć: metrykę urodzenia, świadectwo ukończonych nauk, jakoteż odbytej praktyki. O przypuszczeniu do egzaminu rozstrzyga Namiestnictwo. Taksa egzaminowa wynosi 5 zł. Od składania egzaminu tego są uwolnieni ci, którzy ukończyli naukę leśnictwa w szkole głównej ziemiańskiej i jednej ze szkół leśnych we Weisswasser, Eulenberg i we L w o w i e.

Rozporządzenie powyższe weszło w życie 1. lipca 1889, znosząc jednocześnie prowizoryczne rozporządzenie z 16. stycznia 1850 Dz. p. p. Nr. 63.

Egzamina dla służby technicznej
w zarządzie lasów państwowych.

Kandydaci do stałej posady urzędnika technicznego w zarządzie lasów państwowych muszą swe uzdolnienie naukowe i praktyczne udowodnić osobnym egzaminem, ustanowionym rozporządzeniem Ministerstwa rolnictwa z dnia 13. lutego 1875 (dz. ust. państ. liczba 9).

Aby być przypuszczonym do tego egzaminu należy się wykazać:

a) świadectwem dojrzałości, uzyskanem w szkołach średnich; *b)* świadectwem, że jako słuchacz zwyczajny ukończył akademią leśną, lub inny zakład naukowy dla zawodu leśnego; *c)* odbytą po ukończonej szkole zawodowej (lit. *b)* dwuletnią praktyką, bądź to jako elew w służbie państwowej, bądź w pouczających lasach prywatnych.

W czasie tej praktyki winien kandydat prowadzić, a następnie przedłożyć dziennik własnych spostrzeżeń i zapatrywań.

Rozporządzenie Ministerstwa rolnictwa z dnia 4. lutego 1883 (dz. ust. państw. Nr. 16) postanawia, iż celem przypuszczenia do egzaminu powyższego wymagane będą oprócz przepisanych powyżej dokumentów w przyszłości jeszcze następujące:

a) od kandydatów, którzy wstąpili do akademii leśnej — począwszy od października 1884—świadectwo, że odbyli przed wstąpieniem do tego zakładu, przynajmniej jednoroczną praktykę w zarządzie lasów państwowych lub też w pouczających lasach prywatnych.

b) od kandydatów, którzy akademię leśną ukończyli od lipca 1883 roku, świadectwo złożonych w ck. szkole głównej dla kultury ziemiańskiej teoretycznych egzaminów państwowych, ustanowionych rozporządzeniem Ministerstwa wyznań i oświaty w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa z dnia 8. grudnia 1881 (dz. pp. Nr. 1 z roku 1882).

Według rozporządzenia Ministerstwa rolnictwa z dnia 11. lipca 1884 (dz. pp. Nr. 125) aspiranci do państwowej służby leśnej, którzy akademią ziemiańską ukończyli od lipca 1885 r., wykazać się nadto winni świadectwem, że złożyli z dobrym postępem egzamin z wiedzy zabudowywania potoków górskich.

Egzamina odbywają się corocznie w kwietniu przy c. k. Ministerstwie rolnictwa, a prośby o przypuszczenie należy wnieść do końca lutego tego samego roku, w którym egzamin ma się odbyć.

Kandydaci zaś w zarządzie lasów państwowych muszą prośby swe przedłożyć do końca grudnia roku poprzedzającego egzamina, w drodze przepisanej tj. władzy przełożonej.

Kwestje, czyli egzamin złożony za granicą odpowiada egzaminowi dla służby technicznej w zarządzie lasów państwowych, tudzież czyli ukończenie szkoły leśnej zagranicznej odpowiada wymogom powyższych rozporządzeń, rozstrzygać będzie w każdym szczególnym wypadku Ministerstwo rolnictwa.

Towarzystwo leśne galicyjskie we Lwowie.

Towarzystwo leśne galicyjskie, zawiązane w roku 1879, ukonstytuowało się w roku 1882. Celem Towarzystwa jest wpływać na rozwój gospodarstwa lasowego w kraju, popierać interesa leśnictwa i kształcić się wzajemnie w zawodzie leśniczym.

Towarzystwo składa się z członków czynnych, honorowych i członków korespondentów. W roku 1889 liczyło Towarzystwo 9 członków honorowych, 692 czynnych; zamianowanie członków korespondentów jest w toku.

Dla skuteczniejszej działalności ustanowiło Towarzystwo z pomiędzy członków czynnych w każdym powiecie jednego lub dwóch delegatów, ogółem 135 delegatów powiatowych.

Wkładki czynnych członków wynoszą 2 zł. rocznie, prenumerata na „Sylwana“ rocznie 2 zł. Wpisowe opłaca się jednorazowo w kwocie 50 ct.

Organem Towarzystwa jest czasopismo fachowe „Sylwan“, wychodzące od roku 1883 w miesięcznych zeszytach, redagowane do roku 1886 przez Aleksandra Nowickiego, c. k. komis. insp. leśn., a od roku 1887 przez Władysława Tynieckiego, profesora krajowej szkoły lasowej.

Towarzystwo założyło w roku 1885 60 stacyj meteorologicznych i fenologicznych w całym kraju i utworzyło z łona swego krajową komisyę dla doświadczeń leśnych.

Od roku 1884 premiuje Towarzystwo zalesienia wydm piaszczystych, dokonane przez włościan, a w r. 1889 uchwaliło premiować co roku dwie najlepsze prace pisemne z dziedziny gospodarstwa leśnego w języku polskim, tudzież premiować wzorowe szkółki leśne w kraju.

Towarzystwo odbywa w miesiącach zimowych poufne zebrania leśników i miłośników lasu, zamieszkałych we Lwowie lub w pobliżu Lwowa. Na zebraniach tych omawiane bywają kwestye, wchodzące w zakres leśnictwa i będące na dobie. W lecie zbiera się Walne Zgromadzenie, w czasie i w miejscu, które poprzednie Walne Zgromadzenie uchwaliło (w roku 1890 w Rzeszowie). Na porządku dziennym Walnego Zgromadzenia są oprócz spraw wewnętrznych Towarzystwa zamieszczane odczyty i rozprawy, jakoteż odbywają zebrani członkowie naukowe wycieczki do lasów większych dóbr.

Zarząd Towarzystwa sprawuje Wydział, składający się z prezesa, 2 wiceprezesów i 12 członków Wydziału, z których wybiera się sekretarza i skarbnika.

Skład Wydziału Towarzystwa na rok 1890 jest następujący: Prezes: Potocki hr. Roman, I. wiceprezes: Strzelecki Henryk, dyrektor kraj. szkoły gosp. las., II. wice-prezes: Glanz Józef, dyrektor domen i lasów rządowych, sekretarz i skarbnik: Romuald Makarewicz.

Członkowie Wydziału: Hirsch Piotr, Hołowkiewicz Emil, Lettner Gustaw, Ligmań Jan, Makarewicz Romuald, Dr. Małachowski Godzimir, Maryański Walery, Reichard de Reichardsperg Franciszek, Dr. Rutowski Tadeusz, Szczepanowski Prus Stanisław, Dr. Stanecki Tomasz i Tyniecki Władysław.

Zarząd Towarzystwa ma stałą siedzibę we Lwowie (obecnie plac Chorążczyzny l. 4.), gdzie się też administracya „Sylwana“ znajduje.

Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

(przy ulicy Zyblikiewicza liczba 24),

założona w roku 1874.

Celem szkoły jest kształcenie młodzieży w zakresie leśnictwa, w szczególności zaś przysposabianie przyszłych gospodarzy lasowych, stosownie do potrzeb kraju.

Warunki przyjęcia są:

a) ukończenie roku 17-go;

b) przynajmniej jednoroczne zajęcie praktyczne w leśnictwie;

c) ukończenie niższego gimnazyum lub niższej szkoły realnej i

d) złożenie egzaminu wstępnego.

Prócz tego uczęszczać mogą na wykłady uczniowie nadzwyczajni i goście.

Nauka trwa dwa lata i rozłożoną jest na cztery kursa pięciomiesięczne. Wykłady uzupełniają się wycieczkami i obowiązkowemi ćwiczeniami praktycznemi.

Kierownikiem naukowym szkoły i bezpośrednim przełożonym ciała nauczycielskiego i uczniów jest dyrektor.

Bezpośredni nadzór nad szkołą sprawuje kuratorya, złożona z trzech członków, a to: z delegata Rządu, delegata Wydziału krajowego i delegata ces. król. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

Nadzór zwierzchniczy nad szkołą wykonuje Wydział krajowy, który porozumiewa się z ministrem rolnictwa co do zmiany statutu, co do użycia subwencyi państwowej i co do mianowania profesorów fachowych.

Uchwałą z dnia 7. października roku 1874 zatwierdził Sejm powyższe zarządzenia i postanowienia. Stypendya wynoszą 1.500 zł.

Ciało nauczycielskie składają:

Dyrektor: Henryk S t r z e l e c k i; profesorowie: Władysław T y n i e c k i; Zygmunt D e m i a n o w s k i; adjunkt: Bronisław B ł o c k i; docenci: Dr. Tomasz S t a n e c k i, prof. c. k. uniw., Dr. Bronisław R a d z i s z e w s k i, prof. c. k. uniw., Dr. Władysław O s t r o ż y ń s k i, docent c. k. uniw., Marceli B i a ł o b r z e s k i, urzędnik Wydziału krajowego, Wincenty T s c h i r s c h n i t z, dyrektor c. k. szkoły dla przemysłu artystycznego przy muzeum miejskiem we Lwowie.

Szkoła liczy obecnie na I. roku 9, na II. roku 11 uczniów.

C. k. szkoła leśniczych w Bolechowie.

Utworzona na podstawie reskryptu Ministerstwa rolnictwa z 2. sierpnia 1882 i 25. lipca 1883 — począwszy od 1. października 1883 — dla 15 uczniów, z których 10 może być przyznane stypendyum rządowe w rocznej kwocie 200 zł., zaś reszta miejsc jest przeznaczonych dla uczniów, którzy na koszt kraju lub prywatnych posiadaczy dóbr, albo na własny koszt zostaną umieszczeni.

Celem szkoły jest przysposabienie z młodzieży, urodzonej w obrębie Galicyi i Bukowiny — technicznej służby pomocniczej (pomocników leśnych względnie c. k. leśniczych).

Warunki przyjęcia są:

1) Ukończenie roku 17-go; 2) przynależność do gminy w obrębie Galicyi i Bukowiny; 3) świadectwo ukończonej 8-klasowej szkoły wydziałowej lub 4-tej klasy gimnazyalnej albo realnej; 4) odbyta dwuletnia praktyka leśna; 5) świadectwo lekarza powiatowego, stwierdzające zdolność fizyczną do pełnienia służby c. k. leśniczych w górach i 6) egzamin wstępny.

Nauka trwa 11 miesięcy (od 1. października do końca sierpnia).

Ciało nauczycielskie:

Kierownik i nauczyciel: Karol Hetper; nauczyciel pomocniczy: Maryan Małaczyński.

Szkoła liczy obecnie 14 uczniów.

Krajowa Komisya dla doświadczeń leśnych.

Ustanowiona reskryptem Ministerstwa rolnictwa z dnia 22. lutego 1888, na mocy postanowień ogólnego planu organizacyjnego dla leśno-gospodarczych stacyj doświadczalnych, celem przyczyniania się doświadczeniami praktycznemi do osiągnięcia naukowych podstaw racyonalnej gospodarki leśnej.

Zadaniem komisyi jest: starać się utworzyć w każdym z 8 okręgów doświadczalnych, utworzonych w kraju, przynajmniej jedne stacyę doświadczalno-leśną; kierować i nadzorować utworzone

doświadczalnie, objaśniać wydawane przez c. k. Ministerstwo rolnictwa plany robocze, proponować Ministerstwu nowe roboty i zestawiać dane, zbierane przez stacye doświadczalno-leśne. Komisya ta, wyszła z łona Towarzystwa leśnego galicyjskiego, jest łącznikiem między c. k. kierownictwem doświadczeń leśnych w Mariabrunn a pojedyńczymi stacyami doświadczalnemi w kraju.

Skład komisyi: JE. Dzieduszycki hr. Włodzimierz, JE. Sapieha ks. Adam, JE. Siemiński-Lewicki hr. Wilhelm, Potocki hr. Roman, Czartoryski ks. Władysław, Potocki hr. Artur, Strzelecki Henryk, Glanz Józef, Lettner Gustaw, Hołowkiewicz Emil, Hirsch Piotr i Tyniecki Władysław.

C. k. Inspekcya leśna krajowa.

Krajowy inspektor lasowy urzęduje przy Namiestnictwie, komisarze zaś i adjunkci inspekcyi leśnej są przydzieleni do odnośnych starostw.

Inspektor krajowy: Gustaw Lettner, ck. radca lasowy. Przy inspektorze w Namiestnictwie pozostaje komisarz inspekcyi leśnej Otton Loebl.

Cały kraj podzielony jest na 5 okręgów inspekcyjnych:

1. Okręg składający się z powiatów: Kraków, Chrzanów, Biała, Wadowice, Myslenice, Żywiec, Limanowa i Nowytarg. Komisarz insp. leśnej Aleksander Nowicki z siedzibą w Krakowie.

2. Okręg obejmujący powiaty: Rzeszów, Gorlice, Tarnów, Dąbrowa, Mielec, Pilzno, Ropczyce, Tarnobrzeg, Nisko, Kolbuszowa, Łańcut i Brzozów. Adjunkt insp. leśnej Stanisław Guckler z siedzibą w Rzeszowie.

3. Okręg złożony z powiatów: Przemyśl, Staremiasto, Sanok. Jarosław, Cieszanów, Rawa, Jaworów, Mościska, Rudki, Turka i Sambor. Adjunkt insp. leśnej Reichard Wilhelm z siedzibą w Przemyślu.

4. Okręg obejmujący powiaty: Lwów, Sokal, Żółkiew, Kamionka, Brody, Złoczów, Przemyślany, Bóbrka, Gródek, Brzeżany, Tarnopol, Skałat i Zba-

raż. Adjunkt insp. leśnej Herman Scheuring z siedzibą we Lwowie.

5. Okręg z powiatów Stanisławów, Żydaczów, Stryj, Rohatyn, Podhajce, Trembowla, Husiatyn, Borszczów, Zaleszczyki, Czortków, Buczacz, Tłumacz, Horodenka, Śniatyn i Bohorodczany. Komisarz insp. leśnej Wiktor Dobrucki z siedzibą w Stanisławowie.

Inspekcyę reszty powiatów obejmują c. k. zarządcy kameralni jako delegowani komisarze inspekcyjni.

I tak rozdzielony jest każdy z powiatów pomiędzy kilku c k. zarządców, jak następuje;

Powiat Kossów pomiędzy zarządy Kossów, Hryniawę, Kuty i Jawornik.

Powiat Kołomyja pomiędzy zarządy Szeszory, Utoropy, Jabłonów, Peczeniżyn i Kniażdwór.

Powiat Nadwórna pomiędzy zarządy Delatyn, Dora i Osławy.

Powiat Kałusz pomiędzy zarządy Kałusz, Rypianka, Krasna, Niebyłów i Jasień.

Powiat Dolina pomiędzy zarządy Bolechów, Lisowice, Rachin, Łopianka, Suchodół, Mizuń i Polanica.

Powiat Drohobycz pomiędzy zarządy Drohobycz, Dobrohostów, Tustanowice i Nahujowice.

Powiat Lisko pomiędzy zarządy Starzawa, Michowa i Berehy.

Powiat Nowy Sącz i Grybów pomiędzy zarządy Stary Sącz, Muszyna i Śnietnica.

Powiat Bochnia pomiędzy zarządy Niepołomice, Grobla, Gawłówek i Stanisławice.

Powiat Dobromil obejmuje zarząd w Dobromilu.

Powiaty Jasło i Krosno obejmuje zarząd w Warzycach.

Powiat Brzesko obejmuje zarząd w Uszwi.

Powiat Wieliczka obejmuje zarząd w Tyńcu.

C. k. Oddział leśno-techniczny dla zabudowania dzikich potoków.

Ustanowiony w myśl ustawy państwowej z dnia 7. lutego 1888. (Dz. praw państw. Nr. 17.) dzieli się na 5 sekcyj, a to w Przemyślu (dla Galicyi i Bukowiny) w Landskronie, Lincu, Villach i Zadarze.

Sekcya w Przemyślu: Naczelnik (posada nieobsadzona po śp. Emilu Skowrońskim); asystent leśnictwa: Michał Martyniec.

Dobra rządowe i funduszowe w Galicyi i zarząd takowych.

Cały obszar znajdujących się w Galicyi dóbr rządowych i funduszowych wynosi	236.982·27	hktr.
z tego przypada na lasy	217.893·21	"
a na pola orne, łąki i pastwiska, podbudowlane i inne grunta	19.089·06	"
szczegółowo zaś obejmują:		
dobra rządowe	221.398·67	"
z których przypada na lasy	207.524·04	"
a na inne grunta	13.874·63	"
zaś dobra funduszu religijnego	15.583·60	"
z których przypada na lasy	10.369·17	"
a na inne grunta	5.214·43	"

Zarząd tych dóbr, pozostający pod kierownictwem ck. Ministerstwa rolnictwa wykonywa ck. Dyrekcya galic. lasów i dóbr skarbowych z siedzibą we Lwowie i 44 c. k. Zarządów lasów i dóbr skarbowych, oraz Zarządu zdrojowego w Krynicy.

Stan osobowy Dyrekcyi jest następujący:

Prezydent: Eksc. Kazimierz hr. Badeni, c. k. Namiestnik, rzeczywisty tajny Radca i Podkomorzy, Prezydent c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu, komtur orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, kawaler orderu żelaznej korony III. kl., poseł na Sejm krajowy, Dr. praw.

Drugi naczelnik: Glanz Józef, c. k. starszy radca lasowy.

Radcy lasowi: Ziglbauer Edward, druga posada nieobsadzona. Lustratorowie lasowi: Hołowkiewicz Emil, Hirsch Piotr. Sekretarze administracyjni: Sołtys Ludwik, Biliński Teodor. Adjunkt administracyjny: Müller Artur. Koncepiści administracyjni: Kobuzowski, druga posada nieobsadzona. Zarządcy lasów i dóbr skarbowych: Broniewski Jędrzej, Schwestka Karol, Nigrin Sydon, Klusiok Fryderyk. Asystenci lasowi: Stoczkiewicz Zdzisław, Skupniewicz Jan, Cipser Stefan, Wobr Wincenty, Bielowski Jan, Hlebowicki Hieronim, Małaczyński Maryan i Hawle August. Oprócz tego 6 elewów i 7 kandydatów lasowych.

Oddział dla urządzania czyli systemizacyi lasów.

Nadinżynier: Schrutek Karol, inżynier: Jahn Dominik. adjunkt inżynieryi: Dolležal Ottokar, geometra: Nowak Władysław.

Oddział budowniczy.

Inżynier budowniczy: Zabokrzycki Aleksander, adjunkt budowniczy: Holzmüller Antoni, elew budowniczy: Felkel Feliks.

Urzędnicy przydzieleni.

Jarmulski Ryszard, zarządca lasów i dóbr skarbowych.

Oddział rachunkowy.

Radca: Kraft Emil, rewidenci: Streit Józef, Hirschberg Józef, Węgrzynowicz Cypryan: oficyałowie: Niedzwiedzki Władysław, Rossian Karol, Schindler Karol, Sieczyński Julian, Putschögl Franciszek, Hoffmann Jakób; asystenci: Neusser Władysław, Hirschberg Kazimierz,, Lhotski Albin, Zarzecki Pobóg Stanisław, Foryst Władysław, Poźniak Leopold; praktykanci: Tychowski Kazimierz. (Prócz tego 5 kalkulantów).

Urząd pomocniczy.

Oficyałowie: Pawulski Michał (Ekonomat.), Kopczyński Adolf (Ekspedyt.); kanceliści: Sielecki Jan (Registratura), Chimiczewski Eliasz (Protokół podawczy). Oprócz tego: 4 woźnych, 6 dyurnistów i służba.

Skład drzewa we Lwowie.

Zarządca: Gliński Dymitr; leśniczy: Decordé Tomasz i jeden dozorca składu.

Zarząd zdrojowy i kasa prowentowa w Krynicy.

Zarządca zakładu zdrojowego: Sokołowski Zygmunt; zarządca kasy prowentowej: Chojnik Wojciech; asystent: Iwasz Onufry; lekarz: (posada nieobsadzona). Oprócz tego służba.

C. k. Zarządy lasów i dóbr skarbowych.

---

1. **Mizuń** (powiat Dolina)

obejmuje 22.677·53 hktr. lasu i 1.126·08 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Pallas Maksymilian; asystent: posada nieobsadzona; leśniczy: Grenso Julian, Bielecki Leon, Brichta Bronisław, Hensler Antoni, Pompein Edward; 10 strażników lasowych; 2 drożnych.

2. **Rachiń** (powiat Dolina)

obejmuje 5.103·71 hktr. lasu i 51·60 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Kornicki Karol; pomocnik kancelaryjny: Humnicki Gozdawa Aleksander; leśniczy: Jarosz Wojciech, Duffek Jakób; 5 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

3. **Turza wielka** (powiat Dolina)

obejmuje 3.321·71 hktr. lasu i 395·69 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Heller Franciszek; pomocnik kancelaryjny: Kowalski Markian; leśniczy: Rylski Stanisław, Rieger Karol; 3 strażników lasowych.

4. **Łopianka** (powiat Dolina)

obejmuje 8.000·87 hktr. lasu i 365·93 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Petry Józef; pomocnik kancelaryjny: Dudzik Franciszek Józef; leśniczy: Wotzel Wilhelm, Beraun Józef, Klocek Józef; 2 strażników lasowych.

5. **Suchodół** (powiat Dolina)

obejmuje 11.243·93 hktr. lasu i 266·04 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Pautsch Fryderyk; pomocnik kancelaryjny: Lustig Bolesław; leśniczy: Wdówka Karol, Broniewski Klemens; 4 strażników lasowych.

6. **Rypianka** (powiat Kałusz)

obejmuje 4.836·18 hktr. lasu i 198·61 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Lisowski Władysław; pomocnik kancelaryjny: Türkott Jan; leśniczy: Dybczak Wojciech, Gedliczka Franciszek; 3 strażników lasowych.

7. **Kałusz** (powiat Kałusz)

obejmuje 2.498·75 hktr. lasu i 127·82 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Kornicki Władysław; pomocnik kancelaryjny: Kolbe Józef; leśniczy: Füller Maurycy, Bałka Franciszek; 3 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

8. **Petranka** (powiat Kałusz)

obejmuje 3.666·10 hktr. lasu i 229·35 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Acht Kazimierz; pomocnik kancelaryjny: Ludkiewicz Teodor; leśniczy: Wilczek Franciszek, Hordziejowski Emil; 3 strażników lasowych.

9. **Niebylów** (powiat Kałusz)

obejmuje 3.626·91 hktr. lasu i 75·43 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Nawratil Gabryel; pomocnik kancelaryjny: Willmouth Józef; leśniczy: Kessler Karol, Niemczewski Stanisław; 3 strażników lasowych.

10. **Jasień** (powiat Kałusz)

obejmuje 14.660·05 hktr. lasu i 1.545·09 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Flechner Józef; kandydat leśny: Leśniak Władysław; leśniczy: Drbohlaw Wacław, Steusing Franciszek, Kostowiecki Jan; 3 strażników lasowych.

11. **Bolechów** (powiat Dolina)

obejmuje 6·389·39 hktr. lasu i 30·70 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Hetper Karol; asystent lasowy: Małaczyński Maryan; kandydat: Szczęścikiewicz Stan.; leśniczy: Krzeczunowicz Maksymilian, Spanily Antoni, Streer Ludwig, Bordziński Józef, Strzygowski Aleksander, Kowalewski Antoni; 3 strażników lasowych; 2 dozorców składu drzewa.

12. **Polanica** (powiat Dolina)

obejmuje 12.048·53 hktr. lasu i 306·60 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Hryniewicz Stanisław; pomocnik kancelaryjny: Marcinków Tomasz; leśniczy: Held Ferdynand, Rieger Emil, Onyśko Nikita; 3 strażników lasowych.

13. **Lisowice** (powiat Dolina)

obejmuje 2.746·47 hktr. lasu i 113·15 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Grabowski Marcin; pomocnik kancelaryjny: Uhlir Władysław; leśniczy: Dylski Władysław, Wolski Rudolf, Brosenbach Marian; 2 strażników lasowych.

14. **Drohobycz** (powiat Drohobycz)

obejmuje 2.035·45 hktr. lasu i 140·48 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Rozwadowski Rogala Karol; pomocnik kancelaryjny: Chołodecki Stanisław; leśniczy: Smółka Stefan, Pietrusiewicz Piotr; 4 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

15. **Dobrohostów** (powiat Drohobycz)

obejmuje 4.089·31 hktr. lasu i 194·66 hktr. innych gruntów.

Zarządca: posada nieobsadzona; asystent leśnictwa: Wobr Wincenty; pomocnik kancelaryjny: Szygowski Maksymilian; leśniczy: Dietz Henryk, Marcinków Jan, Worobecki Józef, Watzlawik Karol; 5 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

16. **Tustanowice** (powiat Drohobycz)

obejmuje 3.347·91 hktr. lasu i 42·80 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Tomaszewski Walenty; pomocnik kancelaryjny: Münzger Jan; leśniczy: Jarmuła Jan, Geschwind Juliusz, Granatowski Mieczysław; 2 strażników lasowych.

17. **Nahujowice** (powiat Drohobycz)

obejmuje 2.906·58 hktr. lasu i 6·76 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Wyrobek Karol; pomocnik kancelaryjny: Josse Józef; leśniczy: Kowalski Bazyli, Ratajski Jan, Melzer Jakób; 4 strażników lasowych.

18. **Dobromil** (powiat Dobromil)

obejmuje 1.276·75 hktr. lasu i 593·67 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Szyszkowski Bolesław; pomocnik kancelaryjny: Mielnik Jan; leśniczy: Połotnicki Aleksander, Matecki Leon; 3 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

19. **Leszczyny** (powiat Dobromil)

obejmuje 1.866·18 hktr. lasu i 17·92 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Schwarz Jan; pomocnik kancelaryjny: Ormczowski Michał; leśniczy: Reicher Eugeniusz; 2 strażników lasowych.

20. **Starzawa** (powiat Dobromil)

obejmuje 3.700·62 hktr. lasu i 227·69 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Lipiński Lubin, c. k. lustrator lasów; pomocnik kancelaryjny: Malota Karol; leśniczy: Mielnik Jan, Kottik Zygmunt, Lwowski Michał; 3 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

21. **Berehy** (powiat Lisko)

obejmuje 3.837·25 hktr. lasu i 139·97 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Krupiński Józef; pomocnik kancelaryjny: Senyk Jan; leśniczy: Laszkiewicz Konstanty, Erlacher Khay Edward, Träger Ignacy; 2 strażników lasowych.

22. **Michowa** (powiat Dobromil).

obejmuje 3.050·30 hktr. lasu i 163·96 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Unger Ludwik; pomocnik kancelaryjny: Fastnacht Franciszek; leśniczy: Lang Karol, Łopatyński Aital, Kossowski Władysław; 1 strażnik lasowy.

23. **Hrynława** (powiat Kossów).

obejmuje 18.204·99 hktr. lasu i 796·82 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Jasienicki Jan; elew lasowy: Chwalibóg Jan; kandydat lasowy: Szyszkowski Maksymilian; leśniczy: Lewicki Emil, Kropaczek Antoni, Maszewski Konstanty, Wollak Józef; 9. strażników lasowych.

24. **Jawornik** (powiat Kossów).

obejmuje 9.288·16 hktr. lasu i 265·56 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Swoboda Alojzy; pomocnik kancelaryjny: Pakoszewski Zygmunt; leśniczy: Nowak Franciszek, Pfeifer Jan, Dydyński Spirydion; 4 stażników lasowych.

25. **Kuty** (powiat Kossów).

obejmuje 3.647·45 hktr. lasu i 211·54 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Mahr Franciszek; pomocnik lasowy: Kubala Wilhelm; leśniczy: Hohlfeld Emil, Knieżaurek Juliusz; 4 strażników lasowych.

26. **Kossów** (powiat Kossów).

obejmuje 3.346·69 hktr. lasu i 425·92 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Zajączkowski Franciszek; pomocnik kancelaryjny: Szajdzicki Filemon: leśniczy: Goos Juliusz, Als Oskar, Zafauk Dominik; 4 stażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

27. **Szeszory** (powiat Kossów).

obejmuje 4·617·68 hktr. lasu i 1.488·82 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Poluszyński Ferdynand; pomocnik kancelaryjny: Arłamowski Mieczysław; leśniczy: Albrecht Adam, Drmla Ferdynand, Nowak Hilary: 3 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

28. **Utoropy** (powiat Kołomyja).

obejmuje 1.497·50 hktr. lasu i 21·52 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Zarzecki Pobóg Jan; pomocnik kancelaryjny; Prokopowicz Władysław; leśniczy: Lehnert Emil; 2 strażników lasowych.

29. **Peczeniżyn** (powiat Kołomyja).

obejmuje 5.631·92 hktr. lasu i 675·87 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Sokol Adolf; asystent lasowy: Skupniewicz Jan, Bielowski Maryan; pomocnik kancelaryjny: Poluszyński Kazimierz; leśniczy: Keźminowicz Maryan, Kowalski Józef, Śmielowski Karol, Hakenberg Jan, Zaborski Jan; 6 strażników lasowych.

30. **Kniażdwór** (powiat Kołomyja).

obejmuje 2.669·55 hktr. lasu i 930·34 hktr. innych gruntów.

Zarządca: posada nieobsadzona; asystent lasowy: Stoczkiewicz Zdzisław, chwilowo jako zastępca zarządcy; pomocnik kancelaryjny: Strański Józef; leśniczy: Żmudziński Emil, Dworzak Józef, Kokurewicz Józef, 3 strażników lasowych.

31. **Jabłonów** (powiat Kołomyja).

obejmuje 4.428·10 hktr. lasu i 905·77 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Kusiba Jakób; pomocnik kancelaryjny: Feill Rudolf; leśniczy: Lesser Wojciech, Śmiszkiewicz Mikołaj; 4 strażników lasowych; 1 dozorca składu drzewa.

32. **Delatyn** (powiat Nadwórna).

obejmuje 6.095·93 hktr. lasu i 323·17 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Krokowski Leon; pomocnik kancelaryjny: Kopystyński Władysław; leśniczy: Kwiatkowski Karol, Nowakowski Jan, Medwecki Antoni, Krause Antoni; 5 strażników lasowych; 2 dozorców składu drzewa.

33. **Dora** (powiat Nadwórna)

obejmuje 6.636·62 hktr. lasu i 501·72 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Zeńczak Józef; pomocnik kancelaryjny: Steciewicz Michał; leśniczy: Schweiner Karol, Uhlir Józef; 3 strażników lasowych.

34. **Osław** (powiat Nadwórna)

obejmuje 3.866·21 hktr. lasu i 131·31 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Maultz Józef; pomocnik kancelaryjny: Bleim Antoni; leśniczy: Lisicki Józef, Pokorny Antoni, Bielawski Jan; 3 strażników lasowych.

35. **Warzyce** (powiat Jasło)

obejmuje 646·57 hktr. lasu i 826·73 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Nowak Walenty; pomocnik kancelaryjny: Schrottmann Feliks; leśniczy: Tomczyński Józef; 4 strażników lasowych.

36. **Muszyna** (powiat Nowy Sącz)

obejmuje 4.408·88 hktr. lasu i 824·97 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Goralczyk Antoni; pomocnik kancelaryjny: Stachurski Stefan; leśniczy: Maziarski Antoni, Smólski Juliusz, Kauer Franciszek, Klimczak Jan; 11 strażników lasowych.

37. **Śnietnica** (powiat Grybów)

obejmuje 1.616·45 hktr. lasu i 151·12 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Hibl Adam; pomocnik lasowy: Derdelewicz Michał; leśniczy: Poniżil Franciszek, Michałowski Mikołaj; 5 strażników lasowych.

38. **Niepołomice** (powiat Bochnia)

obejmuje 1.942·00 hktr. lasu i 267·77 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Koczyński Romuald; pomocnik kancelaryjny: Medwecki Antoni; leśniczy: Chitry Karol, Drwota Józef; 3 strażn. lasowych; 1 strażnik polowy.

39. **Stanisławice** (powiat Bochnia)

obejmuje 3.724·97 hktr. lasu i 241·83 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Plaschke Jan; elew lasowy: Chwalibogowski Artur; kandydat lasowy: Michalik Wła-

dysław; leśniczy: Spielvogel Antoni, Jelinek Antoni, Janotta Rudolf, Opatrny Wacław, Schwestka Adolf; 3 strażników lasowych.

40. **Grobla** (powiat Bochnia)

obejmuje 1.817·03 hktr. lasu i 727·73 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Borzęcki Maciej; pomocnik kancelaryjny: Nowak Franciszek; leśniczy: Krzemieński Andrzej, Spurny Jan; 3 strażników lasowych.

41. **Gawłówek** (powiat Bochnia)

obejmuje 4.314·48 hktr. lasu i 603·77 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Nawratil Ryszard; elew lasowy: Gromnicki Omelana Mikołaj; kandydat lasowy: Jaworski Antoni; leśniczy: Späth Jan, Hiolski Karol, Rużycki Franciszek, Duda Wincenty (chwilowo); 4 strażników lasowych.

42. **Uszew** (powiat Brzesko)

obejmuje 628·40 hktr. lasu i 883·54 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Zajączkowski Wincenty; pomocnik kancelaryjny: Dyszyński Klemens; 6 strażników lasowych.

43. **Stary Sącz** (powiat Nowy Sącz)

obejmuje 1.771·30 hktr. lasu i 163·08 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Kiesel Antoni; pomocnik kancelaryjny: Korlakowski Aleksander; leśniczy: Bayer Jan, Robaczewski Jędrzej; 4 strażników lasowych; 1 strażnik polowy.

44. **Tyniec** (powiat Wieliczka)

obejmuje 182·05 hktr. lasu i 1.259·76 hktr. innych gruntów.

Zarządca: Telichowski Cyprjan; pomocnik kancelaryjny: Fierich Edmund; 1 strażnik lasowy.

Towarzystwo wzajemnej pomocy Oficyalistów prywatnych

w roku 1868 zawiązane ku niesieniu pomocy niezdolnym do pracy członkom, tudzież wdowom i sierotom po takowych, liczy majątku około 500.000 zł., dochodu rocznego około 65.000 zł., członków 2.230.

Do Towarzystwa może należeć nietylko oficyalista prywatny w ścisłem znaczeniu tego wyrazu, ale i urzędnik prywatny innej kategoryi, nie mający zapewnionej emerytury, tudzież prywatny lekarz, weterynarz, inżynier i budowniczy, a wedle uchwały Rady nadzoczej z roku 1889, także i kobiety korzystać mogą z dobrodziejstw tej instytucyi przystępując na członków. — Na razie przyjmuje Towarzystwo: nauczycielki prywatne, ekpedyentki pocztowe, telegrafistki i buchhalterki egzaminowane, o ile nie mają zapewnionej emerytury z innych źródeł — (mogą być także członkami nauczyciele muzyki i guwernerzy).

Jeden udział (wkładka) kosztuje rocznie 4 zł. (a z dopłatą guldena na fund. rezerwowy razem 5 zł.) i nieznaczne wpisowe podług wieku. Udziałów wolno najmniej jeden, a najwięcej 12 deklarować, jak niemniej rocznie zwiększać i zmniejszać wedle posiadanych środków.

Przystępujący na członka rzeczywistego musi wiek swój udowodnić metryką chrztu i wypełnić blankiet deklaracyjny, który otrzymać można w oddziale Towarzystwa (w powiecie politycznym), w którym kandydat na członka — mieszka, albo wprost z Wydziału centralnego we Lwowie. Kandydat na członka rzeczywistego w wieku 40—50 lat musi nadto złozyć świadectwo zdrowia; — starszych ponad 50 lat nie przyjmuje Towarzystwo w poczet członków rzeczywistych.

Od 1. stycznia 1888 zaprowadzono dział uczestników czyli członków, którym służbodawca zapewnia emeryturę w tych samych warunkach, jak sobie członkowie rzeczywiści emeryturę zapewniają. Różnica zachodzi tylko ta, że gdyby stosunek służbowy się rozwiązał, może służbodawca połowę wkładek przenieść na rzecz następcy a druga połowa

staje się własnością Towarzystwa. Jeśli uczestnik wytrwa lat 35 u tego samego służbodawcy, otrzymuje emeryturę bezwzględnie.

Najbardziej przekonywującym dowodem pożytecznej działalności Towarzystwa są cyfry wypłaconych zapomóg niezdolnym do pracy członkom, ich wdowom i sierotom, które rozdane zostały do roku 1888. Cyfra na zapomogi i wsparcia rozdzielona sięga sumy 250.000 zł. Nieudolni do pracy i wdowy z dziećmi otrzymują wedle regulaminu zapomogę w stosunku do wkładek więcej jak 50 prc, a bezdzietne wdowy o jedną trzecią mniej — czyli kto złożył 200 zł. na udziały, a stał się niezdolnym do pracy choćby już po 5 latach należenia, — pobiera do śmierci 100 zł. rocznie, albo gdy zmarł, jego żona pobiera 68 zł. do śmierci, zaś dzieci 32 zł. do lat 18 wieku.

W roku 1882 został zaprowadzony fundusz pogrzebowy, do którego wpłacają członkowie po 60 centów rocznie, a w razie ich śmierci Towarzystwo wypłaca rodzinie na koszta pogrzebu 50 zł.

Organami Towarzystwa są: Wydziały powiatowe, Wydział centralny i Rada nadzorcza.

Towarzystwo rządzi się autonomicznie, to jest wszyscy do zarządu wchodzą na podstawie wyboru członków.

Skład Wydziału centralnego, urzędującego we Lwowie, jest następujący:

Prezes: Stefan hrabia Zamoyski, Prezes Rady powiatowej jarosławskiej, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich i t. d., zamieszkały w Wysocku p. Radymno.

Wice-prezesowie: Dr. Karol Mikuliński, prawnik we Lwowie i Henryk Strzelecki, dyrektor szkoły lasowej i t. d. we Lwowie.

Członkowie Wydziału centralnego: Fedorski Władysław, rządca dóbr pp. Benedyktynek we Lwowie, Burzyński Ksawery, urzędnik fundacyi hr. Skarbka we Lwowie, Merunowicz Teofil, sekretarz Rady powiatowej, poseł na Sejm krajowy, we Lwowie, Dr. Ostaszewski - Barański Kazimierz, redaktor „Dziennika Polskiego“, Koeppel Krzysztof, sekretarz J. E. hr. Siemieńskiego we Lwowie, Dr. Żegota Krówczyński, c. k. radca sanitarny we Lwo-

wie, Stroner Adolf, naczelnik Izby rachunkowej miasta Lwowa, Szczerbicki Franciszek Ksawery, pełnomocnik hr. Romana Potockiego we Lwowie, Solecki Piotr, naczelny buchhalter hr. Romana Potockiego we Lwowie.

Biuro administracyjne obecnie we własnej Towarzystwa kamienicy l. 4 plac Chorążczyzna we Lwowie, udziela wszelkich wyjaśnień tak listownie jak i zgłaszającym się ustnie. Dyrektor: Makarewicz Romuald, zarazem sekretarz Rady nadzorczej i Wydziału centralnego. Rachmistrz: Olszewski Michał January. Kancelista: Kołodkiewicz Platon. Praktykant: Gizowski Teodor.

(Komitet założycieli, który już w roku 1867 zorganizował Towarzystwo w obwodzie tarnopolskim, składał się z pp.: Romualda Makarewicza jako prezesa, ś. p. Ignacego Sokołowskiego i ś. p. Stanisława Międlickiego, jako sekretarzy.)

cie, Strauss Adolf, naczelnik Izby rachunkowej miasta Lwowa, Stecki, Szczepański Franciszek, Rasewski, pełnomocnik hr. Romana Potockiego we Lwowie, Sołecki Piotr, naczelny buchhalter hr. Romana Potockiego we Lwowie.

Biuro administracyjne obecnie we własnej Towarzystwa kamienicy l. 4 plac Cherubczyna we Lwowie, udziela wszelkich wyjaśnień tak listownie jak i zapytującym się ustnie. Dyrektor: Makarewicz Romuald, zarazem sekretarz Rady nadzorczej i Wydziału centralnego. Buchhalter: Olszewski Michał Ignacy. Kancelista: Kołodkiewicz Platon. Praktykant: Głowacki Teodor.

(Komitet założycieli, który już w roku 1867 zorganizował Towarzystwo, w ukończeniu formalności składał się z pp.: Romualda Makarewicza jako prezesa, p. Ignacego Sokolnickiego i p. Stanisława Mielickiego, jako sekretarzy.)

DZIAŁ LITERACKI

Niemiecki zając.

(Prawdziwe zdarzenie.)

Lwów, przed laty mniej więcej 40., mniej liczną gwardyę St. Huberta niźli dziś posiadał. W owych czasach, oprócz miejskiego Towarzystwa strzeleckiego, którego głównym celem było, trafne strzelanie do tarczy, a mimochodem wychylanie licznych „halb" piwa, o żadnem innem stowarzyszeniu myśliwskiem, nikomu ani się nie roiło. Mimo to zdarzali się myśliwi i to znakomici, jak: Tomek radca, t. z. „Buchhalteryi", Rajmers, artysta dramatyczny, i — Józef Georger, który dopiero w ubiegłym roku umarł jako pedel Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie.

Któż we Lwowie nie znał myśliwego Józefa? Śmiało rzec mogę, znały go trzy pokolenia, albowiem zmarł licząc 94 lat życia. Ten to Józef był niejako rodzajem Mentora dla wielu Nemrodów lwowskich.

Na jednych, jak to mówią „udało się" Józefowi, lecz na wielu nie.

Do najbardziej nieudałych uczni, osobliwie pod względem trafności strzałów, zaliczyć było można, od wielu lat już nie żyjącego P.... jednego z adwokatów lwowskich.

P. adwokat czyli jak ich nazywano „komornik", z trzech rzeczy słynął w całym Lwowie: Z gruntownej znajomości łaciny, strzelania „po łacinie" i apetytu. Dużo polowaliśmy razem, a nie pomnę, żeby P.... coś kiedyś zastrzelił. Zdaniem bowiem jego, zawsze mu „coś" w trafności strzału przeszkodziło.

Mimo to P.... był zapalonym myśliwym. Gdziekolwiek odbywało się jakie polowanie, on na niem być musiał, ażeby spudłować kilkanaście razy, i — zjeść — o, zjeść dużo, a smacznie, bo tego był największym amatorem.

— Bo to uważacie — mawiał — na wolnem powietrzu, przy komocyi, ma się najlepszy apetyt.

I trudno było wiedzieć, czy adwokat P.... jedzie na polowanie dla polowania, czy dla jedzenia.

P.... liczną miał klientelę, między nimi był i mój Ojciec. Pewnego dnia, jako młody chłopiec, z polecenia mego Ojca odnosiłem do p. komornika jakieś „*scripta causalia*". P.... który mnie lubił, mówi do mnie :

— „Uważasz — to było jego przysłowiem — jutro sobota, pół dnia macie wolne, później niedziela a w poniedziałek święto, mógłbyś z nami pojechać na słonki w lasy Janowskie, leśniczy tameczny mnie i kotlarza Wenzla zaprosił, jeśli więc chcesz, możesz jechać z nami. O strzelbę się nie troszcz, leśniczy ci jej dostarczy.

— Pojadę !

— No to uważasz, jutro o godzinie 10. przyjdź do restauracyi pod „Strzelcem". — (Obecnie w domu tym mieści się Muzeum im. Dzieduszyckich) — Z tamtąd wyjedziemy.

Najpuktualniej zjawiłem się w oznaczonym czasie.

Przed bramą wchodową do restauracyi, stała już fura Marcina.

Marcin, przedmieszczanin lwowski z Zamarstynowa, rozrywanym był przez myśliwych lwowskich, wożąc ich swymi końmi, gdziekolwiek im polować wypadło. Był to stary wyga, co z niejednego pieca chleb jadał. Dawniej służył wojskowo i dworsko, toż pół Galicyi znał wybornie.

Na naszem wsiadanem na wóz, poczęto wynosić z restauracyi, kosze, jakieś paczki, ba i dwie spore beczułki.

Po jakiego licha, myślę sobie, tyle prowiantów, gdy na dwa dni zaledwie jedziemy, i to zaproszeni do domu prawdopodobnie nie zbyt ubogiego.

Ruszamy, w dodatku przybył jeszcze wyżeł p. komornika, zowiący się „Minos". Był to legawiec rasy kurlandzkiej, kudłaty, barwy rudej, duży, mocno spasiony, i próżniak co się zowie.

Oprócz kotlarza Wenzla, który jako lojalny niemiec posiadał dubeltówkę, żadnemu innemu śmiertelnikowi, nawet wiatrówki bez szczególnego pozwolenia posiadać wówczas nie było wolno. Wenzel pomimo, że już od lat kilkudziesiąt mieszkał na ziemi polskiej,

bardzo źle mówił po polsku. Toż dyskurs nasz szedł w języku niemieckim.

Okolica od samej rogatki Janowskiej, aż do samego Janowa i dalej nędzną, szczero-piaszczystą ma glebę. Jechaliśmy w początkach kwietnia, toż smutno na polach wyglądało. Przyroda poczęła się zaledwo budzić ze snu zimowego. Wenzel krytykował kraj bezustannie i przeklęty klimat polski.

— Patrzcie panowie — mówił — jak tu dziko, zaniedbanie i ubogo. „*Bei uns in Würtembergischen*“ zupełnie inaczej. Osadź pan tu Niemców, a wnet się przekonasz jak to wyglądać będzie, Polacy nie umieją gospodarować.

Począłem się oburzać i sprzeczać, ale trudno mi było zrobić p. Wenzla na poczekaniu Polakiem. Dziś jego potomstwo zapewne już całkiem inaczej zapatruje się na ziemię i klimat polski.

Ujechaliśmy już pół drogi. Komornik począł się macać po obszernym brzuszku.

— Możebyśmy zajechali na popas, i co przetrącili?

Trudno było odmówić komornikowi, a traf zrządził, że dojeżdżaliśmy właśnie do dużej karczmy, którą dzierżawił Niemiec.

Zewnątrz wyglądała karczma bardzo porządnie.

— A widzicie — rzekł Wenzel — jak znać, że tu mieszka Niemiec!

Wchodzimy do środka. Brud, niechlujstwo w dużej szynkowni. W bocznym alkierzu, gdzie mieszkał dzierżawca, jeszcze gorzej. Z betów niechlujnych dużego łoża, niby z wróblego gniazda, wyglądało z pół tuzina główek dziecięcych.

Tym razem ja miałem prawo śmiać się z Wenzla i jego przechwałek niemieckich.

Komornik, nie zważając na nic, dobrał się do swojej torby, w której sporo było prowiantów, i począł literalnie pożerać szynkę, bułki, i t. p. Myślałem, że i mnie zaprosi, — a byłem już głodny, lecz pasibrzuch sam siebie tylko napychał.

Wreszcie ruszyliśmy w dalszą podróż. — Ja zły, bo głodny, Wenzel nadąsany, bo skompromitowany przez niechlujnego landsmana, — tylko komornik zadowolony — bo syty.

Ale otóż i las po obu stronach gościńca, duży, sosnowy. Zbaczamy z drogi i ot, cel naszej wyprawy — leśniczówka.

Na ganek wyszedł suchy, długi i siwy już człowiek. Był to sam leśniczy.

— Jak się masz *„altes Haus!“* — woła Wenzel, rubasznie, i uściskali się z leśniczym.

Dom był duży, a zewnątrz i wewnątrz, wyglądał co prawda bardzo czysto.

Pan komornik znanym był domowi. Prowadził bowiem leśniczynie proces jakiś zawiły spadkowy.

— Do wieczora jeszcze daleko — rzekł Wenzel — możebyśmy spróbowali szczęścia na wieczornym „ciągu“?

— Wnet podadzą kawę, potem możemy pójść, bo na stanowiska ztąd nie daleko — odrzekł leśniczy.

Można sobie wyobrazić, z jaką skwapliwością, nie jadłszy nic od rana, rzuciłem się na sporą szklanicę kawy. Kosztuję — a cóż to za lura, czysta cykorya, w dodatku przesłodzona. Neutralizuję tedy nudną słodycz tego nektaru, kwaśnym jak ocet *hausbrotem*. Mimo głodu nie sposób wypić. Pozieram po towarzyszach podróży, adwokat krzywi się, ale Wenzel pochłania tę miszkulancyę.

Nareszcie rozdano nam strzelby, ruszyliśmy, i niebawem stanęliśmy na stanowiskach.

Była to długa łączka, dzieląca las, z jednej strony gęsty, z drugiej zrąb, na której z rzadka stały sosny, „nasienniki“ i olszyna gdzie niegdzie. Stanęliśmy wzdłuż gęstego lasu, mając zrąb za pole do strzału. Po chwili padł strzał. To Wenzel, który dobrze strzelał, spuścił słonkę — padła gdzieś w sośniaki.

— Minos, aport — począł wołać.

Daremne wołanie, Minos wiernie pilnował swego pana, a raczej torby jego, w której wietrzył kiełbasę.

W miejsce, w którym komornik i ja staliśmy, żadna nie nadciągnęła słomka. Rozglądam się tedy i patrzę z poza krzaka, co P.... robi, a on siedzi i pożywa w najlepsze. Kasznąłem, pragnąc niejako przypomnąć się, że radbym podzielił się znim bodaj czem — lecz zgłoszenie moje taki wywarło skutek, że adwokat począł wiktuały skwapliwie w torbę pakować.

Wyznam otwarcie — że mnie już opanowała złość na tego Sobka. Poprzysiągłem zemstę!

Ciąg słonek był słaby. Wenzel ubił dwie, leśniczy jedną sztukę, ja z komornikiem żadnej. Poczęło się zmierzchać, wróciliśmy do domu.

Na moje pocieszenie wnet podano wieczerzę.

Cudów i mnóstwo przechwałek o dobroci niemieckiej kuchni nasłuchałem się od Wenzla, toż z zamrużonemi oczyma rzuciłem się do talerza. Była to czysto niemiecka „wasserzupka" — Na drugie danie była — a miało to pozór jakiś uroczysty, prawdopodobnie z przyczyny naszego przybycia — kasza jaglana, suto posypana tartym piernikiem. Uszłaby potrawa, gdyby było jej więcej niż jedna salaterka na osób coś piętnaście, bo rodzina leśniczego była nader liczną. I na tem koniec.

Adwokat udawał, że je, ale ani tknął wieczerzy, ciągnął tylko piwo wraz z Wenzlem i leśniczym. Na mnie nikt nie zważał.

Gdy się więc obiad skończył, wymknąłem się i użyłem tej chwili do spełnienia mej zemsty.

Wyszukawszy torbę komornika, jakie w niej były wiktuały, w całości dałem Minosowi do pożarcia.

Mnie i komornikowi w jednej pościelono izbie, a ponieważ kwiecień był chłodny, więc mieszkanie suto opalono, w dodatku łóżka wyścielono pierzynami i olbrzymiemi piernatami do przykrycia. Komornik rozkoszował się, lecz ja doznawałem istnej męki, toż bez ceremonii zrzuciłem piernat, na którym w te tropy Minos się ulokował.

Księżyc dość jasno oświetlał izbę, komornik był pewny, że spię, wyłazi więc cichaczem z niemieckich betów, i prosto do torby, aby się posilić. Jakże rozpaczliwą miał minę, jak wzdychał żałośnie na widok pustki. Dusiłem się od śmiechu. Począł wołać na mnie.

Udałem przebudzenie, i pytam:

— Co pan komornik sobie życzy?

— Uważasz — nieszczęście! Ukradziono mi, albo zgubiłem.

— Co, może pieniądze?

— Nie! nie — tylko uważasz, mam zwyczaj nosić z sobą coś do przetrącenia, a tu nic nie ma.

— Jutro może się znajdzie zguba.

— Ba jutro, a teraz jeść mi się chce gwałtownie. A tej kawy, tej wieczerzy, w usta wziąść nie mogłem.

Drugiego dnia, ponieważ ciąg słonek słaby był tej wiosny, umyśliliśmy zapolować na kaczki na dużym stawie Janowskim.

Leśniczy, z przyczyny sesyi w „ferwalteryi" swojej w Janowie, na której być musiał, nie towarzyszył nam na polowanie. Wyjechaliśmy tedy w towarzystwie gajowego.

Staw Janowski w owym czasie słynął z mnogości kaczek, w dodatku była to jeszcze pora, w której kaczki, nie rozleciawszy się parami na „pieleszę", w stadach się trzymają.

Wsiadamy do czółen. W większem ulokował się Wenzel i P.... z wiernym swoim Minosem. Drugiem mniejszem, płynę ja i wioślarz.

Staw był miejscami trzciną i sitowiem zarośnięty, do „dużej halawy", gdzie kaczki miewały główny punkt zborny, było jeszcze daleko, toż co się poderwało, strzelaliśmy.

Co padło na czystą wodę, łodziami podpłynąwszy zbieraliśmy, gdy jednak Wenzel ubił krzyżówkę a ta padła w sitowie, więc wyżeł Minos aport!

Minos, zbyt delikatny na chłodną kąpiel, pozostał głuchy na wołania i prośbę swego pana. P.... był zmuszony wrzucić go do wody, lecz w tej chwili łódź się przechybnęła, i biedny komornik głową hulnął w wodę.

Na krzyk, który powstał, oglądam się za siebie, a Wenzel ciągnie za nogi komornika.

— Puszczaj pan — wołam — woda nie głęboka, prędzej stanie na nogach, w przeciwnym razie gotów się zalać. Wreszcie chłop, który im wiosłował, skoczywszy w wodę wyciągnął adwokata.

Jakże rozpaczliwie wyglądał! Cały umazany czarnym błotem i zmoczony.

Ot i już po polowaniu.

Spory kawał drogi do leśniczówki przebyłem, podtrzymując zmokniętego komornika w moich objęciach. Stękał, biadał nad sobą. Ostatecznie nic mu się nie stało. Woda była nie głęboka, i krótko używał kąpieli. Więcej obawiałem się przeziębienia, bo woda w kwietniu zimna a biedny komornik trząsł się jak w febrze. Przybywszy na leśniczówkę, natychmiast położył się do łóżka i jął nawoływać — jeść!

Leśniczy, którego ktoś aż w ferwalteryi zaalarmował przesadzoną wiadomością że: adwokat się utopił, przybył na miejsce z kilkoma urzędnikami i chirurgiem żydkiem. Przekonawszy się jednak, że komornikowi, prócz zmoknięcia, nic się nie stało, uspokoili się i zostali na obiedzie. Ja na infirmiera ofiarowałem się i przez czas obiadu z chorym pozostałem.

Potraw i napitku w postaci piwa i wina, przez Wenzla ze Lwowa przywiezionego, nadnoszono nam tym razem obficie. Począłem się z komornikiem przedraczać, jak najściślejszą, jako choremu, zalecając mu dyetę.

Lecz nic nie pomogły perswazye, połykał wszystkie mięsne potrawy i wino. Nareszcie przyniesiono ostatnie danie — spory cząber zajęczy. A trzeba wiedzieć, że o przepisach co do ochrony zajęcy nie było wówczas mowy.

— Uważasz — mówi P.... pożądliwie na pieczeń poglądając — o ile wiem, nie lubisz zajęczego mięsa. Pozwól więc, że zjem to wszystko. Bo uważasz — chociaż już syty jestem, widok tak smacznej potrawy, pobudził we mnie apetyt. Gdyby mi to zaszkodziło, mam z sobą moją podróżną apteczkę. Jest tam rumianek, centuria, emetyku parę gramów, no i morysona dwa pudełka. Nieraz się tem ratowałem.

Widząc, że wyżeł Minos, nie najlepiej wyszedł przy swym panu, bo prócz kości nic mu nie zostawił, ofiarowałem mu kości z zajęczego cząbra, który zniknął w adwokackim brzuchu jak w przepaści. A to co? — psisko miasto gryść kości, nająeżywszy grzbiet począł szczekać gwałtownie. Zdziwiło mię to, bo wiedziałem, że najlepsze wyżły, do których Minos wcale zaliczonym być nie mógł — gryzą kości zwierzyny łownej, osobliwie pieczonej lub gotowanej. Nie sposób było uciszyć psiska, wlepił wzrok w talerz, na którym kości leżały i szczekał gwałtownie.

— Uważasz — rzeknie P.... — co mu się dziś stało? Wiem dobrze, iż chętnie gryzie kości zajęcze.

Następnego dnia, wracaliśmy do Lwowa.

— A co — rzecze Wenzel z tryumfem — widzieliście co za porządek w całym domu! To jest *eine tüchtige deutsche Hausfrau!* A kuchnia, nie królewska? Osobliwie te cztery pieczone zające, na ostatku podane. Zrobiłem mały wyrzut gospodyni, że o

tej porze nie godzi się bić zajęcy — lecz ona zaręczyła mi, że były w domu chowane. „*Dan hat sie recht.*“

Woźnica nasz Marcin, który rozumiał po niemiecku, osobliwie gdy Wenzel piał hymny pochwalne na cześć kuchni niemieckiej, począł mruczyć pod nosem:

— Aha! oj! oj! bodaj ich z taką kuchnią!

Byłem pewny, że przyczyną niezadowolenia Marcina była niegościnność leśniczego, albowiem cały czas pobytu tamże, siebie i konie własnym kosztem żywić musiał.

Wkrótce konie się pomęczyły. Zajechaliśmy do karczmy a Wenzel wydobył z torby starannie w papier owiniętego zająca. Marcin widząc to, odciągnął mnie na bok, i mówi po cichu:

— Niech panicz nie je tego zająca, bo to paskuda! Niech to chyba szwaby jedzą.

Usłuchałem rady Marcina i zapowiedziałem, że zająca jeść nie będę. Wdzięcznem okiem rzucił na mnie komornik i razem z Wenzlem sprzątli pieczeń, kości wspaniałomyślnie ofiarując Minosowi. I tym razem jednak powtórzyła się scena, którą wyżeł na leśniczówce był odegrał. Począł szczekać gwałtownie, szerść jeżyć i skomleć.

— *Was ist das?* — pyta Wenzel.

— A to jest — odpowiedział Marcin, — że Minos więcej się brzydzi niż, niektórzy panowie i nie chce jeść paskudztwa.

— Przecież to zając? — rzekł Wenzel.

— Chyba niemiecki, i ot taki — dodał Marcin, z zanadrza cały ogon koci wraz sierścią dobywając.

— Co to jest? — zapytał adwokat i Wenzel.

— Ogon z tego zająca, coście go panowie teraz zjedli. Leśniczyna chowa koty, skórki sprzedaje, a mięso sama je od święta i gości niem częstuje. Ogon mnie podarowała, bo to dobrze kadzić się tem w e d l e kataru.

Wieść ta, jakby emetyk na adwokacie i Wenzlu podziałała. Całą drogę chorowali na morską chorobę i ledwie na pół żywych przywieźliśmy ich do Lwowa. Później ilekroć Wenzel począł wychwalać niemiecką kuchnię, przypomnieniem n i e m i e c k i e g o z a j ą c a zatykałem mu usta. *Aleksander Ubysz.*

Przygody myśliwskie pana Tatarkiewicza.

— Jeszcze miareczkę, panie Tatarkiewicz...

— Wedle rozkazu jaśnie pana! — odrzekł Tatarkiewicz, wyprężył się jak struna i połknął spory kubek starki.

Ile tam takich kubków przeszło przez gardło Tatarkiewicza, któżby zliczył! Nie wiedział o tem nawet potężny nos czerwony, który na mrozie mienił się purpurą i fioletami, a sam Tatarkiewicz twierdził, że gdyby był dębowym okseftem, toby sobie grubo drwił z Heidelberskiej beczki. Trzeba zaś wiedzieć, że pan Tatarkiewicz widział Heidelberską beczkę, bo się włóczył po świecie, służąc wojskowo, ale gdzie się bijał, z kim i o co, nie mógł nigdy dokładnie wytłumaczyć. Pozostała mu tylko wojskowa postawa — „sztelunek“, jak mawiał — którego przestrzegał nawet w chwilach zupełnego zamroczenia. Do żydów miał pretensyę, że na to tylko wody do okowity chlapią, żeby on się wodnej puchliny nabawił, a nieodstępnym towarzyszem jego był niepoczesny, rudy kundys, z jeżącą się na karku sierścią, który na świniach wiejskich sam się na dzika zaprawił i mógł być do tego użytym. Tatarkiewicz wenerował go jak siódmy cud świata i upatrywał w nim wszelkie cnoty wszystkich psów na świecie.

Jak się oni tam rozumieli, wiecznie pijany Tatarkiewicz i wiecznie głodny „Murdas“ — trudno wiedzieć, dość, że razem stanowili pewną potęgę myśliwską, a że przytem i Pan Bóg lotki Tatarkiewicza nosić raczył i wszelka zwierzyna na niego o zakład wychodziła, więc był wybornym strzelcem w randze podleśniczego, nie znającego się oczywiście nic a nic na leśnictwie.

— Jeszcze miareczkę, panie Tatarkiewicz.

Wedle rozkazu jaśnie pana — i znowu jedna miareczka przeciekła do chodzącego okseftu, podczas

gdy „Murdas“ ogryzał kości z baraniny, którąśmy piekli na węglach.

W biwakującem gronku naszem huczało zresztą, bośmy wyśmiewali najmłodszego z Nimrodów, iż przepuścił lochę i sześć paciuków, strzelając do nich we wzruszeniu z... nienabitego lankastra.

— A pan, panie Tatarkiewicz, ubiłeś co kiedy z nienabitej strzelby?

— Wedle rozkazu jaśnie pana, bywało i tak...

— No, widzicie! A jakże to było? — wołał młody Nimrod, uradowany, że trafił się i drugi taki, co strzelał z nienabitej strzelby.

— To, wedle rozkazu jaśnie pana, tak było. Książe pan miał raz gości i mówi do mnie: „Tatarkiewicz, musisz mieć capa na pojutrze, żywego, czy nieżywego, byle był“. „Wedle rozkazu jaśnie pana, będzie“ — i poszedłem. Ale mi było markotno, bo to sarny wyzdychały na motylicę i trudno było gdzie jaką uświadczyć. Wstąpiłem do Mordka, pytam się, czy jakiej sarny nie widział, napiłem się przytem na frasunek i ruszyłem w las. Znałem miejsce, gdzie sarny pod wieczór pić przychodziły — ale gdzie tam co znajdzie! Wlazłem przecież w jamę, którą świeża burza wyrwała i siedzę. Już mi się cno robiło, gdy wtem widzę serwetki przez krzaki, a tuż sadzi i koziołek. Ja do torby, żeby wpakować siekańca do lufek — a tu nie ma, zapomniałem — strzelba tylko prochem nabita. Rób teraz co chcesz, ziemię gryź!— mruknąłem ze złości i spojrzałem na ziemię. Była to tłusta glina, jak na garnki. Więc nie wiele myśląc, drę glinę pazurami, toczę z niej wałki jak szpickugle, nabijam i mierzę. Cap schylił się do wody, a ja „cmok“ leciutko, on gębę na mnie i ślepie wytrzeszcza — a ja bah! bah! z obu rurek razem. Capisko upadło, ja przyskakuję, a on żywy i zdrów, tylko ma ślepie gliną zaklajstrowane i nie wie, gdzie uciekać... Ja go tedy na smycz, i myślę sobie, chciał książę żywego, czy nieżywego, niechże ma żywego— i prowadzę...

— Oj, łżesz Tatarkiewicz, okrutnie łżesz.

— Wedle rozkazu jaśnie pana, niech mnie we czworo złamie przed skonaniem, jeśli nieprawda.

— A „Murdas“ co wtedy robił?

— „Murdasa“ nie było, jaśnie, onby poświadczył, bo to psisko rzetelne. Ale on się na drugi dzień jeszcze lepiej spisał odemnie.

— Jakże to?

— Ano tak, wedle rozkazu jaśnie pana, tylko... że mi to w gardle wyschło...

Podałem całą manierkę nieporównanemu Tatarkiewiczowi. Wypróżnił ją rzetelnie i tak opowiadał:

— Wedle rozkazu jaśnie pana, za dwa dni przyjechali goście do księcia... Ja chodziłem po polu, żeby jeszcze kilka kuropatw zastrzelić i byłem właśnie na ugorze pod lasem, którędy kolej przechodzi. Rozglądam się za kuropatwami, a tu lokomotywa świsnęła; zbudził się zając, co spał gdzieś pod krzakiem i sadzi, a mój „Murdas“ za nim. Nie pytają nic, tylko sadzą prosto na pociąg. Ja oba palce do gęby i świszczę, mało mi głowa nie pęknie — ale gdzie tam, „Murdas“ leci jak wściekły. Przybiegli do toru, a kopyra hyc na stopień od wagonu. „Murdas“ stanął na chwilę i uszy podniósł, bo wiedział, że bez biletu wsiadać nie wolno, ale go pasya myśliwska przemogła. Dalej więc na stopień za kopyrą, — i tak się gonili na okolusieńko pociągu — aż do samej stacyi. Tu dopiero konduktor krzyknął fertyg! — „Murdas“ myślał, że pif! dał susa i zadusił kopyrę.

— I przyniósł go do domu? — zapytałem, parskając od śmiechu.

— Wedle rozkazu jaśnie pana, ale nie zaraz. Nie chciał wracać ciężarowym pociągiem, który stał na stacyi, bo wiedział, że się to długo wlecze, tylko czekał aż do kuryerskiego pociągu...

St.

„Murdasa" nie tylko, jaśnie, cały poświadczył, bo to psisko rzetelne. Ale on się na drugi dzień jeszcze lepiej spisał osobnie.

— Jakże to?

— Ano tak, wedle rozkazu jaśnie pana, tylko że mi to w gardle wyschło...

Podałem całą manierkę niepoprawnemu Tatarkiewiczowi. Wypróżnił ją rzetelnie i tak opowiadał:

— Wedle rozkazu jaśnie pana, za dwa dni przyjechali goście do Bełżyca... Ja chodziłem po polu, żeby jeszcze kilka kuropatw zastrzelić i byłem właśnie na ugorze pod lasem, którędy kolej przechodzi. Rozglądam się za kuropatwami, a tu lokomotywa świszcze; zbudził się zając, co spał gdzieś pod krzakiem i zadał, a mój „Murdas" za nim. Nie pytaj nic, tylko zadyn prosto na kolej. Ja oba palce do gęby i świszczę, mało mi gęba nie pęknie — ale gdzie tam, „Murdas" leci jak wściekły. Przybiegli do toru, a kopyra była na stopień od wagonu. „Murdas" stanął na chwilę, i nogę podniósł, bo wiedział, że bez biletu wsiadać nie wolno, ale go pasyja myśliwska przemogła. Dalej więc na stopień za kopyrą, — i tak się gonili na ostatnim wagonie pociągu — aż do samej stacyi. Tu dopiero konduktor krzyknął fertyk! — „Murdas" myślał, że pili dał sasa i zadusił kopyrę.

— I przyniósł go do domu? — zapytałem, parskając od śmiechu.

— Wedle rozkazu jaśnie pana, ale nie zaraz. Nie chciał wracać ciężarowym pociągiem, który stał na stacyi, bo wiedział, że się to długo wlecze, tylko czekał aż do kuryerskiego pociągu.

Sz.

ZAPISKI

STYCZEŃ

STYCZEŃ

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

LUTY

LUTY

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

MARZEC

MARZEC

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

KWIECIEŃ

KWIECIEŃ

KWIECIEŃ

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

MAJ

MAJ

MAJ

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

CZERWIEC

CZERWIEC

CZERWIEC

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

LIPIEC

LIPIEC

LIPIEC

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

SIERPIEŃ

SIERPIEŃ

SIERPIEŃ

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

WRZESIEŃ

WRZESIEŃ

WRZESIEŃ

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

PAŹDZIERNIK

PAŹDZIERNIK

PAŹDZIERNIK

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

LISTOPAD

LISTOPAD

LISTOPAD

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

GRUDZIEŃ

GRUDZIEŃ

GRUDZIEŃ

Dzień		Przychód		Rozchód	
		zł.	ct.	zł.	ct.

DZIAŁ INFORMACYJNY

Tabliczka porównawcza starych miar z nowemi.

Miary długości.

1 metr = 0·52 w. sąż = 3·16 wied. stop. = 1·28 w. łok.
1 ctm. = 0·38 wied. cala.
1 milim. = 0·45 w. linii.
1 kilom. = 0·13 austr. mili.
1 myriam. = 1·31 austr. mili.
1 w. sąż. = 1·89 metra.
1 w. stopa = 0·31 metra.
1 w. łokieć = 0·77 m.
1 w. cal = 2·63 ctm.
1 w. linia = 2·19 milim.
1 austr. mila = 7·58 kilom.
1 geogr. mila = 7·42 1 morska = 5·56 k.

Miary powierzchni.

1 kw. metr = 0·27 k. s. = 10 k. st.
1 kw. ctm. = 0·14 kw. cala.
1 ar = 27·80 kw. sąż.
1 hektar = 1·73 austr. morg.
1 kw. myriam = 1·73 kw. mili.
1 kw. sąż. = 3·59 kw. metra.
1 kw. stopa = 0·09 kw. metra.
1 aus. morg = 57·54 ar = 0·57 h.
1 austr. mila = 55·063 □ kil.

Miary objętości.

1 kub. metr = 0·14 kub. sążni.
1 „ „ = 31·66 „ stóp.
1 „ sąż. = 6·82 kub. metr.
1 „ stopa = 0·03 kub. metr.
1 „ ctm. = 0·05 kub. cala.
1 hektolitr = 1·62 austr. ćwierci.
1 litr = 1 k. dcm. = 0·01 a. ćw.
1 austr. ćwierć = 61·48 litrów.
1 kub. cal = 18·27 kub. ctm.
1 kub. linia = 10·57 kub. mili.

Miary płynów.

1 hektolitr = 1·76 w. wiadra.
1 litr = 0·70 w. mass.
1 w. wiadro = 0·56 hektolitr.
1 w. mass = 0·41 litra.
1 w. seidel = 3·53 decil.

Miary ciężkości.

1 kgr. = 1·78 w. f. = 1 f. 25 łut.
1 dekagr. = 0·57 w. łuta.
1 tonna = 1785·52 w. funta.
1 kilogr. = 2 funt. cł.
1 gramm = 4·85 w. karata.
1 w. cetnar = 56 kilogr.
1 w. funt = 0·56 „
1 w. łut = 1·75 dekagr.
1 cent. cłowy = 50 kilogr.
1 funt „ = 0·5 „
1 wied. karat. = 0·20 grm.

Waga aptekarska.

1 uncya = 35 grm.
6 uncyi = 210 „
1 drachma = 4·3 grm.
1/2 drachmy = 2·15 grm.
1 skrupuł = 1·5 „
1 gran = 0·07 „
2 grany = 0·15 „
3 „ = 0·22 „
1/2 grana = 0·04 „
1/4 „ = 0·02 „
1/8 „ = 0·008 „
1 kilogr. = 28·5 unc.
1 dekagr. = 10 gr. = 0·28
1 gramm = 13·713 austr. gran.
1 decigr. = 0·1 gr. = 1·37 „
1 centigr. = 0·01 gr. = 0·13 gr.
1 miligr. = 0·001 gr. = 0·01 „
50 centigram. = 7 granom
10 „ = 1·3 „
5 „ = 0·66 „
2 „ = 0·25 „

1 łokieć polski = 0·59 ctm.
1 metr = 1 1/8 arszyna.

Centymetry.

Tabelka porównawcza pieniędzy.

	Francja fr. ct.	Austrya zł. ct.	Rosya rb. k.	Niemcy m. fen.
Ameryka. 1 dolar = 100 centom =	5 37	2 7	1 28	4 14
Anglia, 1 f. sterl. = 20 szylingom = 240 pence = 2400 penny . =	25 52	10 21	6 34	20 42
Austrya. 1 zł. = 100 centom . =	2 50	—100	— 62	2 —
Belgia. Szwajcarya, Grecya, Serbia itd. 1 frank = 100 cent . . =	1 —	— 40	— 25	— 80
Dania. 1 rigsdaler . . . . . . =	2 80	1 12	— 69	2 24
Francya. 1 frank = 100 centim =	—100	— 40	— 25	— 80
Hiszpania, 1 doblon = 100 scudom = 1000 realom . . . . =	26 74	10 67	6 61	21 34
Niemcy, 1 marka = 100 fenig. . =	1 28	— 50	— 31	—100
Norwegia. 1 rigsdaler = 6 mark. =	2 80	1 12	— 69	2 24
Rosya, 1 rubel = 100 kop. . . =	4 —	1 60	—100	3 20
Rumunia, 1 piaster = 100 ban-para = 1 frank . . . . =	—100	— 40	— 25	— 80
Turcya, 1 piaster = 40 para . =	— 9	— 3.5	— 2.25	— 7.2
Włochy, 1 lira = 100 centym. . =	—100	— 40	— 25	— 80

Niektóre przepisy pocztowe.

Od listów przesyłanych w miejscu opłaca się 3 ct. do 20 grm. wagi. Za takiż list niefrankowany 6 ct. Za listy w Austryi i Niemczech niżej wagi 20 grm. porto wynosi 5 ct., od 20—250 grm. 10 ct. Niefrankowany płaci odbiorca podwójnie. Listy niedostatecznie frankowane uważają się jako niefrankowane, wlicza się jednak wartość marek na kopercie znajdujących się. Listy polecone opłaca nadawca. Za list polecony, któryby zginął w drodze, poczta opłaca adresatowi 20 zł. Za recepis zwrotny płaci się od listu miejscowego 5 ct., a od każdego innego 10 ct. Należytość opłaca nadawca. Listy wyżej 250 gramów należy wysyłać pocztą wozową.

Oprócz kopert po 3, 5, 10 i 15 ct., są jeszcze kartki korespondencyjne po 2 ct., które można przesyłać do całej Austryi, Niemiec i Bośnii. Kartki korespondencyjne do Francyi, Belgii, Holandyi, Helgolandu, Szwecyi, Norwegii, Włoch, Szwajcaryi, Hiszpanii, Rumunii i Rosyi kosztują 5 centów.

Listy za umyślnym posłańcem, mają być u dołu lewego brzegu oznaczone „Przez umyślnego posłańca". Należytość wynosi 15 ct. i musi być z góry uiszczona. Za listy przeznaczone do miejsca po za obrębem poczty oddawczej, opłaca się po 50 ct. za każdą milę odległości.

Zwrot nadanego listu nadawcy, może nastąpić jedynie za okazaniem duplikatu adresu pisanego tą samą ręką i recepisą jeżeli list rekomendowany. Porto od listów zwyczajnych za granicę wynosi: Do Serbii 7 ct. Do Belgii, Bułgaryi, Kanady, Danii, Islandyi, Egiptu, Algieru, Grecyi, W. Brytanii, Irlandyi, Malty, Włoch, Niderlandów, Norwegii, Persyi, Portugalii, Madery i wysp Azorskich, Rumunii, Rosyi, Finlandyi, Szwecyi, Szwajcaryi, Hiszpanii, Balearów, Turcyi całej, Zjednoczonych Stanów Ameryki północnej:

a) Za listy do 15 grm. 10 ct. Karty korespondencyjne 5 ct., z odpowiedzią 10 ct.

b) Druki za każde 50 grm. aż do 2 kil. po 3 ct.

Za pośrednictwem urzędów pocztowych można przekazywać wypłaty w kraju do wysokości 200 zł. Do Wiednia wolno przesyłać przekazami aż do 5000. Do celniejszych miast monarchii, do wysokości 1000. Uskutecznić także można przesyłki pieniężne przekazami telegraficznemi. Próby towarów kupieckich (wartości się nie oznacza), druki wszelkie, korekty i książki można przesyłać pod opaską za opłatą do 50 grm. po 2 ct. do 150 grm. po 5 ct. itd.

Do Niemiec, Szwajcaryi, Francyi, Belgii, Włoch, Algieru i Holandyi można również za przekazem wysyłać pieniądze do wysokości 200 zł., względnie 450 marek, czyli 500 franków. Należytość wynosi do Niemiec: do 40 zł. 20 ct., do 50 zł. — 25 ct., do 100 zł. — 50 ct., do 150 zł. — 75 ct., do 2000 zł. — 1 zł. Każde następne 10 zł. opłaca się o 5 ct. więcej. Do Szwajcaryi, Belgii, Francyi, Włoch i Holandyi do 20 zł. — 20 ct., do 30 zł. — 30 ct. do 40 zł. — 40 ct., do 100 zł. — 1 zł. Każde następny 10 złotych opłaca się o 10 ct. więcej.

Telegrafy.

Opłata za przesyłkę depesz w obrębie monarchii wynosi:

a) 24 ct. stemplowego za każdy telegram bez wyjątku:

b) 2 ct. taksy od każdego wyrazu. Przy depeszach miejscowych opłaca się tylko połowa wyżej wspomnianego stemplowego.

W depeszach europejskich 15 liter a pozaeuropejskich 10 stanowi jedno słowo. Liczba z 5 cyfer stanowi jedno słowo.

Odpowiedzi telegraficzne na posłane depesze muszą być zawsze naprzód zapłacone, przynajmniej do wysokości 10 wyrazów, lub i więcej, ale nigdy nad trzydzieści. Za oznajmienie odebrania opłaca się jak za zwykły telegram o 10 słowach.

Do Niemiec bez względu na oddalenie opłata wynosi: *a)* 24 ct. stemplowego: *b)* 6 ct. za każdy wyraz.

Oprócz taksy zasadniczej po 30 ct. od depeszy opłaca się za każde słowo: do Algieru i Nowegii 16 ct. Do Ameryki północnej 57., do Brazylii 4 zł. 45 ct., Anglii 20. Belgii, Danii, Niederlandów 11 ct. Bośni, Herzogowiny, Czarnogóry, Niemiec, Szwajcaryi, Serbii, 4 ct., Bulgaryi 9 ct., Egiptu 84 ct., Francyi 10 ct., Grecyi 21 ct., Hiszpanii, Rosyi i Turcyi europ. 14 ct., Holandyi 13 ct., Portugalii 17 ct., Rumunii 6 ct., Szwecyi 12 ct., Włoch 8 ct.

SKALA STEMPLOWA.

SKALA I.

na weksle.

						zł. ct.
			Do	75	zł.	—·05
nad	75	zł.	„	150	„	—·10
„	150	„	„	300	„	—·20
„	300	„	„	450	„	—·30
„	450	„	„	600	„	—·40
„	600	„	„	750	„	—·50
„	750	„	„	900	„	—·60
„	900	„	„	1050	„	—·70
„	1050	„	„	1200	„	—·80
„	1200	„	„	1350	„	—·90
„	1350	„	„	1500	„	1·—
„	1500	„	„	3000	„	2·—
„	3000	„	„	4500	„	3·—
„	4500	„	„	6000	„	4·—
„	6000	„	„	7500	„	5·—
„	7500	„	„	9000	„	6·—
„	9000	„	„	10500	„	7·—
„	10500	„	„	12000	„	8·—
„	12000	„	„	13500	„	9·—

Od każdych zaś następnych 1500 zł. o 1 zł. więcej, przyczem jednak kwoty poniżej 1500 zł. uważane będą za pełne.

SKALA II.

kwity i dokumenta w sprawach prawnych.

						zł. ct.
			Do	20	zł.	—·07
nad	20	zł.	„	40	„	—·13
„	40	„	„	60	„	—·19
„	60	„	„	100	„	—·32
„	100	„	„	200	„	—·63
„	200	„	„	300	„	—·94
„	300	„	„	400	„	1·25
„	400	„	„	800	„	2·50
„	800	„	„	1200	„	3·75
„	1200	„	„	1600	„	5·—
„	1600	„	„	2000	„	6·25
„	2000	„	„	2400	„	7·50
„	2400	„	„	3200	„	10 —
„	3200	„	„	4000	„	12·50
„	4000	„	„	4800	„	15·—
„	4800	„	„	5600	„	17·50
„	5600	„	„	6400	„	20·—
„	6400	„	„	7200	„	22·50
„	7200	„	„	8000	„	25·—

Nad 8000 zł. od każdych 400 zł. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po zł. 1 ct. 25 przyczem sumy niżej 400 zł. uważają się jako pełne.

SKALA III.

ugody pożyczkowe, kontrakty służbowe, kwity na wygrane loteryjne.

						zł. ct.
			Do	10	zł.	—·07
nad	10	zł.	„	20	„	—·13
„	20	„	„	30	„	—·19
„	30	„	„	50	„	—·32
„	50	„	„	100	„	—·63
„	100	„	„	150	„	—·94
„	150	„	„	200	„	1·25
„	200	„	„	400	„	2·50
„	400	„	„	600	„	3·75
„	600	„	„	800	„	5·—
„	800	„	„	1000	„	6·25
„	1000	„	„	1200	„	7·50
„	1200	„	„	1600	„	10·—
„	1600	„	„	2000	„	12·50
„	2000	„	„	2400	„	15·—
„	2400	„	„	2800	„	17·50
„	2800	„	„	3200	„	20·—
„	3200	„	„	3600	„	22·50
„	3600	„	„	4000	„	25·—

Nad 4000 zł. od każdych 200 zł. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 1 zł. 25 ct., przyczem sumy niżej 200 zł. uważają się jako pełne.

Wyciąg z taryfy podatku konsumcyjnego dla miasta Lwowa.

L. porząd.	Przedmioty	Stopa wymiaru	Opłata walutą austryacką: Podatek konsumcyjny zł.	ct.	1/10	Dodatek nadzwyczajny zł.	ct.	1/10	Opłata miej. lub dod. gm. zł.	ct.	1/10	Razem zł.	ct.	1/10
1	Zwierzyna: jelenie	1 sztuka	1	5	—	—	21	—	—	52	5	1	78	5
2	Dziczyzna: dziki od 17 kilogramów i wyżej tudzież daniele . .	„	—	79	—	—	15	8	—	39	5	1	34	3
3	„ warchlaki, sarny, dzikie kozy	„	—	26	5	—	5	3	—	13	5	—	45	3
4	„ zające	„	—	5	5	—	1	1	—	3	—	—	9	6
5	Rozrąbana zwierzyna wszelkiego rodzaju	100 kilogr.	1	87	—	—	37	4	—	94	—	3	18	4
6	Dzikie ptactwo: bażanty, głuszcze, cietrzewie	1 sztuka	—	10	5	—	2	1	—	5	5	—	18	1
7	Jarząbki, padrwy i kamieniczki czyli kuropatwy górne, dzikie gęsi, dropie, dzikie kaczki (z wyjątkiem kurek zielononogich), słonki, kuropatwy i dzikie gołębie	„	—	5	5	—	1	1	—	3	—	—	9	6
8	Kurki wodne i zielononogi (nurki), bekasy, kszyki, dubelty i kulony	„	—	2	—	—	—	4	—	1	—	—	3	4
9	Kwiczoły, przepiórki i wszelkie inne drobne ptactwo do jedzenia .	1 tuzin	—	2	—	—	—	4	—	1	—	—	3	4
10	Ryby, skorupiaki, wyraźnie nie wymienione, z morza, rzek, potoków, jezior i stawów, świeże, solone, wędzone i marynowane: rybia ikra (kawior), w oliwie układane sardele i sardynki .	100 kilogr.	1	87	—	—	37	4	—	94	—	3	18	4
11	Ryby rzeczne, pospolite ryby morskie, tj. kalamari, kospetoni, rase, sgomberi, sippe, tonine, stokfisze, flondry, płaszczyki, kabiliony, (klipfisze), kolcobrzuchy, bokopływy, śledzie, bretlingi, sardele, piklinki, tudzież raki, ślimaki, żaby, ostrygi, pająki i raki morskie	„	—	62	—	—	12	4	—	31	5	1	5	9
12	Drzewo opałowe twarde: bukowe, dębowe, jaworowe, jesionowe, wiązowe, żywiczne i jałowcowe (smolaki)	1 metr kub.	—	8	—	—	1	6	—	2	—	—	11	6
13	Drzewo opałowe miękkie: brzozowe, olchowe, osikowe, lipowe, topolowe, wierzby, drzewo szpilkowe, i gałęziaki . . .	„	—	5	—	—	1	—	—	1	5	—	7	5
14	Węgle drzewne	100 kilogr.	—	6	—	—	1	2	—	2	—	—	9	2

Wykaz ciągnienia losów w roku 1890.

Dzień i miesiąc ciągnienia	Nazwa losu	Wartość nominalna losu
2 Stycznia	5% Losy regulacyi Dunaju	100
2 "	Losy miasta Krakowa	20
2 "	Losy miasta Lublany	20
2 "	Losy austr. kredytowe	100
2 "	Losy czerwonego krzyża austr. (ciągnienie premiowe i amortyzacyjne) . .	10
2 "	4% Losy państ. z r. 1854 (ciąg. seryj)	262 5
2 "	Losy miasta Wiednia	100
2 "	Losy miasta Insbruka	20
2 "	4% Losy miasta Tryestu	50
5 "	Losy miasta Salzburga	20
14 "	Losy Serbskie (10-cio frankowe) . . .	10 fr.
15 "	4% Losy regulacyi Cisy	100
15 "	4% Losy węg. banku hip. (ciąg. pr. i am.)	100
15 "	3% Losy serbskie	100
15 "	Losy księcia Salm	42
1 Lutego	5% Losy państ. z r. 1860 (ciąg. seryj)	500
1 "	Losy hr. St. Genois	42
1 "	Losy miasta Bukaresztu	20 fr.
1 "	Losy czer. krzyża włoskie (ciąg. pr. i am.)	25 lir
15 "	3% Losy austr. zakł. kr. ziem. (c. p. i a.)	100
15 "	Losy miasta Stanisławowa	20
1 Marca	Losy węgierskie Basilica (ciąg. pr. i am.)	5
1 "	Losy państwowe z roku 1864	100
1 "	Losy czerw. krzyża węg. (ciąg. pr. i am.)	5
14 "	3% Losy serbskie	100
1 Kwietnia	4% Losy państw. z r. 1854 (ciąg. prem.)	262·5
1 "	Losy Rudolfa	10
1 "	Losy miasta Wiednia	100
15 "	Losy premiowe węgierskie	100
15 "	3% Losy austr. zakł. kr. ziem. (c. p. i a.)	100
1 Maja	Losy Kelglevich	10
1 "	Losy czerw. krzyża austr. (ciąg pr. i am.)	10
1 "	5% Losy państw. z r. 1860 (ciąg. pr.) .	500
1 "	Losy miasta Bukaresztu	20 fr.
1 "	Losy czerw. krzyża wł. (ciąg. prem. i am.)	25 lir
1 "	Losy austr. kredytowe	100
13 "	Losy serbskie (10-cio frankowe) . . .	10 fr.
15 "	4% Losy regulacyi Cisy	[illegible]
15 "	4% Losy węg. banku hip. (ciąg. pr. i am.)	100
1 Czerwca	Losy państwowe z roku 1864	100
1 "	$4^1/_2$% Losy miasta Tryestu	105
14 "	3% Losy serbskie	100
15 "	3% Losy austr. zakł. kr. ziem. (c. p. i a.)	100
15 "	Losy miasta Budy	40
1 Lipca	Losy czer. krzyża węg. (ciąg. prem. i am.)	5

Dzień i miesiąc ciągnienia	Nazwa losu	Wartość nominalna losu
1 Lipca	4% Losy państw. z r. 1854 (ciąg. seryj)	262·5
1 „	4% Losy Tow. żeglugi na Dunaju . .	105
1 „	Losy miasta Wiednia	100
2 „	Losy miasta Lublany	20
5 „	Losy miasta Salzburga	20
15 „	Losy księcia Salm	42
15 „	Losy hr. Waldsteina	21
30 „	Losy ks. Clary	42
1 Sierpnia	5% Losy państw. z r. 1860 (ciąg. seryj)	500
1 „	Losy miasta Bukaresztu	20 fr.
1 „	Losy czer. krzyż. włoskie (ciąg. pr. i am.)	25 lir
14 „	3% Losy serbskie	100
15 „	Losy premiowe węgierskie	100
15 „	3% Losy austr. zakł. kredytowego ziem.	100
1 Września	Losy węgierskie Basilica	5
1 „	Losy austr. kredytowe	100
1 „	Losy czerw. krzyża austr.	10
13 „	Losy serbskie (10-cio frankowe) . . .	10 fr.
15 „	Losy księcia Palffy	41
15 „	4% Losy regulacyi Cisy	100
15 „	4% Losy węg. banku hipot.	100
1 Paździer.	4% Losy państw. z r. 1854 (ciąg. pr.) .	262·5
1 „	Losy Rudolfa	10
1 „	Losy miasta Wiednia	100
15 „	3% Losy austr. zakł. kredyt. ziemskiego	100
1 Listop.	Losy czerwonego krzyża węgierskie . .	5
1 „	Losy miasta Bukaresztu	20 fr.
1 „	3% Losy państw. z r. 1860 (ciąg. prem.)	500
1 „	Losy czerwonego krzyża włoskie (c. p. i a.	25 lir
14 „	3% Losy serbskie	100
1 Grudnia	Losy państwowe z roku 1864	100
1 „	Losy księcia Windischgratz	21
15 „	3% Losy aust. zakł. kred. ziem. (c. p. i a.)	100
15 „	Losy prem. węgierskie	100

INSERATY.

Wielki wybór szkła i naczynia stołowego do urządzenia restauracyi, kawiarni i hotelów.

Skład komisowy srebra chińskiego i alpaki po cenach fabrycznych.

Gebhardt & Christianus

WE LWOWIE

polecają swój wielki i obficie zaopatrzony

MAGAZYN PORCELANY I SZKŁA.

Największy wybór serwisów stołowych do herbaty, kawy i umywalni.

Naczynie dla kawiarń i restauracyj.

Szkło kryształowe, rznięte, grawirowane, cienkie Mousselin i gładkie zwykłe.

KOSZE NA CIASTA I OWOCE.

Wazony i żardynierki na kwiaty i t. p.

Ceny stałe i najprzystępniejsze.

Skład komisowy mebli żelaznych z c. k. uprzyw. fabryki Aug. Kitschelta Spadkob. w Wiedniu.

Serwisy ozdobione do piwa, wina i likierów.

J. DREXLER I SYNOWIE

we Lwowie, plac Kapitulny l. 2.

polecają:

Płótna rumburskie (Langera i Synów). **Stołową bieliznę** (Regenharta i Raymana). **Ręczniki** i **Chustki** do nosa. **Drelichy** liberyjne i na materace. **Bielizna męzka. Bielizna** systemu Dra Jägera. **Schirtingi** i **Schiffony** (Schrolla i Syna). **Weba King** na bieliznę i prześcieradła. **Flanele. Barchany** kolorowe i białe. **Satyny** i **Kretony** francuskie. **Pończochy** i **Szkarpetki** (Michla). **Ceraty** i **gataperchy. Firanki** i **Chodniki. Dywany** angielskie (S. Grossleja). **Kapy** na łóżka, wełniane, filcowe i trykotowe. **Koce** wełniane systemu Dra Jägera i Sławuckie. **Koce** na konie. **Chustki** czysto wełniane damskie. **Owcza wełna, bawełna** i **wata. Łóżka** żelazne i wkładki druciane. **Łóżka** dziecinne z siatkami.

Wyszczególniona medalem zasługi na wystawie rolniczo-przemysłowej we Lwowie w r. 1877

własnego wyrobu pościel

Kołdry i Materace, Poduszki pierzane i włosienne, Sienniki zwykłe i sprężynowe i t. p. rzeczy.

